

สิทธิ และเสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทยของคนไทยพลัดถิ่นในรัฐไทย :
ศึกษากรณีคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา

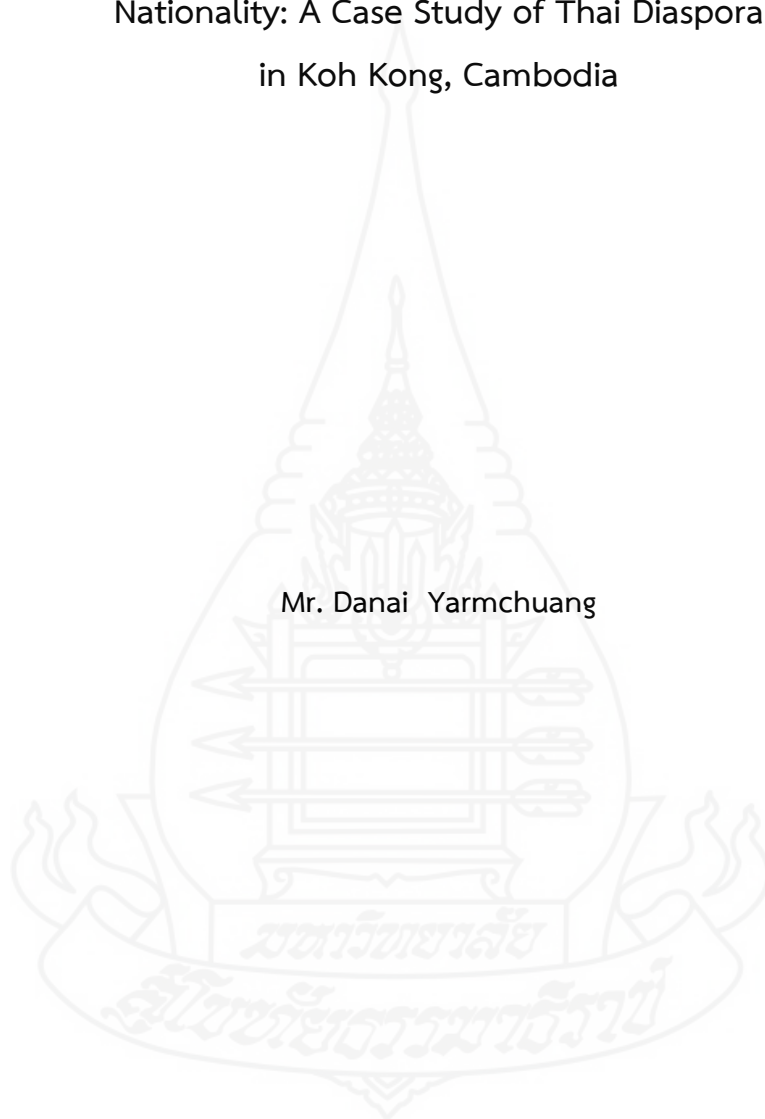
นายदनัย ยามช่วง

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2560

Rights and Freedoms of Thai Diaspora before Obtaining a Thai
Nationality: A Case Study of Thai Diaspora
in Koh Kong, Cambodia

Mr. Danai Yarmchuang

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ สิทธิและเสรีภาพก่อนได้รับสัญชาติไทยของคนไทยพลัดถิ่นในรัฐไทย:
ศึกษกรณีนคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา
ชื่อและนามสกุล นายदनัย ยามช่วง
วิชาเอก การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2561

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ ไรจนพล)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมปถณ นิยมไทย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ สิทธิ และเสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทยของคนไทยพลัดถิ่นในรัฐไทย: ศึกษากรณีคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา

ผู้ศึกษา นายदनัย ยามช่วง **รหัสนักศึกษา** 2568000513 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาขอบเขตสิทธิ และเสรีภาพ ของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ก่อนได้รับสัญชาติไทย (2) ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา เนื่องจากการจำกัดขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของภาครัฐ (3) ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจน สิทธิ เสรีภาพ ที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์เมื่อได้สัญชาติไทย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ได้แก่ คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่ได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 ในเขตพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ขอบเขตสิทธิ และเสรีภาพ ของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ก่อนได้รับสัญชาติไทย คือ สิทธิ และเสรีภาพตามหลักสิทธิมนุษยชนใน 2 ระดับ ระดับแรกคือ สิทธิตามธรรมชาติ ซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย ความมั่นคงในชีวิตไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า ความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น ระดับที่สองคือ สิทธิที่ต้องได้รับการรับรองโดยกฎหมาย หรือการคุ้มครองจากรัฐบาล ได้แก่ สิทธิการพิจารณากำหนดสถานะเป็นบุคคลสัญชาติไทย การรักษาพยาบาล การศึกษา การประกอบอาชีพ สิทธิอาศัยและการเดินทาง และการก่อตั้งครอบครัว (2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา เนื่องจากการจำกัดขอบเขตสิทธิ และเสรีภาพของภาครัฐ คือ การถูกบังคับให้กลายเป็นผู้พลัดถิ่นในประเทศ การขาดความมั่นคงเรื่องที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัย ความยากลำบากในการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาล ความยากลำบากในการเข้าถึงการศึกษา การทำงานและได้รับการคุ้มครองแรงงานตามกฎหมายไทย การห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ควบคุม (3) แนวทางแก้ไข ปัญหา ตลอดจน สิทธิ เสรีภาพ ที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์เมื่อได้สัญชาติไทย คือ การกำหนดสถานะความเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ โดยการให้สัญชาติไทย เพื่อคืนสัญชาติไทยให้บุคคลกลุ่มนี้ในฐานะประชากรรัฐไทยตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งก่อให้เกิดสิทธิ เสรีภาพตามกฎหมาย และก่อให้เกิดสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเช่นคนไทยทุกประการ

คำสำคัญ สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้สัญชาติไทย คนไทยเกาะกง

Independent Study title: Rights and Freedoms of Thai Diaspora before Obtaining a Thai Nationality: A Case Study of Thai Diaspora in Koh Kong, Cambodia

Author: Mr. Danai Yarmchuang; **ID:** 2568000513; **Degree:** Master of Political Science;

Independent Study advisor: Dr. Thanasak Saijampa, Assistant Professor;

Academic year: 2017

Abstract

The objectives of this research are (1) to study the right and freedom limitations of Thai diaspora before obtaining a Thai nationality in Koh Kong, Cambodia, (2) to investigate the effects of Thai diaspora in Koh Kong on limitations of right and freedom by government, and (3) to propose the solution on the right and freedom of Thai diaspora after obtaining a Thai nationality.

The qualitative approach was applied in this research. Data collection was gathered from literature review and interview. Samplings were 20 of Thai diaspora in Koh Kong, Cambodia who obtaining a Thai nationality by the Nationality Act (The 5th Amendment) B.E.2555 in Hat Lek District, Khlong Yai District, Trat Province. Then, the data were analyzed using a content analysis method.

This research found that (1) the right and freedom limitations of Thai diaspora before obtaining a Thai nationality in Koh Kong, Cambodia had two levels in principles of human rights. The first level is natural rights including rights over their lives and bodies, security in life (Not being tortured, attacked or killed) and freedom of religion. The second level is right certified by law or government protection including right to apply to Thai nationality, right to get the medical treatment, education, occupation, living, freedom in travel and family. (2) Effects of Thai diaspora in Koh Kong on limitations of right and freedom by government are lacking of occupation, living, medical treatment, education, Thai labor protection Act and freedom in travel. (3) The solution is providing the Thai nationality to Thai diaspora in Koh Kong in order to be Thai citizen who have civil rights and political rights.

Keywords: Right, Freedom, Before Obtaining a Thai Nationality,

Thai diaspora in Koh Kong

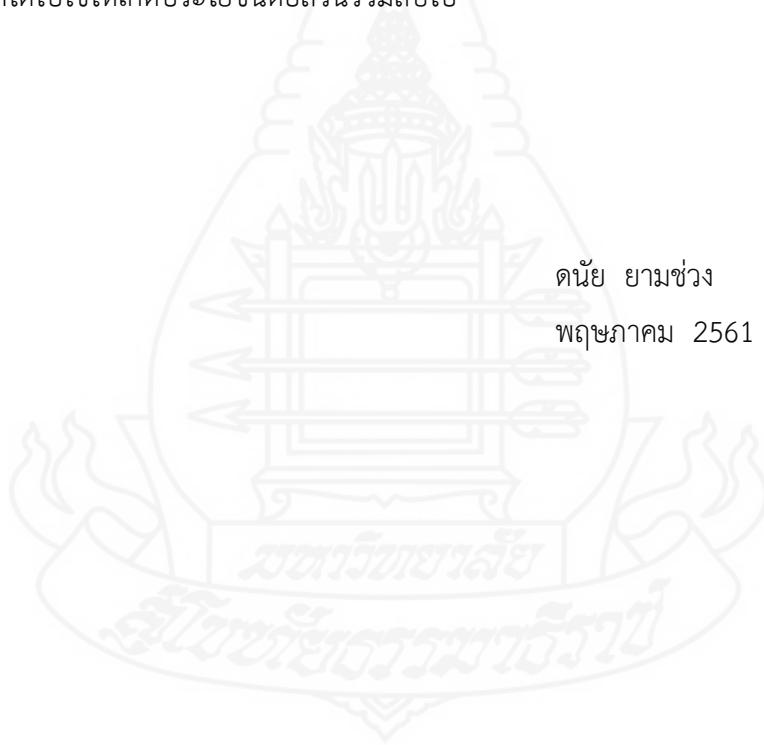
กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องสิทธิ และเสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทยของคนไทยพลัดถิ่น ในรัฐไทย : ศึกษากรณีคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยความเมตตาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา ที่คอยให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยด้วยดีเสมอมาและขอขอบคุณ คุณนภารัตน์ กิตติรัตนมงคล และ คุณอารีรัตน์ อินจ้อย เจ้าหน้าที่เลขานุการ บัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ ตลอดจนพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัยและขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจนงานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์และสุดท้ายขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

โอกาสนี้ข้าพเจ้าขอโน้มรับความรู้ที่คณะอาจารย์ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้และสัญญาว่าจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมสืบไป

दनัย ยามช่วง

พฤษภาคม 2561

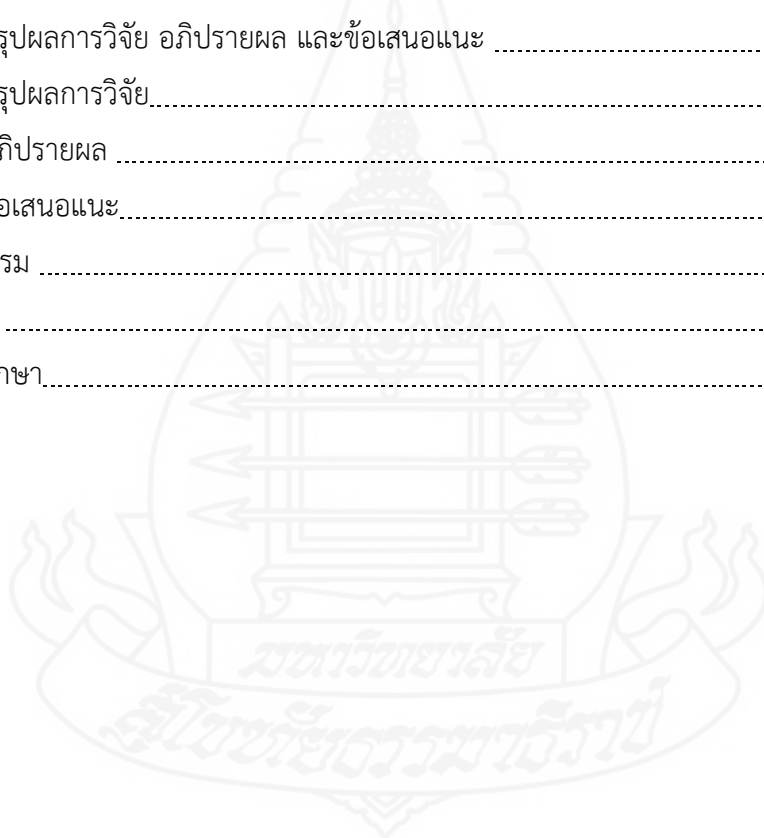

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ	7
แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน	9
แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิพลเมือง	23
ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2548	26
พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555	31
แนวคิดคนพลัดถิ่น	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
ประเด็นที่ 1 ขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ก่อนได้รับสัญชาติไทย	41
ประเด็นที่ 2 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา เนื่องจากการจำกัดขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของภาครัฐ	45
ประเด็นที่ 3 แนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจน สิทธิ เสรีภาพที่คนเชื้อสายไทย จากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์ เมื่อได้สัญชาติไทยแล้ว	50
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	53
สรุปผลการวิจัย.....	53
อภิปรายผล	56
ข้อเสนอแนะ.....	62
บรรณานุกรม	65
ภาคผนวก	68
ประวัติผู้ศึกษา.....	81

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 (2555, 21 มีนาคม) ได้นิยามคำว่า คนไทยพลัดถิ่น หมายความว่า ผู้ซึ่งมีเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่น โดยเหตุอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีต ซึ่งปัจจุบันผู้นั้นมิได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น และได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่ง และมีวิถีชีวิตเป็นคนไทย โดยได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด หรือเป็นผู้ซึ่งมีลักษณะอื่นทำนองเดียวกันตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทำให้คนกลุ่มนี้ต้องกลายเป็นคนต่างด้าวหรือคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์สัญชาติของตนเองได้ หรืออยู่ระหว่างการรอพิสูจน์สัญชาติ

รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาคอนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ โดยมอบหมายให้สำนักงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย สำรวจจัดทำทะเบียนประวัติกลุ่มผู้อพยพหรือผู้หลบหนีเข้าเมืองทุกกลุ่มที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย เพื่อรองรับการจัดทำทะเบียนราษฎรและกำหนดเลขประจำตัว โดยจำแนกเป็นกลุ่มตามสถานะการอาศัยอยู่ในประเทศไทย หนึ่งในนั้นคือคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ซึ่งอยู่ในกลุ่มชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ ๑๙ กลุ่ม และเป็นกลุ่มคนที่บรรพบุรุษเคยมีสัญชาติไทย มาก่อน (กฤษฎา บุญราช, 2560, น. 4)

คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา คือ คนสยามหรือกลุ่มคนเชื้อสายไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเกาะกง หรือจังหวัดประจันตคีรีเขตในอดีต ซึ่งเดิมเป็นดินแดนของประเทศไทย ต่อมาราวพุทธศักราช 2447 ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ดินแดนส่วนนี้ตกเป็นของประเทศฝรั่งเศส และประเทศกัมพูชาในระยะเวลาต่อมา ทำให้คนไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเกาะกง และไม่ได้อพยพกลับเข้ามาในดินแดนของประเทศไทยในช่วงนั้น กลายเป็นคนของประเทศฝรั่งเศส และประเทศกัมพูชาโดยหลักการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของรัฐประเทศ จนกระทั่งปีพุทธศักราช 2517 ประเทศกัมพูชาได้เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและมีการปราบปรามประชาชนคนไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเกาะกง ทำให้คนไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเกาะกง อพยพข้ามพรมแดนเข้ามาอาศัยอยู่ใน จังหวัดตราด ทำให้บุคคลกลุ่มนี้เสียสัญชาติไทยไปเพราะ ดินแดนดังกล่าวตกเป็นของฝรั่งเศสและกัมพูชา ปัจจุบันคนกลุ่มนี้จึงเป็น "คนไร้สัญชาติ" การเป็นคน

ไทยแต่เมื่อไม่มีสัญชาติไทย แม้จะมีหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิที่บุคคลพึงมีอยู่แต่กำเนิดโดยธรรมชาติรับรองก็ตาม แต่คนกลุ่มนี้ไม่มีสิทธิ และเสรีภาพ สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ในฐานะประชากรรัฐไทยตามรัฐธรรมนูญและจะอ้างสิทธิ และเสรีภาพ ตามกฎหมายทำนองเดียวกับชนชาวไทยมิได้ เนื่องจากผู้ทรงสิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้แก่ "คนสัญชาติไทย" เท่านั้น ผลกระทบที่ตามมาคือการถูกเลือกปฏิบัติ การจำกัดสิทธิ และเสรีภาพ บางประการ ที่สำคัญคือปัญหาเรื่องสถานะบุคคล การถูกบังคับให้เป็นผู้พลัดถิ่นในประเทศ การขาดความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ความยากลำบากในการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาล ความยากลำบากในการเข้าถึงการศึกษา การห้ามเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม เป็นต้น เมื่อเป็นบุคคลที่มีวิถีชีวิตคนไทย แต่ไม่มีสัญชาติไทยก็ตกอยู่ในความหมายของ "คนต่างด้าว" เมื่อเข้ามาและหรืออยู่ในราชอาณาจักรไทยก็อยู่ในสถานะเป็นการชั่วคราวเพื่อรอส่งกลับ เพื่อเตรียมผลักดันออกนอกราชอาณาจักรส่งตัวกลับหรือถูกเนรเทศ ขณะเดียวกันกัมพูชาเห็นว่าไม่ใช่พลเมืองกัมพูชา ก็ต้องผลักดันกลับมาจึงเป็นปัญหาไม่มีที่สิ้นสุด (พล.อ.สถาพร เกียรติภิญโญ, น. 20)

จากปัญหาการละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของคนไทยพลัดถิ่น/คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ รัฐบาลไทยจึงเปิดกว้างให้กับองค์กรภาคประชาสังคมในระดับต่างๆ ที่ทำงานเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของบุคคลกลุ่มนี้ หน่วยงานราชการ นักวิชาการ นักการเมือง ฯลฯ ร่วมกันเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554, น. 119) ครอบคลุมทั้งเรื่องของสถานะบุคคล สิทธิมนุษยชน สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ควบคู่กับความมั่นคงของประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ กฎหมาย และมติคณะรัฐมนตรี (กฤษฎา บุญราช, 2560, น. 4) อันนำมาสู่ “ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2548 ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ด้านที่ 1 ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะ ด้านที่ 2 ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านที่ 3 ยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ และด้านที่ 4 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ เพื่อแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ในสังคมไทยภายใต้แนวคิดการจัดการปัญหาความมั่นคงในมิติใหม่นั้นคือ “คำนึงถึงความสมดุลของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และความมั่นคงของชาติควบคู่กัน” (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554, น. 119) จนได้รับการยกย่องจากองค์กรระหว่างประเทศทางด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าเป็นแบบอย่างที่ดี (Best practice) ในการแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ (กฤษฎา บุญราช, 2560, น. 13)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดำเนินการมาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี ซึ่งมีเป้าหมายที่จะจัดการสถานะและสิทธิของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทยชัดเจนนั้น น่าจะสามารถแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ได้สำเร็จเป็นรูปธรรม แต่ปรากฏว่าในความเป็นจริงยังพบปัญหาอีกมากมายที่คนไทยพลัดถิ่น/คนไร้รัฐ/คนไร้สัญชาติ ต้องพบเจอและกระทบต่อ

การดำรงชีวิตในสังคม ทั้งเรื่องของการกำหนดสถานะความเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ โดยการพิจารณาให้สัญชาติไทย ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 ถึงฉบับแก้ไขปัจจุบันคือ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 ซึ่งดำเนินการอยู่ในพื้นที่เป้าหมายทั่วประเทศในขณะนี้ และปัญหาเรื่องของการถูกเลือกปฏิบัติในฐานะบุคคลชั้นสองของสังคม เรื่องของคุณภาพและการเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่ได้รับ เรื่องของการถูกจำกัดสิทธิ เสรีภาพในการเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมที่มากด้วยเงื่อนไขและขั้นตอนตามกฎหมาย เรื่องของการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของคนไร้สัญชาติ ตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายได้บัญญัติไว้ เป็นต้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ จึงมุ่งศึกษาเรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทยของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่ต้องพบเจอในสังคม เนื่องจากปัจจุบันคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา จำนวนมากที่ยังคงรอการพิสูจน์สัญชาติไทยจากภาครัฐ และต้องใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับคนไทย เพื่อรอวันที่รัฐบาลไทยคืนความเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ทั้งนิตินัยและพฤตินัย เพื่อช่วยให้คนกลุ่มนี้ได้รับการคุ้มครอง สิทธิ และเสรีภาพ อย่างแท้จริงตามหลักสิทธิมนุษยชนและหลักสากลที่พึงควรปฏิบัติ อีกทั้งเพื่อให้ทราบและรับรู้เรื่องราวการถูกจำกัด สิทธิ เสรีภาพ ซึ่งคนกลุ่มนี้ต้องพบเจอกับตนเองและคนในครอบครัว เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาให้ถูกต้องต่อไป ที่สำคัญคือเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาของภาครัฐที่ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง และผลจากการแก้ไขปัญหาเมื่อคนกลุ่มนี้ได้รับสัญชาติไทยโดยสมบูรณ์เพื่อให้คนกลุ่มนี้มีสิทธิและเสรีภาพเช่นพลเมืองไทยทั่วไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ก่อนได้รับสัญชาติไทย

2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา เนื่องจากการจำกัดขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของภาครัฐ

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจน สิทธิ เสรีภาพ ที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์เมื่อได้สัญชาติไทย

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสิทธิ และเสรีภาพ ของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่ถูกเลือกปฏิบัติในฐานะ “คนไร้รัฐ/คนไร้สัญชาติ” เมื่อยังไม่ได้รับสัญชาติไทย เพื่อให้ทราบ

ถึงสิทธิ และเสรีภาพ ที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ อีกทั้งศึกษาถึงผลกระทบที่คนกลุ่มนี้ได้รับเนื่องจากการจำกัดขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของภาครัฐ และศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อช่วยให้คนกลุ่มนี้ได้รับการคุ้มครอง สิทธิ และเสรีภาพ ตามหลักสิทธิมนุษยชนและหลักสากลที่พึงได้รับเมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว เนื่องจากปัจจุบันคนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นจำนวนมาก มีทั้งที่ได้สัญชาติไทยแล้ว และที่ยังต้องรอการพิสูจน์สัญชาติไทยเพื่อคืนความเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาให้คนกลุ่มนี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายครอบคลุมทั้งเรื่องสถานะบุคคล สัญชาติ การศึกษา และอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในฐานะ “คนเชื้อสายไทย”

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

4.1 พื้นที่ ทำการศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่ ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

4.2 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคือ คนเชื้อสายไทยจากเกาะกงที่ได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้ได้สัญชาติไทย โดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่5) พ.ศ. 2555 จำนวน 20 คน

4.3 ขอบเขตรระยะเวลาที่ทำการศึกษาวิจัย 2 ปี (พ.ศ. 2559 – 2560)

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เอกสาร และการสัมภาษณ์

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 คนไทยพลัดถิ่น หมายถึง ผู้ซึ่งมีเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่น โดยเหตุอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีตซึ่งผู้นั้นไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศอื่นและได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งและมีวิถีชีวิตเป็นคนไทย โดยได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรือเป็นผู้มีลักษณะอื่นทำนองเดียวกันตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

5.2 คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา หมายถึง กลุ่มคนเชื้อสายไทยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเกาะกงหรือจังหวัดประจันตคีรีเขต ซึ่งเดิมเป็นดินแดนของประเทศไทย ต่อมาราวพุทธศักราช 2447 ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ดินแดนส่วนนี้ตกเป็นของประเทศฝรั่งเศส และประเทศกัมพูชาในระยะเวลาต่อมา ทำให้คนไทยที่อาศัยอยู่ใน

จังหวัดเกาะกงและไม่ได้อพยพกลับเข้ามาในดินแดนของประเทศไทยในช่วงนั้นกลายเป็นคนของ ประเทศฝรั่งเศสและประเทศกัมพูชา โดยหลักการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของรัฐประเทศ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2517 ประเทศกัมพูชาได้เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและมีการปราบปรามประชาชนคนไทย ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเกาะกง จึงได้อพยพหนีเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดตราด โดย ทางราชการไทยถือเอาวันที่ 15 พฤศจิกายน 2520 เป็นวันสุดท้ายของการรับผู้อพยพเชื้อสายไทยจาก จังหวัดเกาะกงให้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

5.3 สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับ กับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในการที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นอีก คนหนึ่งหรือหลายคนกระทำการบางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน กล่าวอีกในหนึ่งสิทธิเป็น ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้และเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นประโยชน์แก่บุคคล ทั่วไปโดยเจาะจง และกฎหมายได้คุ้มครองประโยชน์นี้โดยให้บุคคลที่ได้รับประโยชน์สามารถใช้สิทธิทาง ศาลได้

5.4 เสรีภาพ หมายถึง เป็นอำนาจในการกำหนดตัวเอง โดยอำนาจนี้บุคคลย่อมเลือกวิถี ชีวิตของตนได้ด้วยตนเอง กล่าวคือ เป็นอำนาจของบุคคลที่จะกระทำการในสิ่งที่ตนประสงค์จะกระทำ และไม่กระทำในสิ่งที่ตนไม่ประสงค์จะกระทำ อำนาจนี้จะก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้อื่นในลักษณะที่ผู้อื่น จะต้องละเว้นการกระทำใดๆ ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการใช้เสรีภาพ อนึ่งการใช้เสรีภาพของบุคคล นี้จะต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ว่า การใช้เสรีภาพนั้นจะต้องไม่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพของบุคคลอื่น ด้วย

5.5 สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคนมี ศักดิ์ศรี มีเกียรติศักดิ์ประจำตัว สิทธิมนุษยชนไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ แต่นักปฏิบัติการณ์สิทธิ มนุษยชนให้คำอธิบายว่า เราเรียกสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคน ซึ่งทำให้ คนๆ นั้นมีชีวิตอยู่รอดได้อย่างมีความเหมาะสม แก่ความเป็นคนและสามารถมีการพัฒนาตนเองได้

5.6 คนไร้สัญชาติ หมายถึง บุคคลที่ไม่มีสัญชาติของรัฐใดรัฐหนึ่ง ซึ่งผลของการไร้ สัญชาติต้องทำให้บุคคลนั้นไม่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐเจ้าของสัญชาติ (State Protection) แต่ บุคคลไร้สัญชาติอาจได้รับการคุ้มครองในฐานะพลเมืองของรัฐใดรัฐหนึ่งได้ หากรัฐนั้นยอมรับให้สิทธิ อาศัยแก่คนไร้สัญชาติผู้นั้น คนไร้สัญชาติในสถานการณ์เช่นนี้จึงเป็นเพียงคนไร้สัญชาติที่ไม่ไร้ ภูมิลำเนา เพราะมีรัฐใดรัฐหนึ่งยอมรับที่จะให้สิทธิอาศัยแก่ตน คนไร้สัญชาติในสถานการณ์เช่นนี้จึงมี สถานะเป็นคนต่างด้าวในทุกรัฐสามารถอาศัยอยู่ในรัฐที่ยอมรับให้สิทธิอาศัยแก่ตนได้อย่างปกติสุข เหมือนบุคคลที่มีสัญชาติของรัฐอันนั้น

5.7 คนไร้รัฐ หมายถึง บุคคลธรรมดาที่ไม่ได้รับการยอมรับให้มีภูมิลำเนาในรัฐใดๆ ใน โลก กล่าวอีกนัยหนึ่งคือบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้รับรัฐใดยอมรับที่จะเป็นรัฐเจ้าของภูมิลำเนาของบุคคล

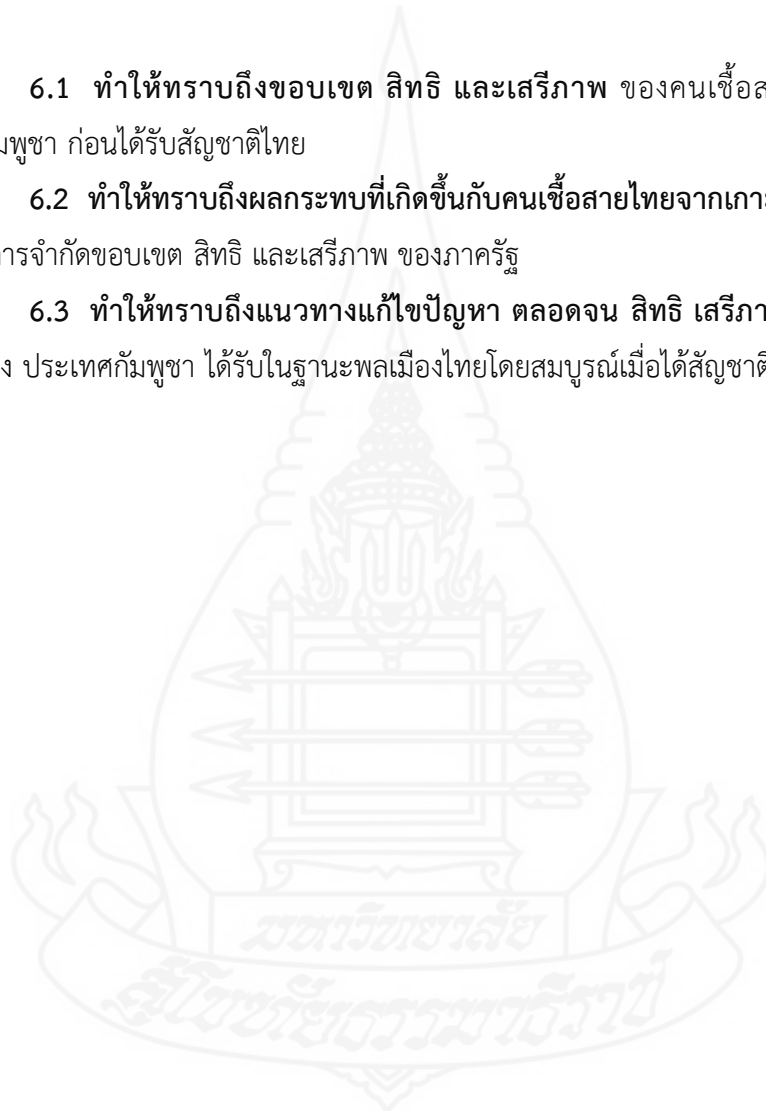
ดังนั้นบุคคลจึงไม่อาจมีรัฐที่ทำหน้าที่เป็น “รัฐเจ้าของตัวบุคคล” ซึ่งเข้ามายอมรับที่จะออกเอกสาร พิสูจน์ทราบตัวบุคคล ส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นไม่มีเอกสารพิสูจน์ตนใดๆ ทำให้ไม่อาจมีสถานะบุคคลที่ ชอบด้วยกฎหมายของรัฐใด การใช้สิทธิตามกฎหมายย่อมประสบอุปสรรคในทุกด้าน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ก่อนได้รับสัญชาติไทย

6.2 ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา เนื่องจากการจำกัดขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของภาครัฐ

6.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจน สิทธิ เสรีภาพ ที่คนเชื้อสายไทย จากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์เมื่อได้สัญชาติไทย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอในบทนี้ ผู้ศึกษาจะนำเสนอแนวคิดทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการศึกษาเอกสารประเภทต่างๆ ทั้งตำรา หนังสือ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา มาเป็นกรอบแนวความคิดเพื่อสรุปความรู้ให้สัมพันธ์เชื่อมโยงปัญหาที่ศึกษาในหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ
2. แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
3. แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิพลเมือง
4. ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล
ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2548
5. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555
6. แนวคิดคนพลัดถิ่น
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ

ปีนธเนศ แก้วรุ่งฟ้า (2556, น. 5-7) อธิบายว่า การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล นั้นเป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นและได้มีพัฒนาการทางความคิดมาอย่างยาวนาน จุดกำเนิดของแนวความคิดดังกล่าวในช่วงแรกนั้นเกิดขึ้นด้วยความประสงค์ที่จะจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นผู้ปกครองมีอำนาจเหนือกว่าผู้ถูกปกครองมาก สิทธิและเสรีภาพจึงเป็นแนวความคิดที่ถูกคิดค้นขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้ถูกปกครองอันตกอยู่ในสถานะที่อาจจะได้รับผลกระทบได้โดยง่ายจากการใช้อำนาจโดยไม่ชอบธรรมของผู้ปกครอง แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้พัฒนามาเป็นลำดับและได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างกว้างขวาง ดังจะเห็นได้ว่าบางประเทศแม้ในทางข้อเท็จจริงอาจจะเป็นประชาธิปไตยค่อนข้างน้อยก็ล้วนแต่กล่าวอ้างให้สังคมโลกได้รับรู้ว่าประเทศของตนก็ปกครองโดยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลด้วยกันทั้งสิ้น หากแต่ในทางการปฏิบัติก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่าระดับของการได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลด้วยกันนั้น มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศที่ขึ้นชื่อว่ามีความเป็นนิติรัฐซึ่งมีกฎหมายสูงสุดสำหรับการปกครองประเทศแล้ว

แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้รับการตระหนักถึงความสำคัญอย่างสูงยิ่ง เช่นมีการบัญญัติบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพที่บุคคลได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือในบางประเทศได้กล่าวถึงการรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ในคำปรารภของรัฐธรรมนูญ และเพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพบังเกิดผลได้ทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ประเทศต่างๆ ก็ได้ขยายความบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้ภายใต้กฎหมายในระดับที่ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญอีกเป็นจำนวนมาก

1.1 ความหมายของสิทธิและเสรีภาพ

สิทธิ คืออำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในการที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นอีกคนหนึ่งหรือหลายคนกระทำการบางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน กล่าวอีกนัยหนึ่งสิทธิเป็นประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้และเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นประโยชน์แก่บุคคลไว้โดยเจาะจง และกฎหมายได้คุ้มครองประโยชน์นี้โดยให้บุคคลผู้ได้รับประโยชน์สามารถใช้สิทธิทางศาลได้ (อ้างใน วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2543, น. 21; หยุด แสงอุทัย, 2518, น. 188)

เสรีภาพ เป็นอำนาจในการกำหนดตนเองโดยอำนาจนี้บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนไว้ด้วยตนเอง กล่าวคือเป็นอำนาจของบุคคลที่จะกระทำการในสิ่งที่ตนประสงค์จะกระทำและไม่กระทำในสิ่งที่ตนไม่ประสงค์จะกระทำ อำนาจนี้จะก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้อื่นในลักษณะที่ผู้อื่นจะต้องละเว้นการกระทำใดๆ ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการใช้เสรีภาพ อนึ่งการใช้เสรีภาพของบุคคลนี้จะต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ว่า การใช้เสรีภาพนั้นจะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วย

จากนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่าสิทธิและเสรีภาพมีความคล้ายกันตรงที่ต่างก็เป็นอำนาจที่กฎหมายให้การรับรองแก่บุคคลเช่นเดียวกัน แต่สิทธิและเสรีภาพมีความแตกต่างกันตรงที่สิทธิเป็นอำนาจที่บุคคลใช้ในการกำหนดความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยการเรียกร้องให้บุคคลอื่นจะทำการหรืองดเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ตน ส่วนเสรีภาพนั้นเป็นอำนาจของบุคคลที่จะไม่ถูกบังคับให้กระทำการในสิ่งที่ตนไม่พึงประสงค์จะกระทำหรือไม่ถูกขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่ตนประสงค์จะกระทำ ดังนั้นสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าสิทธิเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือบุคคลอื่น เป็นการเรียกร้อง ในลักษณะที่บุคคลอื่นมีหน้าที่ไม่กระทำการละเมิดสิทธิของผู้ทรงสิทธิ ในขณะที่เสรีภาพเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเองในการตัดสินใจที่จะทำการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยปราศจากการแทรกแซงของบุคคลอื่น

1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิทธิมนุษยชนกับสิทธิพลเมือง

การแบ่งประเภทของสิทธิและเสรีภาพมีวิธีการในการพิจารณาได้หลายแนวทางโดยแนวทางพิจารณาที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางแนวทางหนึ่ง คือการแบ่งประเภทของสิทธิและเสรีภาพ ตามเนื้อหาหรือโดยการพิจารณาจากเกณฑ์ผู้ทรงสิทธิซึ่งการใช้เกณฑ์ในการแบ่งประเภท

ของสิทธิและเสรีภาพ ตามแนวทางนี้สามารถแบ่งประเภทของสิทธิและเสรีภาพได้เป็นสองประเภท ประเภทแรกคือสิทธิมนุษยชน และประเภทที่สอง คือ สิทธิพลเมือง โดยสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนเป็นผู้ทรงสิทธิ โดยมีได้แบ่งแยกว่ามนุษย์คนนี้จะ มี สัญชาติ เชื้อชาติ หรือนับถือศาสนาใด เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องให้มีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อมนุษย์ทุกคนที่เข้ามาอยู่ในเขตอำนาจของรัฐ สิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด มนุษย์ทุกคนล้วนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประเภทนี้ด้วยเหตุผลที่เขาเป็นมนุษย์ ส่วนสิทธิพลเมืองนั้น เป็นสิทธิซึ่งรัฐธรรมนูญของรัฐหนึ่งๆ มุ่งที่จะให้การคุ้มครองเฉพาะบุคคลที่เป็นพลเมืองของรัฐเท่านั้น (อ้างใน วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2543, น. 40; บรรเจิด สิงคะเนติ, 2547, น. 64)

การจัดกลุ่มของสิทธิและเสรีภาพเป็นสองประเภท โดยอาศัยผู้ทรงสิทธิเป็นเกณฑ์ ในการพิจารณานี้เป็นการพิจารณาบนพื้นฐานของเนื้อหาแห่งสิทธิว่า สิทธิและเสรีภาพประเภทใดที่ มนุษย์ทุกคนเป็นผู้ทรงสิทธิและก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐที่จะต้องให้การคุ้มครองแก่มนุษย์ทุกคน สิทธิ และเสรีภาพประเภทใดเป็นสิทธิและเสรีภาพที่เฉพาะแต่พลเมืองของรัฐเท่านั้นที่สามารถเป็นผู้ทรง สิทธิได้ และรัฐก็มีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประเภทนี้ให้แก่บุคคลซึ่งมีสถานะเป็น พลเมืองของรัฐตนเท่านั้น กล่าวคือหากบุคคลใดก็ตามที่มีสถานะเป็นพลเมืองของรัฐหนึ่งแต่เข้าไปอยู่ใน เขตอำนาจของรัฐอีกรัฐหนึ่งแล้วบุคคลนั้นไม่สามารถยกสิทธิและเสรีภาพที่จัดอยู่ในกลุ่มของสิทธิ พลเมืองขึ้นกล่าวอ้างต่อรัฐที่ตนเข้าไปอยู่อาศัยได้ กล่าวโดยสรุปแล้วแนวความคิดเกี่ยวกับความ แตกต่างระหว่างสิทธิมนุษยชนกับสิทธิพลเมืองโดยพิจารณาจากเกณฑ์ผู้ทรงสิทธินี้เกิดขึ้นภายใต้ แนวความคิดในการให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่มีสาระสำคัญแห่งสิทธิแตกต่างกันบนพื้นฐาน ของการมีสถานะเป็นพลเมืองของรัฐหรือการมีสถานะเป็นคนต่างด้าวเป็นหลัก

2. แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

2.1 ความหมายของสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชนคืออะไร ในทางวิชาการมักไม่มีการ ให้คำนิยามความหมายของ สิทธิมนุษยชน นอกจากมีการพยายามอธิบายคำปรารภของปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ว่า “โดยที่การยอมรับนับถือ เกียรติศักดิ์ประจำตัว และสิทธิเท่าเทียมกันและ โอนมิได้ ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัว มนุษยชนเป็นหลักการพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความ ยุติธรรมและสันติภาพโลก” นั้น หมายถึง สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เพราะ มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี มีเกียรติศักดิ์ประจำตัว สิทธิมนุษยชนไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ แต่นัก ปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนให้คำอธิบายว่า เราเรียกสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็น คน ซึ่งทำให้คนๆนั้นมีชีวิตอยู่รอดได้อย่างมีความเหมาะสม แก่ความเป็นคนและสามารถมีการพัฒนา ตนเองได้ ว่า คือ "สิทธิมนุษยชน" เมื่อนำคำอธิบายทั้ง 2 ประการมา ประกอบกัน ก็สามารถเข้าใจได้

ว่า สิทธิมนุษยชน คือ สิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคนเพื่อทำให้คนๆ นั้น มีชีวิตอยู่รอดได้และมีการพัฒนา สิทธิมนุษยชนจึงมี 2 ระดับ

ระดับแรก สิทธิที่ติดตัวคนทุกคนมาแต่เกิด ไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ อยู่เหนือกฎหมาย และอำนาจใดๆ ของรัฐทุกรัฐ สิทธิเหล่านี้ได้แก่ สิทธิในชีวิต ห้ามฆ่าหรือทำร้ายต่อชีวิต ห้ามการค้ามนุษย์ ห้ามทรมานอย่างโหดร้าย คนทุกคนมีสิทธิในความเชื่อ มโนธรรม หรือลัทธิทางศาสนาทางการเมือง มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และแสดงออกหรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น กฎหมายมารองรับ สิทธิเหล่านี้ก็ดำรงอยู่ ซึ่งอย่างน้อยอยู่ในมโนธรรมสำนึกถึงบาปบุญคุณโทษที่อยู่ในตัวของแต่ละคน เช่น แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการฆ่าคนเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่คนทุกคนมีสำนึกรู้ได้เองว่าการฆ่าคนนั้นเป็นสิ่งต้องห้ามเป็นบาปในทางศาสนา เป็นต้น

ระดับที่สอง เป็นสิทธิที่ต้องได้รับการรับรองในรูปของกฎหมายหรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล ได้แก่ การได้รับสัญชาติ การมีงานทำ การได้รับความคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคของหญิงชายสิทธิของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และคนพิการ การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันการว่างงาน การได้รับ บริการทางด้านสาธารณสุข การสามารถแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมอย่างอิสระ สามารถได้รับความเพลิดเพลินจากศิลปะ วัฒนธรรมในกลุ่มของตน เป็นต้น

สิทธิมนุษยชนระดับที่สองนี้ต้องเขียนรับรองไว้ในกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญหรือแนวนโยบาย พื้นฐานของรัฐของแต่ละประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันว่าคนทุกคนที่อยู่ในรัฐนั้นจะได้รับความคุ้มครองชีวิต ความเป็นอยู่ให้มีความเหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์

2.2 ขอบเขตของสิทธิมนุษยชน (Categories of Human Rights)

เมื่อพูดถึงสิทธิมนุษยชน จึงมีความหมายกว้างกว่า “สิทธิ” ตามกฎหมาย นักกฎหมายโดยทั่วไปมักอธิบายว่า “สิทธิ” คือประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายในขอบเขตที่แคบในแง่ที่ว่าคนจะมีสิทธิได้ต้องมีกฎหมายรับรองไว้เท่านั้น ถ้ากฎหมายไม่เขียนรับรองไว้ย่อมไม่มีสิทธิ หรือไม่ได้รับสิทธิแต่ในแง่ของ “สิทธิมนุษยชน” นั้นขอบเขตของสิทธิมนุษยชน กว้างกว่าสิ่งที่กฎหมายรับรอง ดังกล่าวข้างต้น สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองทั่วโลกว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อมนุษย์นั้น สามารถจำแนกได้ครอบคลุมสิทธิ 5 ประเภท ได้แก่

1) สิทธิพลเมือง ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ไม่ถูกทรมานไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ สิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลอย่างยุติธรรมโดยผู้พิพากษาที่มีอิสระ สิทธิในการได้รับสัญชาติ เสรีภาพของศาสนิกชนในการเชื่อถือและปฏิบัติตามความเชื่อถือ

2) สิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสรีภาพในการแสดงความ

คิดเห็นและการ แสดงออก สิทธิการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการรวมกลุ่ม สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรี

3) สิทธิทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำ ได้เลือกงานอย่างอิสระและได้รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างพอเพียง

4) สิทธิทางสังคม ได้แก่ สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพแม่และเด็กต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ได้รับความมั่นคงทางสังคมมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว

5) สิทธิทางวัฒนธรรม ได้แก่ การมีเสรีภาพในการใช้ภาษาหรือสื่อความหมายในภาษาท้องถิ่นตน มีเสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติกิจตามวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของตน การปฏิบัติ ตามความเชื่อทางศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจ ด้านการแสดง ศิลปวัฒนธรรมบันเทิงได้ โดยไม่มีใครมาบังคับ ดังนั้นกล่าวได้ว่า "สิทธิตามกฎหมาย" ทุกอย่างไม่ใช่เรื่องสิทธิมนุษยชน มีสิทธิบางอย่างเท่านั้นถือเป็นสิทธิมนุษยชน เพราะเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่เกิด ไม่สามารถโอนไปให้คนอื่น หรือไม่มีใครมาพรากไปจากมนุษย์แต่ละคนได้ และสิทธิที่เป็นสิทธิมนุษยชนนั้นถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติระหว่างมนุษย์ เช่น การฆ่าหรือทำร้ายกัน แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่า การทำร้าย หรือการฆ่าเป็นความผิด คนทุกคนก็รู้อยู่แก่ใจว่าเป็นความผิด แต่การที่คนในชาติไม่ได้รับ "อาหาร" ที่เพียงพอแก่การยังชีพไม่ถือว่าใครทำผิดกฎหมาย แต่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง ที่รัฐบาลมีหน้าที่ต้องจัดการให้คนในชาติได้รับอาหารอย่างพอเพียงแก่การมีชีวิตอยู่รอด

2.3 ที่มาของสิทธิมนุษยชน

ขอบเขตของสิทธิมนุษยชนดังกล่าว มีที่มาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Right) ในที่นี้ขออธิบายที่มาของการก่อเกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในฐานะที่เป็นเอกสารหลักของสหประชาชาติ ที่ถือเป็นต้นแบบของการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

2.3.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองได้ยุติลงเมื่อปี พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) โดยชัยชนะของฝ่ายสัมพันธมิตรที่มีสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย เป็นผู้นำนั้น สงครามโลกครั้งที่สองได้นำความหายนะ มาสู่ชีวิตและทรัพย์สินของหลายประเทศทั่วโลก ชาวโลกได้ประจักษ์ถึงความทารุณโหดร้ายของพรรคนาซีเยอรมันที่ได้ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวหลายล้านคน และกระทำการย่ำยีประชาชนทุกประเทศที่เยอรมันเข้ายึดครอง ดังนั้นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การย่ำยีสิทธิสตรี เด็ก ถือเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างชัดเจน หัวหน้ารัฐบาลประเทศสัมพันธมิตรต่างเห็นพ้องต้องกันว่าจะต้องแสวงหามาตรการที่เป็นรูปธรรมป้องกันมิให้มีการทำลาย ศักดิ์ศรีของมนุษย์เกิดขึ้นอีก ภายหลังการ

ก่อตั้งองค์การสหประชาชาติแล้วในวันที่ 15 เมษายน 2488 ได้มีการรับรอง กฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) โดยมติที่ประชุมใหญ่ ในกฎบัตรนี้มีข้อความหลายตอนที่แสดงถึงความมุ่งมั่นของสหประชาชาติในการทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เดือนตุลาคม พ.ศ. 2489 สหประชาชาติได้ตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (The Commission on Human Rights) ให้อยู่ภายใต้คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council หรือ ECOSOC) เดือนมกราคม พ.ศ. 2490 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เรียกประชุมเป็นครั้งแรกและ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการกร่างเอกสาร สหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ชุด ชุดแรกแรก จัดทำร่างปฏิญญา (Declaration) ชุดที่สองจัดทำอนุสัญญา (Convention) และ ชุดที่สาม ศึกษาปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ คณะกรรมการกร่างปฏิญญาได้มีการประชุมหลายครั้งและได้นำเสนอร่างปฏิญญาให้ สมัชชาใหญ่สหประชาชาติลงมติยอมรับและประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 ด้วยคะแนนเสียง 48 เสียง ไม่มีเสียงคัดค้าน และประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์ทั้งหมด ซาอุดีอาระเบีย และ แอฟริกาใต้งดออกเสียง สำหรับประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้การรับรอง

2.3.2 เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยข้อความ 30 ข้อ มีเนื้อหาแบ่งเป็น 4 ส่วน

ส่วนแรก ปรากฏในคำปรารภ ข้อ 1 และข้อ 2 กล่าวถึงหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่ว่ามนุษย์มีสิทธิติดตัวมาแต่เกิด มนุษย์มีศักดิ์ศรีมีความเสมอภาคกัน ดังนั้นจึงห้ามเลือกปฏิบัติต่อมนุษย์และควรปฏิบัติต่อกันเสมือนเป็นพี่น้อง สิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลทุกประเทศที่จะสร้างหลักประกันแก่ทุกชีวิตด้วยการเคารพหลักการของสิทธิเสรีภาพที่ปรากฏในปฏิญญานี้ เพื่อให้สิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานร่วมกันสำหรับการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอันจะเป็นพื้นฐานแห่งเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก

ส่วนที่สอง ปรากฏใน ข้อ 3 ถึงข้อ 21 กล่าวถึงสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights)

ส่วนที่สาม กล่าวถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Rights) สิทธิดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ ข้อ 22 ถึงข้อ 27

ส่วนที่สี่ กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคล สังคม และรัฐ โดยการทำที่ต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิที่ปรากฏในปฏิญญานี้ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ห้ามรัฐกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำกัดสิทธิของบุคคลมิให้ใช้สิทธิมนุษยชนละเมิดสิทธิของผู้อื่น สังคมและโลก สิทธิเหล่านี้ปรากฏ อยู่ในข้อ 28 ถึงข้อ 30

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับย่อ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยข้อความ 30 ข้อ โดยสรุป

ดังนี้

ฉันทิน้อง

ข้อ 1 ทุกคนมีศักดิ์ศรี สิทธิ และเสรีภาพเท่าเทียมกัน และต้องปฏิบัติต่อกัน

ข้อ 2 ทุกคนมีสิทธิ และเสรีภาพ อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

ข้อ 3 ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิตอยู่ และมีความมั่นคง

ข้อ 4 ห้ามบังคับให้เป็นทาสและห้ามค้าทาสทุกรูปแบบ

ข้อ 5 ห้ามการทรมาน หรือการลงโทษทารุณโหดร้ายผิดมนุษย

ข้อ 6 สิทธิในการได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย

ข้อ 7 สิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อ 8 สิทธิในการได้รับการเยียวยาจากศาล ข้อ 9 ห้ามการจับกุม คุมขัง

หรือเนรเทศโดยพลการ

ข้อ 10 สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและเปิดเผย

ข้อ 11 สิทธิในการได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ก่อนศาลตัดสิน และต้องมี

กฎหมายกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด

ข้อ 12 ห้ามรบกวนความเป็นอยู่ส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน การติดต่อสื่อสาร รวมทั้งห้ามทำงานชื้อเสียงและเกียรติยศ

ข้อ 13 เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ในประเทศ รวมทั้งการออกนอกประเทศหรือกลับเข้าประเทศโดยเสรี

ข้อ 14 ไปประเทศอื่นเพื่อให้พ้นจากการถูกประหัตประหาร

ข้อ 15 สิทธิในการได้รับสัญชาติและการเปลี่ยนสัญชาติ

ข้อ 16 สิทธิในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว

ข้อ 17 สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

ข้อ 18 เสรีภาพในความคิด มโนธรรม ความเชื่อ หรือการถือศาสนา

ข้อ 19 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออก รวมทั้งการได้รับ

ข้อมูลข่าวสาร

ข้อ 20 สิทธิในการชุมนุมโดยสงบและรวมกลุ่ม และห้ามบังคับเป็นสมาชิก

สมาคม

ข้อ 21 สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในรัฐบาลทั้งทางตรงและโดยผ่านผู้แทน อย่าง

อิสระ และมีสิทธิ

ข้อ 22 สิทธิในการได้รับความมั่นคงทางสังคม และได้รับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการกำหนดระเบียบและทรัพยากรของ ประเทศตนเอง

ข้อ 23 สิทธิในการมีงานทำตามที่ต้องการ และได้รับการประกันการว่างงาน รวมทั้งได้รับ ค่าตอบแทนเท่ากันสำหรับงานอย่างเดียวกัน และรายได้ต้องพอแก่การดำรงชีพสำหรับตนเองและครอบครัวตลอดจนมีสิทธิ ก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน

ข้อ 24 สิทธิในการพักผ่อนและมีเวลาพักจากการทำงาน

ข้อ 25 สิทธิในการได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างเพียงพอ ได้รับปัจจัยสี่สวัสดิการสังคม ประกันการว่างงาน เจ็บป่วย เป็นหม้าย ผู้สูงอายุ ตลอดจนต้องคุ้มครองแม่และเด็กเป็นพิเศษ

ข้อ 26 สิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อ 27 สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน และได้รับการคุ้มครองทรัพย์สิน ทางปัญญา

ข้อ 28 สังคมต้องมีระเบียบทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อให้บุคคลได้รับสิทธิ และเสรีภาพตามปฏิญานี้

ข้อ 29 บุคคลย่อมมีหน้าที่ต่อชุมชน การใช้สิทธิเสรีภาพจะต้องเคารพ ในสิทธิ และเสรีภาพของผู้อื่น

ข้อ 30 ห้ามมิให้รัฐ กลุ่มชน หรือบุคคล กระทำการทำลายสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรอง ใน ปฏิญานี้

2.4 หลักการของสิทธิมนุษยชน (The Human Rights Principles)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนอกจากระบุขอบเขตของสิทธิมนุษยชนว่าครอบคลุมสิทธิอะไรแล้ว ตัวปฏิญญาฯ เองยังได้นำเสนอหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย หลักการนี้ถือเป็น สาระสำคัญที่ใช้อ้างอิงความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชน และใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดว่าสังคมได้มีการเคารพและปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ในเวลาต่อมา หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย

2.4.1 เป็นสิทธิธรรมชาติ ดิดตัวมนุษย์มาแต่เกิด (Natural Rights) หมายความว่า มนุษย์ทุกคน มีศักดิ์ศรีประจำตัว ตั้งแต่เกิดมาเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) นี้ ไม่มีใครมอบให้เป็นสิ่งที่ธรรมชาติได้กำหนดขึ้นในมนุษย์ทุกคน

ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง

- 1) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์
- 2) การให้คุณค่าของมนุษย์ แบ่งเป็น 2 ประเภท

(1) คุณค่าของมนุษย์ในฐานะการดำรงตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการมีอำนาจหรือการยึดครองทรัพยากรของสังคม

(2) คุณค่าของมนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ ซึ่งมีความเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยก

3) การกำหนดคุณค่าที่แตกต่างกันนำมาซึ่งการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ผู้คนในสังคมโดยทั่วไปมักให้คุณค่าของฐานะตำแหน่งหรือเงินตรามากกว่า ซึ่งการให้คุณค่าแบบนี้นำมาซึ่งการเลือกปฏิบัติ จึงต้องปรับวิธีคิดและเน้นให้มีการปฏิบัติ โดยการให้คุณค่าของความเป็นคนในฐานะความเป็นมนุษย์ ไม่ใช่ให้คุณค่าคนตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

2.4.2 สิทธิมนุษยชนเป็นสากลและไม่สามารถถ่ายโอนกันได้ (Universality & nonalienability) หมายความว่า สิทธิมนุษยชนนั้นเป็นของคนทุกคน ไม่มีพรแดน คนทุกคนมีสิทธิมนุษยชนต่างๆ ดังที่กล่าวมานี้ เช่นเดียวกัน เพราะโดยหลักการแล้วถือว่า คนทุกคนย่อมถือว่าเป็นคนไม่ว่าอยู่ที่ไหนในโลก ไม่ว่าจะเชื้อชาติ สัญชาติ เหล่ากำเนิดใดก็ตาม ย่อมมีสิทธิมนุษยชนประจำตัวทุกคนไป จึงเรียกได้ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุก คน ไม่ว่าคนๆ นั้น จะยากจนหรือร่ำรวย เป็นคนพิการ เป็นเด็ก เป็นผู้หญิง

ส่วนที่กล่าวว่าสิทธิมนุษยชนไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ หมายความว่า ในเมื่อสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ มนุษย์แต่ละคนย่อมไม่สามารถมอบอำนาจ หรือสิทธิมนุษยชนของตนส่วนที่กล่าวว่าสิทธิมนุษยชนไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ หมายความว่า ในเมื่อสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ มนุษย์แต่ละคนย่อมไม่สามารถมอบอำนาจ หรือสิทธิมนุษยชนของตน ให้แก่ผู้ใดได้ไม่มีการครอบครองสิทธิแทนกัน แต่ต่างจากการครอบครองที่ดิน หรือทรัพย์สิน เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่ธรรมชาติกำหนดขึ้น เป็นหลักการที่ทุกคนต้องปฏิบัติ แต่หากจะถามว่าในเมื่อสิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุกคนเช่นนี้แล้ว สามารถมีสิทธิมนุษยชนเฉพาะกลุ่มได้หรือไม่ ในทางสากลได้มีการจัดหมวดหมู่และกลุ่มของสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของกลุ่มเฉพาะและสิทธิตามประเด็นปัญหา เช่น สิทธิสตรี สิทธิเด็ก สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิผู้ติดเชื้อ HIV/เอดส์ สิทธิของผู้ลี้ภัย เป็นต้น

2.4.3 สิทธิมนุษยชนไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ ว่าสิทธิใดมีความสำคัญกว่าอีกสิทธิหนึ่ง (indivisibility) กล่าวคือ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ไม่สามารถแบ่งแยกกว่ามีความสำคัญกว่าสิทธิ ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สิทธิทั้งสองประการนี้ต่างมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้นรัฐบาลใดจะมาอ้างว่าต้องพัฒนา ประเทศให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจหรือต้องแก้ปัญหาปากท้องก่อน แล้วจึงค่อยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ย่อมขัดต่อหลักการนี้

2.4.4 ความเสมอภาคและการเลือกปฏิบัติ (Equality and Non-Discrimination)

การเลือกปฏิบัติเป็นปัญหา ที่เกิดขึ้นมานานในทุกสังคม และถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะเหตุว่าในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคน ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นคนจน คนรวย คนพิการ เด็ก หรือผู้สูงอายุ คนป่วยหรือมีสุขภาพดี แต่สังคมไทยมีการเลือกปฏิบัติมาโดยตลอด ซึ่งเรามักได้ยินคำกล่าวที่ว่า "ฝนตกไม่ทั่วฟ้า" หรือ "เลือกที่รักมักที่ชัง" "รักลูกไม่เท่ากัน" การจะทำความเข้าใจว่าเรื่องใดเป็นเรื่องการเลือกปฏิบัติ หรือไม่ คงต้องเข้าใจเรื่องความเสมอภาคด้วยความเสมอภาค ไม่ใช่การได้รับเท่ากัน เช่น การที่ นักเรียนทุกคนที่ทำผิดระเบียบจะต้องถูกเขียน 3 ที เท่าๆ กัน อย่างนี้ไม่ถือว่าเป็นความเสมอภาค

ความเสมอภาค คือ การที่ทุกคนควรได้รับจากส่วนที่ควรได้ ในฐานะเป็นคน เช่น การแจกของ ผู้ประสบภัยน้ำท่วม ทุกคนจะได้รับของแจกชิ้นพื้นฐาน เช่น ได้รับข้าวสารอาหารแห้ง ยาป้องกันเท้าเปื่อย แต่หากมีครอบครัวหนึ่ง มีคนป่วยที่ต้องการยาเป็นพิเศษ หรือบางครอบครัวมีเด็กอ่อน ต้องได้รับนมผงเพิ่มสำหรับเด็ก ทางราชการสามารถเพิ่มยาและนมผงให้แก่ครอบครัวเหล่านั้น นี่คือการเสมอภาคที่ได้รับเพราะทุกคนในครอบครัวได้รับแจกสิ่งจำเป็นเพื่อการยังชีพแล้ว

หลักความเสมอภาค คือต้องมีการเปรียบเทียบกับของ 2 สิ่ง หรือ 2 เรื่อง และดูว่าอะไรคือสาระสำคัญของเรื่องนั้น หากสาระสำคัญของประเด็นได้รับการพิจารณาแล้ว ถือว่ามีเสมอภาคกัน เช่นการที่รัฐจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลไม่เท่ากัน คนที่มีรายได้มากก็เสียภาษีมาก คนที่มีรายได้น้อยก็เสียภาษีน้อย คนที่มีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดก็ไม่ต้องเสียภาษี แต่การมีรายได้มากหรือน้อยเป็นสาระสำคัญของการเก็บภาษีซึ่งเป็นธรรมสำหรับประชาชน การเลือกปฏิบัตินั้น เป็นเหตุให้เกิดความไม่เสมอภาค เช่น การรักษาพยาบาล หรือการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐเป็นไปไม่ทั่วถึง และไม่เท่าเทียมกัน เพราะมีความแตกต่างของบุคคลในเรื่องเชื้อชาติ เช่น หากมีแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชา หรือพม่า มารักษา เจ้าหน้าที่มักไม่ยอมให้บริการที่ดี หรือไม่ยอมรับรักษาผู้มีเชื้อเอชไอวี หรือผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น

หลักการเรื่องความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติในสังคมไทยนั้นปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 45 มาตรา 30 ที่ว่า การเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ไม่อาจกระทำได้ ซึ่งมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ มีข้อความใกล้เคียงกับบทบัญญัติของมาตรา เดียวกัน ตามรัฐธรรมนูญ ปี 2540

2.4.5 การมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธินั้น (Participation & Inclusion)

หมายความว่าประชาชนแต่ละคนและกลุ่มของประชาชนหรือประชาสังคมย่อมมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.4.6 ตรวจสอบได้และใช้หลักนิติธรรม (Accountability & The Rule of Law)

หมายถึง รัฐและองค์กรที่มีหน้าที่ในการก่อให้เกิดสิทธิมนุษยชน ต้องมีหน้าที่ตอบคำถามให้ได้ว่าสิทธิมนุษยชนได้รับการปฏิบัติให้เกิดผลจริงในประเทศของตน ส่วนสิทธิโดยยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการสากลก็ต้องอธิบายต่อสังคมได้ว่าจะมีขั้นตอนดำเนินการอย่างไร โดยเฉพาะรัฐต้องมีมาตรการปกครองประเทศโดยใช้หลักนิติธรรมหรือปกครองโดยอาศัยหลักการที่ใช้กฎหมายอย่างเที่ยงธรรม ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่ายมีกระบวนการไม่ซับซ้อนเป็นไปตามหลักกฎหมาย และมีความเท่าเทียมกันเมื่ออยู่ต่อหน้ากฎหมาย ไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมายได้

2.5 **สาระสำคัญของสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี** สรุปลักษณะสำคัญของกติกา/อนุสัญญาทั้ง 7 ฉบับ ที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีจัดลำดับตามอายุการมีผลบังคับต่อประชาคมโลก ได้ดังนี้

2.5.1 **กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (International Covenant On Economic, Social and Cultural Rights - CESCR)** มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2519 และประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2542 โดยทำถ้อยแถลงตีความข้อ 1 เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยมีให้ตีความรวมถึงการแบ่งแยกดินแดนหรือเอกภาพทางการเมืองเนื้อหาของกติกาฉบับนี้มี 5 ส่วน 31 ข้อ 3 ส่วนแรก (ข้อ 1-15) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วย สิทธิ ต่างๆ ส่วนที่ 4 (ข้อ 16-25) ว่าด้วยการเสนอรายงานทั้งของรัฐภาคีและในระหว่างองค์กรของสหประชาชาติ ของการให้ความช่วยเหลือ และการประชุมทางวิชาการและการตีความ และส่วนที่ 5 (ข้อ 26-31) ว่าด้วยการ ลงนามเข้าเป็นรัฐภาคี การมีผลบังคับใช้ ความครอบคลุมของกติกา การแก้ไขและการเก็บรักษาต้นฉบับทั้ง 5 ภาษา (จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย และสเปน) ส่วนที่เป็นสาระบัญญัติ 15 ข้อ กำหนดสิทธิต่างๆ ของประชาชน ได้แก่ การกำหนดเจตจำนงของตน การจัดการทรัพยากรและการประกันสิทธิของรัฐภาคี ที่จะต้อง ให้สิทธิแก่ทั้งประชาชนและผู้ที่ไม่ใช่คนชาติของตน การประกันสิทธิความเท่าเทียมกันในเรื่อง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมระหว่างชายหญิงและเพื่อความเท่าเทียมกันในสังคมประชาธิปไตย การห้ามลิดรอนสิทธิ มนุษยชนขั้นพื้นฐานการรับรองสิทธิในการทำงานหาเลี้ยงชีพด้วยสภาพการทำงานที่ยุติธรรม ค่าจ้างที่เป็นตาม ความเป็นอยู่และสภาพการทำงานที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ การก่อตั้งสหภาพแรงงาน สิทธิของคนงาน สิทธิในสวัสดิการสังคม การประกันสังคม สิทธิของครอบครัว ในฐานะจำเป็น สังคมพื้นฐานทางธรรมชาติ สิทธิของมารดา เด็ก ผู้เยาว์ และความคุ้มครองสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอในปัจจุบัน 4 โดยเฉพาะเรื่องอาหาร โดยปลอดจากความหิวโหยและการแบ่งสรรอาหาร สิทธิด้านสุขภาพ สุขลักษณะ บริการทางการแพทย์ การควบคุมโรคระบาด โดยเฉพาะอนามัยทารก สิทธิทางการศึกษา ซึ่งประถมศึกษาจะเป็นการศึกษาภาคบังคับที่ให้เปล่าแก่ทุกคน และการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาที่เหมาะสมเท่าเทียมกัน รวมถึงการศึกษาที่

ให้เปล่าแก่ทุกคน และการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาที่เหมาะสมเท่าเทียมกัน รวมถึง การศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องส่งเสริมให้มากที่สุด สิทธิที่จะมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และการดูแลจากภาครัฐที่จะคุ้มครอง อนุรักษ์ และการพัฒนา รวมทั้ง การเผยแพร่ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทางวัฒนธรรม

2.5.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2519 และประเทศไทยเข้าเป็นภาคี โดยการภาคยานุวัติ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2540 โดยมีถ้อยแถลงตีความ 4 ประเด็น ได้แก่ เรื่องการกำหนด เจตจำนงของตนเอง โดยมีได้หมายรวมถึงการแบ่งแยกดินแดนหรือเอกภาพทางการเมือง (ข้อ 1) โทษประหารสำหรับผู้ที่มีอายุ ต่ำกว่า 17 ปี ข้อ (6) การนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่การพิจารณาโดยพลัน ข้อ (9) และการโฆษณาเนื้อหา ของกติกาฉบับนี้มี 6 ส่วน 53 ข้อ 3 ส่วนแรก (ข้อ 1-27) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วยสิทธิต่างๆ ส่วนที่ 4 (ข้อ 27-45) ว่าด้วยคณะกรรมการ และการเสนอรายงาน(ข้อ 40) การไกล่เกลี่ยข้อร้องเรียนระหว่าง ประเทศเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกติกาส่วนที่ 5 (ข้อ 46-47) ว่าด้วยการตีความ และ ส่วนที่ 6 (ข้อ 47-53) ว่าด้วยการลงนามเข้าเป็นภาคี การมีผลใช้บังคับ การแก้ไข การเก็บรักษา ต้นฉบับทั้ง 5 ภาษา ส่วนที่เป็นสาระบัญญัติ 27 ข้อ กำหนดสิทธิต่างๆ ทั้งในส่วนที่เป็นสิทธิของ ประชาชน ซึ่งว่าด้วยการกำหนดสิทธิของตนเองของประชาชนในเรื่องการเมือง และสามารถ ดำเนินการอย่างเสรีในการจัดการทรัพยากรและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของตน และการ ประกันสิทธิของรัฐภาคี ที่จะต้องส่งเสริมให้บังเกิดผลตามสิทธิดังกล่าว โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ สิทธิเหล่านี้รวมถึงสิทธิที่จะมีชีวิตและการยกเลิกโทษประหารชีวิต การห้ามการทรมาน/ลงโทษทรมาน โหดร้าย การมีทาส เสรีภาพในความปลอดภัยของร่างกาย ห้ามการจับกุมโดยมิได้ทำผิดกฎหมาย และ กระบวนการยุติธรรมทางศาลสิทธิในสถานะบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิเสรีภาพทางความคิด และศาสนา การห้ามการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อการสงครามและการเกลียดชัง เผ่าพันธุ์ สิทธิในการ ชุมนุมอย่างสงบ การรวมตัวเป็นสมาคม การคุ้มครองครอบครัวและการสมรส สิทธิของเด็กในด้านการ คุ้มครอง การมีทะเบียนเกิดและสัญชาติ การมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองและสิทธิของชน กลุ่มน้อย

2.5.3 อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - CEDAW) มีผลบังคับใช้เมื่อ 3 กันยายน 2524 และประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ และ มีผลบังคับใช้เมื่อ 8 กันยายน 2528 โดยตั้งข้อสงวนไว้ 7 ข้อ คือ ข้อ 7 ความเสมอภาคทางการเมือง ตำแหน่งทางราชการ ข้อ 9 การถือสัญชาติของบุตร ข้อ 10 ความเสมอภาคทางการศึกษา ข้อ 11 สิทธิโอกาสที่จะได้รับการจ้างงาน ข้อ 15 การทำนิติกรรม ข้อ 16 การสมรสและความสัมพันธ์ใน

ครอบครัว ข้อ 29 ซึ่งต่อมาได้ถอนข้อสงวนออกรวม 5 ข้อ คือ ข้อ 11 และ 15 ในปี 2533 ข้อ 9 ปี 2535 ข้อ 7 และ ข้อ 10 2537 คงยังเหลือข้อสงวนไว้ 2 ข้อ คือ ข้อ 16 และ 29 เกี่ยวกับการสมรส และความสัมพันธ์ในครอบครัวและการระงับข้อพิพาท เนื้อหาของอนุสัญญานี้มี 6 ส่วน 30 ข้อ 4 ส่วนแรก (ข้อ 1-16) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วย สิทธิต่างๆ ของสตรี ส่วนที่ 5 (ข้อ 17-22) ว่าด้วยการจัดตั้ง คณะกรรมการและการเสนอรายงาน ส่วนที่ 6 (ข้อ 23-30) ว่าด้วยผลกระทบของอนุสัญญาและการ กำหนดมาตรการที่จำเป็น การลงนามเข้าเป็นภาคี การมีผลบังคับใช้ การแก้ไข การตั้งข้อสงวน การ ระงับข้อพิพาทและการเก็บรักษาต้นฉบับทั้ง 5 ภาษา

อนุสัญญานี้มีข้อที่น่าสนใจ คือ มีอารัมภบทที่ยาวเป็นพิเศษ เป็นการ แสดงความห่วงใยต่อสตรีที่ยังถูกเลือกปฏิบัติอย่างกว้างขวาง เห็นควรให้ได้รับความเสมอภาค การมี ส่วนร่วมและการรับผิดชอบร่วมกันของทั้งบุรุษและสตรีในการพัฒนาประเทศและการดูแลครอบครัว ดังนั้นในส่วนที่เป็นสาระบัญญัติ 16 ข้อ จึงกำหนดความหมายของ "การเลือกปฏิบัติต่อสตรี" ซึ่งจะถูก ประณามและขจัดทุกประการโดยไม่ชักช้าและบรรจุหลักการความเสมอภาคของ 2 เพศ ไว้เป็น หลักประกันในรัฐธรรมนูญ ตลอดจนกฎหมายและมาตราอื่นๆ ที่จะจัดการให้เกิดความก้าวหน้าอย่าง เต็มที่ของสตรีทั้งโดยการออกมาตรการพิเศษ เร่งรัด ปรับแบบแผนทางสังคม วัฒนธรรม และระบบ ครอบครัวเพื่อความเสมอภาคการปราบปรามการค้าสตรีในทุกรูปแบบ ขจัดการเลือกปฏิบัติในด้าน การเมือง การเป็นผู้แทนรัฐบาลการทำงานในองค์กรระหว่างประเทศการค้าและคลังซึ่งสัญชาติ ของสตรีและบุตร ความเสมอภาคทางการศึกษา การจ้างงาน ค่าตอบแทน ความคุ้มครองด้านสุขภาพ การตั้งครุฑ และการคลอดบุตร สิทธิประโยชน์ด้านครอบครัว สินเชื่อ กีฬา นันทนาการ วัฒนธรรม ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในชนบท ทั้งด้านเศรษฐกิจ การพัฒนา สุขภาพประกันสังคม การศึกษา ฝึกอบรม การรวมกลุ่ม พึ่งตนเอง ความเสมอภาคทางกฎหมาย ตลอดจนสิทธิในการสมรสและ ความสัมพันธ์

2.5.4 อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination - ICERD) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2532 และประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยภาคยานุวัติ และมี ผลบังคับใช้กับประเทศไทยเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2546 โดยทำถ้อยแถลงตีความไว้ว่าจะไม่รับพันธกรณี เกินกว่าที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายไทยบัญญัติไว้ รวมทั้งมีข้อสงวน 2 ข้อ คือ ข้อ 4 ในเรื่องการดำเนินมาตรการขจัดการเลือกปฏิบัติเท่าที่จำเป็น และ ข้อ 22 ในเรื่องการเจรจาตกลง ในเรื่องข้อพิพาท ที่ไม่สามารถตกลงกันได้และเสนอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณาเนื้อหา ของอนุสัญญามี 3 ส่วน 25 ข้อ ส่วนแรก (ข้อ 1-7) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วยสิทธิต่างๆ ส่วนที่ 2 (ข้อ 7- 16) ว่าด้วยคณะกรรมการการเสนอรายงาน การรับข้อร้องเรียนระหว่างรัฐการดำเนินการ การ ไกล่เกลี่ยและการยุติข้อพิพาทของคณะกรรมการ และส่วนที่ 3 (ข้อ 17-25) ว่าด้วยการลงนามเข้าเป็น

ภาคีการมีผลบังคับใช้เงื่อนไขในการตั้งข้อสงวนและการถอนข้อสงวน การเพิกถอนอนุสัญญา การเสนอข้อพิพาทสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ การแก้ไขและการแก้ไขรักษาด้านฉบับทั้ง 5 ภาษา

สาระบัญญัติ 7 ข้อ ของอนุสัญญาฉบับนี้กำหนดความหมายของ “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” การตีความและมาตรการพิเศษที่จัดขึ้นตามความจำเป็นด้วยเจตนาเพื่อประกันความก้าวหน้าของหมู่ชนบางกลุ่มที่ต้องการความคุ้มครองและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน การประณามการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและการประกันการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลกลุ่มหรือสถาบัน หรือสนับสนุนการเลือกปฏิบัติเหล่านี้ การดำเนิน มาตรการที่จะแก้ไขกฎระเบียบที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสนับสนุนการประสานเชื้อ ชาติเข้าด้วยกัน การจัดให้มีมาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อสนับสนุนการคุ้มครองกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม เพื่อให้ได้รับ สิทธิเสรีภาพอย่างเสมอภาค การประณามการแบ่งแยกทางเชื้อชาติ ผิว การโฆษณาชวนเชื่อในเรื่องความ เหนือกว่าของบางชนกลุ่ม การเกลียดชังระหว่างเชื้อชาติ การลงโทษตามกฎหมายแก่การกระทำที่ประณาม เหล่านี้ และห้ามการดำเนินการส่งเสริมกระตุ้นการเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การประกันสิทธิของทุกคน ให้เสมอภาคกันตามกฎหมายภายใต้ศาลและกระบวนการยุติธรรม การคุ้มครองของรัฐ การใช้สิทธิอย่างทั่วถึง และเสมอภาคในทางการเมือง กิจกรรมสาธารณะและบริการสาธารณะ สิทธิของพลเมืองในเรื่องต่างๆ ทุกเรื่อง เช่น การมีถิ่นพำนัก การครองสัญชาติ การสมรสและเลือกคู่สมรส การรับมรดก สิทธิเสรีภาพทางความคิดเห็น การนับถือศาสนา การชุมนุม สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมต่างๆ ทั้งในด้านการทำงาน ที่อยู่อาศัยการสาธารณสุข การศึกษา กิจกรรมทางวัฒนธรรมและบริการต่างๆ และการประกันสิทธิของรัฐที่จะให้ความคุ้มครองแก่ทุกคนในอาณาเขตจากการเลือกปฏิบัติเหล่านี้ รวมถึงสิทธิที่จะร้องขอค่าทดแทนจากศาลเพื่อชดใช้ความเสียหายอันเป็นผลจากการเลือกปฏิบัติเหล่านี้

2.5.5 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2533 และประเทศไทยเข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535 โดยมีข้อสงวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 7 ว่าด้วยการจดทะเบียนเกิดและการได้รับสัญชาติของเด็ก ข้อ 22 ว่าด้วยการร้องขอสถานะผู้ลี้ภัยของเด็ก และข้อ 29 ว่าด้วยการจัดการศึกษาของเด็ก ซึ่งต่อมาได้ถอนข้อสงวนข้อที่ 29 ซึ่งมีผลเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2540 จาก การแจ้งของสำนักเลขาธิการสหประชาชาติ ในปัจจุบันจึงยังคงเหลือข้อสงวน 2 ข้อ คือ ข้อ 7 และ 22 เนื้อหาของอนุสัญญาฉบับนี้มี 3 ส่วน 54 ข้อ ส่วนแรก (ข้อ 1-41) เป็นสาระบัญญัติว่าด้วยสิทธิต่างๆ ของเด็ก ส่วนที่ 2 (ข้อ 42-45) ว่าด้วยการเผยแพร่อนุสัญญา คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก การเสนอรายงานการส่งเสริมการปฏิบัติตามอนุสัญญาอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศ ส่วนที่ 3 (ข้อ 46-54) ว่าด้วยการลงนามเข้าเป็นภาคี การมีผลบังคับใช้ การแก้ไข การตั้งและการถอนข้อสงวนการบอกเลิก และการแก้ไขรักษาด้านฉบับทั้ง 5 ภาษา

ส่วนที่เป็นสาระบัญญัติ 40 ข้อ ประกอบด้วย ความหมายของ “เด็ก” การประกันสิทธิสิทธิพื้นฐาน 4 ประการ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนาสิทธิที่จะมีส่วนร่วม การไม่เลือกปฏิบัติ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก การเคารพต่อความรับผิดชอบและสิทธิหน้าที่ของ บิดามารดา ครอบครัว และสภาพสังคมของเด็ก การประกันสิทธิที่จะมีชีวิต การมีชื่อ มีสัญชาติ เอกลักษณะ การอยู่ร่วมกันระหว่างเด็กกับบิดามารดาและครอบครัว และการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน สิทธิเสรีภาพของเด็กในการแสดงความคิดเห็นอยู่ร่วมกันระหว่างเด็กกับบิดามารดาและครอบครัวและการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน สิทธิเสรีภาพของเด็กในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก การแสวงหา/ได้รับข้อมูลข่าวสาร ความคิด มโนธรรม ศาสนา ความเป็นส่วนตัว การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อ และการคุ้มครองจากข้อมูลข่าวสารที่เป็นอันตราย การช่วยเหลือบิดามารดาผู้ปกครองให้สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ การคุ้มครองจากความรุนแรงทั้งปวง การดูแลทางเลือกสำหรับเด็ก การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม คำร้องขอสถานะผู้ลี้ภัย การดูแลเด็กพิการ การดูแลสุขภาพและการสาธารณสุขสำหรับเด็กและมารดา การประกันสังคม การได้รับมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เพียงพอ การศึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพ การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม นันทนาการ การคุ้มครองจากการถูกแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ยาเสพติด ทางเพศ การลักพา ขायค้าเด็ก การคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์ทุกรูปแบบ การถูกทรมานหรือลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม การพิพาทด้วยอาวุธ การฟื้นฟูจิตใจและการกลับคืนสู่สังคม การคุ้มครองเด็กที่ต้องประสบปัญหาด้านกฎหมายเดิมที่อยู่ ซึ่งจะเห็นว่าสนธิสัญญา ฉบับแรกที่ออกบังคับใช้ไปเดียวกัน (2519) ในระยะเวลาใกล้เคียงกันมากและอายุถึง 30 ปี แล้วนั้น เป็นสนธิสัญญาที่กำหนดสิทธิมนุษยชนพื้นฐานโดยตรง คือ สิทธิของมนุษย์ทุกคนในฐานะเป็นพลเมืองโลกที่จะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างได้รับการเคารพในศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคในสภาพแวดล้อมของวิถีชีวิตคือ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเมื่อมีสิทธิพื้นฐานเหล่านี้แล้ว จึงได้มุ่งเจาะเข้าสู่เรื่อง/กลุ่มพิเศษต่างๆ เช่น เชื้อชาติ เพศ (สตรี) วัย (เด็ก) ฯลฯ

2.5.6 อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, inhuman or Degrading Treatment or Punishment) อนุสัญญาฯ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2530 ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่น ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม โดยอนุสัญญาดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 เป็นต้นไป โดยมีการจัดทำถ้อยแถลงตีความจำนวน 3 ข้อ และตั้งข้อสงวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อบทที่ 1 เรื่องคำนิยามของคำว่า “การทรมาน” เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยที่ใช้บังคับในปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติจำกัดความโดยเฉพาะ ประเทศไทยจึงตีความความหมายของคำดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ข้อบทที่ 4 เรื่องการกำหนดให้การทรมานทั้งปวงเป็น

ความผิดที่ลงโทษได้ตามกฎหมายอาญาและนำหลักการนี้ไปใช้กับการพยายาม การสมรู้ร่วมคิดและการมีส่วนร่วมในการทรมาน ประเทศไทยตีความในกรณีดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ข้อบทที่ 5 เรื่องให้รัฐภาคีดำเนิน มาตรการต่างๆ ที่อาจจำเป็นเพื่อให้ตนมีเขตอำนาจเหนือความผิดที่อ้างถึงตามข้อบทที่ 4 โดยประเทศไทย ตีความว่าเขตอำนาจเหนือความผิดดังกล่าวเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ข้อสงวนตามข้อบทที่ 30 วรรคหนึ่ง โดยประเทศไทยไม่รับผูกพันตามข้อบทดังกล่าว (ซึ่งระบุให้นำข้อพิพาท เกี่ยวกับการตีความหรือการนำอนุสัญญาฯ ไปใช้ ขึ้นสู่การวินิจฉัยชี้ขาดของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้หากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ) ซึ่งการจัดทำข้อสงวนในข้อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ยอมรับอำนาจของศาล ยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นการล่วงหน้า เว้นเสียแต่ว่าจะพิจารณาเห็นสมควรเป็นกรณีๆ ไปอนุสัญญาฯ มีวัตถุประสงค์ในการระงับและยับยั้งการทรมาน รวมทั้งป้องกันมิให้องค์กรหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใดที่เป็นการยุยง ยินยอม รู้เห็นเป็นใจ ช่มชู้หรือบังคับขู่เข็ญที่จะเป็นการทรมานโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสไม่ว่าทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์เพื่อให้ได้มาเพื่อข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม รวมทั้งการบังคับขู่เข็ญและการลงโทษบุคคลนั้นสำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำ หรือถูกสงสัยว่าได้กระทำ

2.5.7 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD) ประเทศไทยได้ลงนามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ณ สำนักงาน สหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2550 ซึ่งเป็นวันแรกที่เปิดให้มีการลงนามในอนุสัญญา ดังกล่าว และเมื่อวันอังคารที่ 1 เมษายน 2551 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ประเทศไทยลงสัตยาบัน อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิคนพิการ และได้ยื่นสัตยาบันสารเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 แต่ให้มีการจัดทำถ้อยแถลงตีความต่อข้อ 17 ของอนุสัญญาฯ โดยมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยในวันที่ 27 สิงหาคม 2551 สำระสำคัญของอนุสัญญาฯ คือ รัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในทุกรูปแบบ ทั้งในด้านกฎหมาย การปกครอง และการปฏิบัติต่างๆ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อ ประกัน การเข้าถึงและใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันของคนพิการ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการ ในทางกฎหมายสำหรับโอกาสในการรับการศึกษา การเข้าทำงาน การรักษาพยาบาล การประกันสิทธิ และโอกาสที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกันกับบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ รัฐภาคีจะต้องกำหนดผู้ประสานงาน (focal points) และกลไกประสานงานในรัฐบาล เพื่อเป็นกลไกหลักในการผลักดันและตรวจสอบการอนุวัติอนุสัญญาฯ ให้ประชาชนทั่วไปทราบอย่างทั่วถึง โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างเต็มที่และรัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องเผยแพร่

อนุสัญญาฯ ให้ประชาชนทั่วไปทราบอย่างทั่วถึง โดยรวมถึงการเผยแพร่ในรูปแบบที่คนพิการในด้านต่างๆ สามารถเข้าถึงได้ รัฐภาคีต้องเสนอรายงานต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิของคนพิการภายใน 2 ปีวันที่อนุสัญญาฯ มีผลใช้บังคับกับรัฐภาคีนั้นๆ (ชุดความรู้ สิทธิมนุษยชน สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ สนธิสัญญาหลักระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยภาคี กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, น. 3-10, 23-27)

3. แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิพลเมือง

ปีนธเนศ แก้วรุ่งฟ้า (2556, น. 37-40) กล่าวว่า โดยสาระสำคัญแล้วสิทธิพลเมืองเป็นสิทธิซึ่งรัฐธรรมนูญมุ่งจะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่เป็นพลเมือง กล่าวคือเป็นบุคคลที่มีสัญชาติของรัฐเป็นหลัก อันเป็นแนวความคิดของการจัดหมวดหมู่ของสิทธิเสรีภาพตามเนื้อหาโดยพิจารณาจากเกณฑ์ผู้ทรงสิทธิและเป็นสิทธิที่มีสาระสำคัญแตกต่างจากสิทธิมนุษยชนอยู่ตรงที่ว่า สิทธิพลเมืองมิใช่สิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดอันมีอาจพรากไปจากตัวมนุษย์ได้เช่นกับสิทธิมนุษยชน แนวความคิดของสิทธิพลเมืองเป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่พร้อมกับการเกิดของรัฐในที่นี่เริ่มตั้งแต่รัฐก่อนสมัยใหม่ในยุคกรีกที่มนุษย์เริ่มอาศัยอยู่รวมกลุ่มกันเป็นนครรัฐแล้ว หลังจากนั้นเมื่อมีการเกิดขึ้นของรัฐสมัยใหม่ทราบเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน รัฐทุกรัฐก็ยังคงรับรองสิทธิพลเมืองไว้ในกฎหมายของรัฐ โดยเฉพาะในรูปแบบของการรับรองสิทธิพลเมืองไว้ในกฎหมายสูงสุดของรัฐที่เรียกว่ารัฐธรรมนูญ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพบางประการให้แก่พลเมืองผู้มีสัญชาติของรัฐที่นอกเหนือไปจากสิทธิมนุษยชนชั้นพลเมืองของรัฐมีพึงได้อยู่แล้วโดยธรรมชาติ

3.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิพลเมือง

จากที่ได้กล่าวไปเบื้องต้นไปแล้วว่าสิทธิพลเมืองคือสิทธิที่รัฐธรรมนูญมุ่งจะให้ความคุ้มครองแก่พลเมืองของรัฐกล่าวคือเฉพาะแต่พลเมืองของรัฐเท่านั้นที่จะทรงสิทธิในสิทธิและเสรีภาพประเภทนี้ภายในรัฐได้ สิทธินี้ผูกพันอยู่กับสถานะความเป็นพลเมืองของรัฐเป็นสำคัญอย่างไรก็ตาม แนวความคิดว่าด้วยการเป็นพลเมืองของรัฐก็มีความเป็นพลวัตไปตามยุคสมัย กล่าวคือสังคมในอดีตอย่างเช่นยุคกรีกหรือยุคโรมันก็มีแนวความคิดว่าด้วยความเป็นพลเมืองของรัฐที่แตกต่างกันไปจากความเป็นพลเมืองของรัฐตามแนวความคิดที่ยอมรับกันในรัฐสมัยใหม่ ซึ่งแนวความคิดว่าด้วยความเป็นพลเมืองในยุคกรีกและยุคโรมัน นั้นบุคคลที่มีสถานะเป็นพลเมืองของรัฐจะมีความหมายที่แคบกว่าแนวความคิดของรัฐสมัยใหม่ที่มีได้ผูกพันกับเชื้อชาติมากนักและในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ใช้ความแตกต่างในด้านชนชั้นทางสังคมเป็นเกณฑ์ตัดสินให้พลเมืองของรัฐให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิพลเมืองระดับที่แตกต่างกันหากแต่กลับให้ความสัมพันธ์กับสัญชาติเป็นสำคัญ ดังนั้นแนวความคิดว่าด้วยสิทธิ

พลเมืองมีพัฒนาการความเป็นมาทางประวัติศาสตร์อย่างไรจึงเป็นประเด็นอันควรที่ต้องทำความเข้าใจต่อไป

3.2 ความหมายของสิทธิพลเมือง

ก่อนที่จะทำความเข้าใจความหมายของสิทธิพลเมือง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจคำว่า “พลเมือง” คืออะไร เมื่อเราพูดถึงคำว่า “พลเมือง” หรือ “ความเป็นพลเมืองแล้ว” ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นคำที่มีความหมายด้านบวกและเป็นคำที่มีคุณค่าสำหรับมนุษย์ทุกคนเนื่องจากความเป็นพลเมืองนั้นสามารถนำมาซึ่งผลประโยชน์ของมนุษย์ มนุษย์สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ของมนุษย์โดยอาศัยสถานภาพของความเป็นพลเมือง เช่น ประโยชน์ในแง่การมีสิทธิที่จะได้รับการบริการบางอย่างหรือประโยชน์บางอย่างจากรัฐ การมีสิทธิที่จะทำในบางสิ่งบางอย่างมันจะมีผลต่อนโยบาย กฎหมาย หรือบุคลากร หรือการดำเนินการบางอย่างหรือหลายอย่างของรัฐ คำว่าพลเมืองนั้นแสดงให้เห็นถึงมิติในเชิงปัจเจกชนและมิติเชิงรวมกลุ่ม กล่าวคือ ผู้มีอุดมการณ์ฝ่ายเสรีนิยมเห็นคุณค่าของความเป็นพลเมืองเพราะปัจเจกชนสามารถหาประโยชน์โดยรัฐไม่เข้าแทรกแซง (อ้างใน ธเนศ เจริญเมือง, 2548, น. 3) ส่วนฝ่ายอนุรักษ์นิยมเห็นว่า พลเมืองที่ประพฤติตนอยู่ในกรอบของกฎหมาย จะทำให้สังคมมีระเบียบและความมั่นคง ความเป็นพลเมืองจะทำให้มนุษย์สามารถเข้าควบคุมรัฐและสถาบันต่างๆของรัฐได้อย่างจำแนกประเด็นในการพิจารณาความหมายของคำว่าพลเมืองทำความเข้าใจได้ใน 2 ประเด็นสำคัญดังนี้

ประเด็นแรก คำว่าพลเมืองไม่ใช่คำที่อยู่อย่างโดดๆ แต่เป็นคำที่อยู่กับคำว่า “ชุมชนทางการเมือง” ที่กรีกเรียกว่า Polis และคนปัจจุบันเรียกว่ารัฐ ในที่นี้พลเมืองนั้นเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมืองหรือรัฐ ซึ่งหมายความว่าที่ไหนก็ตามที่มนุษย์มาอยู่รวมกันมีการใช้อำนาจบริหารกิจกรรมต่างๆภายในชุมชนการเมืองหรือรัฐ และจากการที่มนุษย์จำนวนน้อยมากที่จะดำรงชีพอย่างโดดเดี่ยวจากสถานะตามธรรมชาติแล้วมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันเสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่าความเป็นพลเมืองก็คือการเข้ามีส่วนร่วมในการชุมชนทางการเมือง ดังนั้นหากไม่มีพลเมืองก็ไม่มี การดำรงอยู่ของชุมชนการเมืองหรือรัฐ

ประเด็นที่สอง คำว่าพลเมืองหรือความเป็นพลเมืองเป็นคำที่แสดงออกถึงมิติของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ในสมัยกรีกช่วงที่ประชาธิปไตยมีความรุ่งเรืองในเอเธนส์พลเมืองมีสิทธิและหน้าที่หรือความรับผิดชอบต่อรัฐ เช่น มีสิทธิที่จะเข้าร่วมประชุมกำหนดนโยบายและโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนานครรัฐ หรือเพื่อออกกฎหมายหรือข้อบังคับให้ทุกๆ คนปฏิบัติตาม เลือกผู้แทนเข้าไปทำงานแทนในด้านนิติบัญญัติและในด้านการบริหาร รวมไปถึงการเป็นสมาชิกของคณะลูกขุนเพื่อตัดสินคดีความ ส่วนภาระหน้าที่หรือความรับผิดชอบได้แก่ การเข้าประชุมเพื่อออกความเห็นในกิจการต่างๆ ของรัฐ การเสียภาษี การเป็นทหารป้องกันประเทศ เป็นต้น ล้วนแสดงให้เห็นว่าการมีทั้งสิทธิและหน้าที่เหล่านี้สะท้อนถึงการมีสิทธิและหน้าที่ในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจการ

สาธารณะของสังคมการเมืองที่พลเมืองเป็นสมาชิก (อ้างใน Keith Faulks, Citizenship, 2000, p. 1) ซึ่งอริสโตเติล (Aristotle) นักปรัชญากรีกเห็นว่าการมีส่วนร่วมในกิจการของรัฐเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของพลเมืองและจะช่วยผลักดันให้ชุมชนการเมืองก้าวไปข้างหน้าและในที่สุดจะนำมาซึ่งการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของพลเมืองให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

เราจะเห็นได้ว่าความเป็นพลเมืองแสดงถึงสถานะความสำคัญพิเศษระหว่างมนุษย์กับสังคมการเมืองหรือรัฐ หากขาดไปซึ่งพลเมืองการเป็นสมาชิกของรัฐเสียแล้ว รัฐนั้นก็ขาดองค์ประกอบของความเป็นรัฐไป ส่วนประเด็นที่ว่าบุคคลใดบ้างเป็นพลเมืองของรัฐที่แตกต่างกันไปตามยุคสมัย แต่เมื่อไรก็ตามที่มนุษย์คนใดได้รับสถานะความเป็นพลเมืองของรัฐใดแล้ว เมื่อนั้นบุคคลนั้นก็จำเป็นผู้ทรงสิทธิในสิทธิพลเมืองแห่งรัฐนั้นและมีหน้าที่เป็นพิเศษบางประการต่อรัฐควบคู่กันไป

จากแนวความคิดว่าด้วยความเป็นพลเมืองของรัฐสามารถที่จะนำมาทำความเข้าใจความหมายของสิทธิพลเมืองซึ่งเป็นสิทธิที่มีความผูกพันอยู่กับสถานะของความเป็นพลเมืองของรัฐได้ กล่าวคือ สามารถสรุปได้โดยสังเขปว่า สิทธิพลเมืองนั้นเป็นสิทธิที่มนุษย์ได้รับการรับรองจากรัฐ โดยอาศัยเหตุผลที่ว่าเขาเหล่านั้นเป็นพลเมืองของรัฐซึ่งโดยธรรมชาติแล้วเขาเหล่านั้นมีความจงรักภักดีต่อรัฐมากกว่าคนต่างด้าว (อ้างใน ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, 2553, น. 4) เพราะว่าคนเหล่านั้นนั้นเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยภายในรัฐ เป็นสิทธิที่แสดงออกถึงการมีหน้าที่พิเศษบางประการของพลเมือง เช่น หน้าที่ในการป้องกันประเทศ หน้าที่ในการเสียภาษีให้แก่รัฐ เป็นต้นดังนั้นโดยหลักนี้จึงทำให้เกิดความแตกต่างของการเป็นผู้ทรงสิทธิตามรัฐธรรมนูญหรือการเป็นผู้ทรงสิทธิ ตามกฎหมายภายในของรัฐ กล่าวคือเฉพาะแต่พลเมืองของรัฐเท่านั้นที่จะเป็นผู้ทรงสิทธิในสิทธิพลเมืองที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายรับรอง ในขณะที่สิทธิมนุษยชนนั้นมนุษย์ทุกคนที่อาศัยอยู่ในรัฐสามารถที่จะเป็นผู้ทรงสิทธิได้แม้ว่าเขาเหล่านั้นจะไม่ได้มีสถานะเป็นพลเมืองของรัฐก็ตาม

3.3 ฐานความคิดทางประวัติศาสตร์ของสิทธิพลเมือง

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าสิทธิพลเมืองเป็นสิทธิที่รัฐรับรองให้แก่บุคคลที่มีสถานะเป็นพลเมืองของรัฐ ดังนั้นฐานความคิดทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองจึงมีความสัมพันธ์กับการเกิดขึ้นของชุมชนการเมืองที่เรียกว่ารัฐอย่างแน่นแฟ้น พลเมืองซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมืองเป็นสาระสำคัญของการเกิดรัฐขึ้นและในขณะเดียวกันก็เป็นสาระสำคัญที่จะทำให้รัฐดำรงอยู่ สิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งคือสิทธิพลเมืองในยุคเริ่มแรกนั้นมิได้มีจุดหมายสำคัญที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นวัตถุประสงค์หลัก แต่เกิดขึ้นเพื่อเป็นเพื่อให้การเมืองการปกครองภายในชุมชนการเมืองสามารถดำเนินไปข้างหน้าได้ดังนั้นสิทธิพลเมืองในยุคเริ่มแรก จึงปรากฏในรูปของสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของรัฐเหตุผลที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดขึ้นในสังคมการเมือง และได้รับการคำนึงถึงความสำคัญก็เนื่องจากสังคมเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองเป็นบ่อเกิดแห่งความยุติธรรม เป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ เป็นเกราะป้องกันระบบการกดขี่ ตลอดจนทั้งเป็น

มรรควิธีที่จะดึงเอาความสามารถของประชาชนออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม การมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้ระบบการเมืองการปกครองมีประสิทธิภาพและโปร่งใสมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นการสื่อสารระหว่างผู้ใช้อำนาจอรัฐในการปกครองกับพลเมืองจะสามารถแสดงออกให้เห็นถึงความต้องการร่วมกัน และในขณะเดียวกันก็เห็นว่าความสำคัญระหว่างผู้ปกครองกับพลเมืองจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อได้อาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมืองเท่านั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีประโยชน์ทั้งต่อตัวพลเมืองผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและต่อรัฐ กล่าวคือการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองช่วยให้มนุษย์สูงส่งขึ้น ทำให้พลเมืองรู้สึกกว่าตนเองเป็นผู้มีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า ในขณะเดียวกันการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองยังเป็นตัวกระตุ้นเตือนให้ผู้ปกครองได้สำนึกถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตน และที่สำคัญการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะส่งเสริมให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยพัฒนา (อ้างใน พรอัมรินทร์ พรหมเกิด วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 17, 4 กรกฎาคม – กันยายน 2548, น. 38) ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าแนวความคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นการเข้ามีส่วนร่วมในกิจการของรัฐในระบอบประชาธิปไตย นำมาซึ่งสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเป็นสิทธิพลเมือง ที่สำคัญอย่างยิ่งด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เราสามารถพบการเกิดของสิทธิพลเมืองประเภทสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ตั้งแต่สมัยประชาธิปไตยในยุคกรีกและโรมัน ซึ่งพลเมืองของนครรัฐสามารถได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของนครรัฐ และสิทธิพลเมืองโดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ได้รับการสืบทอดโดยรัฐสมัยใหม่ต่อมา โดยเฉพาะรัฐเสรีประชาธิปไตยในปัจจุบัน ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าฐานความคิดสิทธิพลเมืองนั้นอยู่ในกรอบของการมีส่วนร่วมในสังคมการเมืองหรือรัฐอันมีวัตถุประสงค์ปลายทางอยู่ที่การปกครองประชาธิปไตยเป็นสำคัญ

4. ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล ตามมติคณะรัฐมนตรี

วันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2548

4.1 วัตถุประสงค์

1) เพื่อเร่งรัดกำหนดสถานะที่เหมาะสมให้แก่กลุ่มคนที่ไม่มีสถานะชัดเจน หรือมีสถานะที่ไม่เอื้อต่อการใช้สิทธิในการพัฒนาที่เหมาะสมตามศักยภาพของตน ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มคนดังกล่าวสามารถเข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมรวมทั้งสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้ตามศักยภาพที่ตนมี

2) เพื่อให้การคุ้มครองดูแลด้านสิทธิมนุษยชนต่อคนกลุ่มที่ไม่มีสถานะในไทยสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความสมดุลทั้งทางด้านความมั่นคง และสิทธิมนุษยชนไม่

เกิดปัญหาผลกระทบต่อประเทศในระยะยาวในทุกด้าน รวมทั้งนำไปสู่การตัดสินใจทางนโยบายเพื่อกำหนดสถานะและสิทธิรองรับที่เหมาะสม

3) เพื่อให้มีแนวทางการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลอย่างเป็นระบบไม่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

4) เพื่อปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ลดความหวาดระแวง ความไม่ไว้วางใจจนส่งผลให้เกิดการปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าวในเชิงลบ อาทิ การมีทัศนคติว่าบุคคลไร้สถานะส่วนใหญ่จะเกี่ยวพันกับพฤติกรรมในการลักลอบค้ายาเสพติด หรือตัดไม้ทำลายป่า การมองว่าบุคคลไร้สถานะเป็นภาระที่สังคมที่ต้องดูแลเป็นต้น

5) เพื่อสร้างหลักประกันให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานโดยสุจริต ให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานและลดโอกาสในการแสวงหาประโยชน์โดยทุจริตที่อาจเกิดขึ้น

6) เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ของกลุ่มคนที่ไม่มีสถานะโดยการกำหนดมาตรการดำเนินการเชิงสร้างสรรค์ที่ไม่ส่งผลกระทบในด้านสิทธิมนุษยชน ภาพลักษณ์ของประเทศ และสอดคล้องกับสถานการณ์ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน

4.2 ยุทธศาสตร์

ภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ได้มีการแบ่งประเภทยุทธศาสตร์ออกเป็น 4 ยุทธศาสตร์ คือ

- 1) ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะ
- 2) ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐานแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ
- 3) จุดยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่
- 4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

4.2.1 ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะ

1) สืบค้นและจัดทำทะเบียนประวัติและเอกสารแสดงตนสำหรับบุคคลที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร เพื่อให้ทราบที่มาและสถานการณ์ดำรงอยู่ของคนกลุ่มนี้ อันจะนำไปสู่การพิจารณากำหนดสถานะที่เหมาะสม

2) ปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิจารณากันกรองคำร้องขออนุมัติสถานะด้วยการลดกระบวนการ และขั้นตอนการพิจารณาที่ซับซ้อนรวมทั้งลดการใช้ดุลพินิจที่เกินส่วนของเจ้าหน้าที่

3) กำหนดกรอบการพิจารณากำหนดสถานะให้แก่บุคคลที่มีปัญหาในเรื่องสถานะและสิทธิ ดังนี้

- (1) กรณีบุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศ

ก) ดำเนินการแปลงสัญชาติเป็นไทยให้แก่บุคคลที่มีเชื้อสายไทยที่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียนและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางได้ตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

ข) ให้สัญชาติไทยแก่บุตรที่เกิดในประเทศไทยของคนต่างด้าวธรรมชาติหนึ่งที่ได้รับแปลงสัญชาติเป็นไทยทำพิธีจนได้ว่าเป็นผู้สืบสายโลหิตของบุคคลทางการ

ค) ให้สถานะเป็นบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายแก่บุคคลที่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียนซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทยติดต่อกันเป็นเวลานานไม่ต่ำกว่า 10 ปี จนกลมกลืนกับสังคมไทยและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางหรือไม่มีจุดเกาะเกี่ยวใดๆกับประเทศต้นทางตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

ง) ให้สัญชาติไทยแก่บุตรของคนต่างด้าวตามข้อ (3) ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

(2) กรณีเด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ในสถานศึกษาของประเทศไทยแต่ไม่มีสถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ก) ให้สัญชาติไทยแก่บุคคลที่เกิดหรืออาศัยอยู่ในประเทศไทยและจบการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ทั้งนี้กระบวนการให้สัญชาติให้เป็นไปตามกฎหมาย

ข) สำหรับเด็กที่ยังไม่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้นำเข้าสู่กระบวนการพิจารณากำหนดสถานะตามข้อ (1)

(3) มีบุคคลที่ไร้รากเหง้าให้สัญชาติไทยแก่บุคคลดังกล่าวดังต่อไปนี้

ก) บุคคลที่ขาดบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้งตั้งแต่วัยเยาว์ และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของทางราชการและอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า 10 ปีจนกลมกลืนกับสังคมไทยและมีคุณสมบัติต่างๆอื่น ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

ข) บุคคลที่ขาดบุพการีหรือบุพการีทอดทิ้งที่ได้รับสถานะเป็นบุตรบุญธรรมตามคำสั่งของศาลเมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย

ค) กรณีบุคคลที่มีคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ ให้สัญชาติไทยแก่บุคคลซึ่งมีผลงาน/ความเชี่ยวชาญ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ในด้านการศึกษา ศิลปะวัฒนธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการกีฬา รวมทั้งด้านอื่นซึ่งรัฐมนตรีมหาดไทย

ง) กรณีแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับการจดทะเบียนแต่ไม่สามารถเดินทางกลับได้เนื่องจากประเทศต้นทางไม่ยอมรับ ได้รับสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศชั่วคราวและเข้าสู่กระบวนการพิจารณากำหนดสถานะตามข้อ 1) - 4) หากไม่สามารถกำหนดสถานะให้ได้ให้นำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยกำหนดให้มีคณะอนุกรรมการซึ่งมีองค์ประกอบจาก

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาคราชการ ภาควิชาการ และภาคประชาชนพิจารณากำหนดแนวทางการให้สถานะที่เหมาะสมตามมาตรการระยะยาวแนบท้ายยุทธศาสตร์นี้

(6) กรณีคนต่างด้าวอื่นที่ไม่มีคุณสมบัติตามข้อ 1) - 5) และไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางให้ดำเนินการดังนี้

ก) ให้สิทธิการอาศัยอยู่ชั่วคราวแก่กลุ่มคนต่างด้าวทั้งในส่วนที่ได้รับ การจดทะเบียนไว้แล้ว และที่จะมีการสำรวจจดทะเบียนเพิ่มเติม ซึ่งไม่มีคุณสมบัติในการขอรับสถานะ ตามหลักเกณฑ์ข้างต้นดังกล่าว และไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางได้ โดยบุคคลดังกล่าวต้อง ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อความมั่นคง

ข) กำหนดให้คณะกรรมการ ซึ่งมีองค์ประกอบจากทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้อง ทั้งภาคราชการ ภาควิชาการ และภาคประชาชน พิจารณากำหนดแนวทางการให้สถานะที่ เหมาะสมดังปรากฏตามมาตรการระยะยาวแนบท้ายยุทธศาสตร์ เช่นเดียวกับกรณีในข้อที่ 5)

4) ให้ใช้แนวทางการการให้สถานะก่อนและให้ดำเนินการถอนสถานะได้ใน ภายหลังตามกฎหมายปกครองหากมีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ

5) มอบอำนาจในการอนุมัติสถานะลงไปสู่ระดับที่เหมาะสม เพื่อรองรับใน การดำเนินการต่อกลุ่มเป้าหมายที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก

6) เปิดโอกาสให้ภาควิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมใน ขั้นตอนการพิจารณาคำร้องขอสถานะอย่างเป็นระบบในรูปของคณะกรรมการที่มีผู้เกี่ยวข้องร่วมเป็น กรรมการ

7) สร้างความเข้าใจทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการ ดำเนินการต่อกลุ่มคนที่ไม่ใช่สถานะและการได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถอาศัยอยู่ในสังคมไทย ได้อย่างสมานฉันท์

4.2.2 ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐานแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ

1) กรณีมีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐานแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ ถูกต้องตาม กฎหมายหรือคำร้องขอสถานะอยู่ระหว่างการพิจารณา หรือภาครัฐอยู่ระหว่างการพิจารณากำหนด นโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยดำเนินการเพื่อให้คนเหล่านี้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานเพื่อให้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

2) กรณีไม่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียนให้ดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียน ประวัติควบคุม โดยในเบื้องต้นสมควรให้สิทธิขั้นพื้นฐานเท่าที่จำเป็นตามหลักมนุษยธรรม อย่างไรก็ตาม ในภายหลังเมื่อตรวจพบว่ามิใช่คนเหล่านี้ที่ชัดเจนในประเทศต้นทางให้ดำเนินการส่งกลับ แต่ในกรณี ไม่สามารถส่งกลับได้หรืออยู่ระหว่างกระบวนการกำหนดสถานะหรือระหว่างการประสานประเทศต้น ทางเพื่อตรวจสอบสถานะและภูมิสำเนาให้พิจารณาให้สิทธิขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับกรณี 1)

4.2.3 ยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่

- 1) ประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาคนและชุมชนชายแดนในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ประชาชนชายแดนของประเทศเพื่อนบ้านดำรงอยู่ได้ในพื้นที่ถิ่นกำเนิดโดยไม่จำเป็นต้องอพยพเข้ามาในเขตไทย
- 2) ใช้ประโยชน์จากบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศ และการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในประเทศต้นทาง ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาในประเทศไทย
- 3) เพิ่มความเข้มงวดกวดขันในการป้องกันและสกัดกั้นการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยอย่างไม่ถูกต้อง
- 4) เพิ่มความเข้มข้นในการปฏิบัติและการควบคุมทางทะเบียน โดยเฉพาะการแจ้งเกิดและการย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ตัวบุคคลและการกำหนดสถานะในอนาคต

4.2.4 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

- 1) กำหนดให้มีมาตรการรองรับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ
- 2) ให้สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการประสานงานติดตามและประเมินผลรวมทั้งการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์นี้
- 3) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลักได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุขกระทรวงยุติธรรม และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประสานการดำเนินการร่วมกันเพื่อมุ่งไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์
- 4) ให้มีคณะทำงานเฉพาะกิจมีองค์ประกอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้แทนชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเร่งพิจารณาดำเนินการให้สถานะตามมาตรการเร่งด่วนและท้ายยุทธศาสตร์นี้
- 5) กำหนดแผนงานโครงการและสร้างระบบติดตามแก้ไขปัญหา รวมทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว อย่างเป็นระบบโดยมีเป้าหมายการดำเนินการที่ชัดเจน
- 6) สร้างระบบเชื่อมโยงข้อมูลสถานะบุคคลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ให้ครอบคลุมถึงระดับอำเภอ และให้มีการจัดจ้างบุคลากรเพื่อพัฒนาระบบรวมทั้งชุดปฏิบัติการอำเภอและหน่วยเคลื่อนที่

7) ปรับทัศนคติของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน โดยการใช้แนวทางตามยุทธศาสตร์สันติวิธีที่อยู่บนพื้นฐาน การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน การมีทัศนคติที่ดีต่อกัน และการให้คุณค่าความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

8) ให้มีแนวทางการบริหารจัดการอย่างโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยสุจริต มิให้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการ

9) ให้ประเทศเพื่อนบ้านเห็นความสำคัญในความร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหาบุคคลที่ไม่มีสถานะ เพื่อให้องค์กรระหว่างประเทศให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนและชุมชนชายแดนในประเทศต้นทาง

10) บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อพยพเข้ามาใหม่ และกระบวนการนำพา

11) จัดลำดับความสำคัญของกลุ่มเป้าหมายตามความรุนแรงของปัญหา เพื่อเร่งรัดการดำเนินการตามยุทธศาสตร์

(ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะในภาพรวม, ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

5. พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555

พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555.(2555, 21 มีนาคม) กล่าวโดยสรุป ดังนี้ การแก้ไขปัญหาสัญชาติให้คนไทยพลัดถิ่นซึ่งเป็นคนเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทย โดยให้สัญชาติไทยโดยการเกิดแก่บุคคลดังกล่าวที่ยังไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น และได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งและมีวิถีชีวิตเป็นคนไทย โดยได้รับการสำรวจตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และเพื่อให้เป็นไปตามหลักสืบสายโลหิตตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ จึงกำหนดให้บุตรของคนไทยพลัดถิ่นที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยพระราชบัญญัตินี้ที่ไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น หรือได้สัญชาติไทยแล้วก็ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น โดยสรุปมาตราที่สำคัญของพระราชบัญญัตินี้ ได้ดังนี้

มาตรา 3 ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “คนไทยพลัดถิ่น” ระหว่างบทนิยามคำว่า “คนต่างด้าว” และบทนิยามคำว่า “คณะกรรมการ” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 “คนไทยพลัดถิ่น”หมายความว่า ผู้ซึ่งมีเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่น โดย

เหตุอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของราชอาณาจักรไทยในอดีตซึ่งปัจจุบันผู้นั้นมิได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น และได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งและมีวิถีชีวิตเป็นคนไทยโดยได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรือเป็นผู้ซึ่งมีลักษณะอื่นทำนองเดียวกันตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 9/1 ให้มีคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น ประกอบด้วย

(1) ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานกรรมการ

(2) ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

(3) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินเจ็ดคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยต้องมีนักวิจัยหรือนักวิชาการ ทางด้านกฎหมายสัญชาติหรือสถานะบุคคล ด้านสังคมวิทยาหรือมานุษยวิทยา ด้านประวัติศาสตร์หรือกลุ่มชาติพันธุ์ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชนรวมอยู่ด้วยเป็นกรรมการ ให้อธิบดีกรมการปกครองเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้อธิบดีกรมการปกครองแต่งตั้งข้าราชการของกรมการปกครองอีกสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา 9/5 ผู้ใดอ้างว่าเป็นคนไทยพลัดถิ่นประสงค์จะได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอแล้ว ให้เสนอคำขอนั้นต่อคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเพื่อพิจารณา การพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 9/6 ให้ผู้ซึ่งคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้การรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นเป็นผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด บุตรของคนไทยพลัดถิ่นซึ่งได้รับสัญชาติไทยตามวรรคหนึ่งย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด เว้นแต่ผู้นั้นถือสัญชาติของประเทศอื่น

มาตรา 9/7 ให้นำมาตรา 9/6 วรรคสอง มาใช้บังคับกับบุตรของคนไทยพลัดถิ่นซึ่งบุตรนั้นได้รับสัญชาติไทยมาก่อนที่คนไทยพลัดถิ่นได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นตามมาตรา 9/6 วรรคหนึ่ง

กฎกระทรวงการพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น พ.ศ. 2555 (2555, 18 กรกฎาคม) สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

ข้อ 5 การขอพิสูจน์ความเป็นคนไทยพลัดถิ่นตามกฎหมายกระทรวงนี้ ให้ยื่นคำขอต่อไปนี้

(1) ถ้าผู้มีชื่อในทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนประวัติในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอต่อผู้อำนวยการสำนักบริหารการทะเบียน ณ ที่ทำการสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

(2) ถ้าผู้ขอมีชื่อในทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนประวัติในจังหวัดอื่น ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ ณ ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอแห่งท้องที่ที่ผู้ขอมีชื่อในทะเบียนบ้าน หรือทะเบียนประวัติในกรณีจำเป็นอย่างยิ่ง นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภออาจใช้ดุลพินิจเพื่อให้มีการรับคำขออนอกสถานที่ที่กำหนดได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็น อย่างยิ่ง เช่น กรณีทุพพลภาพ เจ็บป่วยร้ายแรง หรือชราภาพ และความสะดวกของราษฎรเป็นสำคัญ

ข้อ 9 เมื่อคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นพิจารณาคำขอและหลักฐานประกอบ คำขอแล้วมีมติว่าผู้ขอรายใดเป็นคนไทยพลัดถิ่น ให้อธิบดีกรมการปกครอง ออกหนังสือรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้แก่ผู้นั้น พร้อมแจ้งกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่ผู้ขอมีชื่อในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนประวัติเพื่อการลงรายการสัญชาติไทยในทะเบียนบ้านให้แก่ผู้ขอตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด

ข้อ 10 กรณีคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นพิจารณาเห็นว่าผู้ขอรายใดมิใช่คนไทยพลัดถิ่น ให้อธิบดีกรมการปกครองแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอทราบ โดยให้ระบุเหตุผลข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและข้อกฎหมาย รวมทั้งวิธีการยื่นคำฟ้องและระยะเวลาสำหรับยื่นคำฟ้องไว้ในหนังสือแจ้งด้วย

6. แนวคิดคนพลัดถิ่น

พึงรัก รียะชัน (2549, น. 5-7) อธิบายว่า จอร์น อาร์มสตรอง (1967) ได้ให้ความหมายของพลัดถิ่น หมายถึง ชุมชนเชื้อชาติที่ปราศจากพื้นที่หรืออาณาเขตที่เป็นหน่วยทางการเมืองของตนเอง และได้แบ่งคนพลัดถิ่นออกเป็น 2 ประเภท

1. คนพลัดถิ่นประเภทกรรมมาชีพ
2. คนพลัดถิ่นที่ได้รับการกระตุ้น

วิลเลียม ชาฟราน ได้ให้ความหมายคนพลัดถิ่น หมายถึง ชนกลุ่มน้อยที่ถูกขับออกจากดินแดนที่สมาชิกมีลักษณะร่วม 6 ประการ คือ

1. ถูกขับไล่ออกจากศูนย์กลางถิ่นกำเนิดไปอยู่ต่างแดน ตั้งแต่สองแห่งขึ้นไป
2. ยังคงรักษาความทรงจำร่วม และมายาคติเกี่ยวกับถิ่นกำเนิด
3. ไม่ได้รับการยอมรับโดยสมบูรณ์จากสังคมประเทศที่อาศัย จึงรู้สึกแปลกแยก โดดเดี่ยว
4. ถือว่ามาตุภูมิ คือ บ้านที่แท้หรือบ้านในอุดมคติ ปลายเป็นสถานที่ที่ต้องกลับไปในเวลาที่เหมาะสม
5. มีพันธะที่นอกรักษา บารณะ พื้นฟู หรือสถาปนามาตุภูมิของตน

6. มีสายสัมพันธ์กับมาตุภูมิ ทั้งโดยส่วนตัวหรือโดยฐานะตำแหน่งสายสัมพันธ์ดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะเป็นที่มาของการสำนึกความเป็นเชื้อชาติ และมีความสมานฉันท์ของเชื้อชาติ

มิเชล บรูโน (2001) ได้ให้เกณฑ์ว่าคนพลัดถิ่น คือ กลุ่มคนที่ตระหนก หรืออ้างความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ หรืออัตลักษณ์แห่งชาติของตน มีองค์กรทางการเมือง ศาสนา และวัฒนธรรมของกลุ่มในต่างแดน มีความสัมพันธ์กับมาตุภูมิ ทั้งในแง่ที่เป็นจริง และในจินตนาการและบรูโนได้แบ่งคนพลัดถิ่นไว้ 3 ประเภท คือ

1. คนพลัดถิ่นที่ก่อรูปมาจากเหตุผล หรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มพ่อค้า ชาวจีน อินเดีย และเลบานอนในต่างแดน

2. คนพลัดถิ่นที่ก่อรูปมาจากกิจกรรม หรือปัจจัยทางศาสนา

3. คนพลัดถิ่นที่ก่อรูปมาจากปัจจัยด้านการเมือง

โรบิน โคเฮิน (1977) ได้ให้ความหมายของคนพลัดถิ่น หมายถึง กลุ่มคน หรือชุมชนข้ามพรมแดนรัฐ - ชาติ ที่มีลักษณะสำคัญแก่ประการ คือ

1. กระจายอยู่นอกมาตุภูมิตั้งแต่สองแห่ง หรือสองประเทศขึ้นไป

2. เหตุของการกระจายนี้ อาจมาจากการบังคับ การแสวงหางานทำ การค้าหรือนโยบายของเจ้าอาณานิคม

3. มีความทรงจำร่วมกับถิ่นกำเนิด

4. มีอุดมคติและพันธะร่วมในการรักษา พื้นฟู สร้างความปลอดภัยความมั่นคงแก่มาตุภูมิ

5. มีสำนึกร่วมและกระบวนกรเคลื่อนไหวเพื่อกลับมาตุภูมิ

6. มีสำนึกการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้มข้น และสำนักดังกล่าวได้รับการธำรงไว้ข้ามกาลเวลา

7. มีความสัมพันธ์ไม่ราบรื่นกับสังคมของประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่ในปัจจุบัน

8. มีความเห็นอกเห็นใจและมีความเป็นปึกแผ่น หรือความสมานฉันท์กับคนพลัดถิ่นชาติพันธุ์เดียวกันในอีกประเทศ

9. อาจจะมีชีวิตที่เฉพาะ สร้างสรรค์ และความมั่นคงในประเทศพักพิง ที่มีชนดิธรรมต่อความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ และวัฒนธรรม

ลักษณะของคนพลัดถิ่นดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องครบทุกประการในชุมชนคนพลัดถิ่นหนึ่ง โดยโคเฮินได้แบ่งคนพลัดถิ่นออกเป็น 5 ประเภท

ประเภทที่หนึ่ง คือ คนพลัดถิ่นที่เกิดจากการบีบบังคับหรือตกเป็นเหยื่อ (victim diasporic community) หรือคนพลัดถิ่นในความหมายลบและแคบคือหมายถึง กลุ่มคนที่ถูกขับและบังคับให้ออกจากดินแดน และต้องประสบกับความโดดเดี่ยว เจ็บปวด และขมขื่น

ประเภทที่สอง คือ ชุมชนคนพลัดถิ่นด้านแรงงาน (labor diasporic community) ซึ่งโคเฮินจะเห็นว่าคนกลุ่มนี้คือ “กลุ่มแรงงานทาสสมัยใหม่” คนพลัดถิ่นกลุ่มนี้มีได้ออกจากมาตุภูมิด้วยการถูกบังคับขับไล่ หากแต่ด้วยเหตุผลของการทำงาน

ประเภทที่สาม คือ ชุมชนพลัดถิ่นที่เกิดจากกิจกรรมการค้า (trade diasporic community)

ประเภทที่สี่ ชุมชนพลัดถิ่นที่เกิดมาจากระบบจักรวรรดินิยม (imperial diasporic community) ได้แก่การเข้าไปตั้งถิ่นฐานในอาณานิคมของคนจากประเทศอาณานิคม โคเฮินได้แบ่งการตั้งถิ่นฐานในอาณานิคมของเจ้าอาณานิคมไว้สองประเภท คือ กึ่งพลัดถิ่น (quasi - diaspora) และพลัดถิ่น (diaspora) ประเภทแรก ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานของคนจากประเทศเจ้าอาณานิคมในอาณานิคม ประเภทที่สอง คือ ชุมชนพลัดถิ่นเจ้าอาณานิคมที่แยกตัดขาดจากกลุ่มชนพื้นเมือง มุ่งรักษาความบริสุทธิ์ของกลุ่มลอกเลียนแบบสถาบันทางการเมือง สังคม วัฒนธรรมจากประเทศเจ้าอาณานิคม

ประเภทที่ห้าชุมชนพลัดถิ่นด้านวัฒนธรรม (cultural diasporic community)

ลูซี่ เฉิง และมาเรียน แคทซ์ ได้ให้คำนิยามคำพลัดถิ่นในความหมายกว้างๆ ว่า หมายถึง ชุมชนคนกลุ่มน้อย ที่อาศัยอยู่ในสังคมหรือรัฐ - ชาติ ที่มีนโยบายสนับสนุนความหลากหลายของชาติพันธุ์ และชุมชนดังกล่าวมีบรรพบุรุษร่วมและสนับสนุน ส่งเสริมอัตลักษณ์ร่วมข้ามท้องถิ่น ข้ามพรมแดนรัฐ - ชาติ จากความหมายดังกล่าว เฉิงและแคทซ์จำแนกคนพลัดถิ่นจากเอเชีย - แปซิฟิกเป็นห้าประเภทหลัก คือ

ประเภทแรก คือ คนพลัดถิ่นที่เกิดจากการขยายตัวของจักรวรรดินิยม

ประเภทที่สอง คือ คนพลัดถิ่นด้านแรงงาน

ประเภทที่สาม คือ คนพลัดถิ่นด้านการค้าและการบริการ

ประเภทที่สี่ คือ คนพลัดถิ่นที่ถูกบังคับ

ประเภทที่ห้า คือ คนพลัดถิ่นด้านวิชาชีพและปัญญาชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีการศึกษาสูง อพยพจากแดนมาตุภูมิเข้าไปทำงานในประเทศอื่น

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นายปิ่นธเนศ แก้วรุ่งฟ้า (2556) ศึกษาเรื่อง “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนต่างด้าวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 : ศึกษากรณีสิทธิมนุษยชนกับสิทธิพลเมือง” พบว่าบทบัญญัติที่ได้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพไว้ภายใต้หมวด 3 “สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย” นั้น รัฐธรรมนูญไม่ได้มีเจตนาในการให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่ได้ให้การรับรองไว้ภายใต้

หมวดดังกล่าวให้แก่คนต่างด้าว แต่มีเจตนาให้คนต่างด้าวได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพโดยอาศัย บทบัญญัติมาตรา 4 อันได้รับรองไว้ในหมวดที่ 1 “บททั่วไป” ที่ได้รับรองสิทธิเสรีภาพไว้อย่างกว้างๆ และไม่สามารถกำหนดรายละเอียดได้อย่างแน่ชัดว่า สิทธิเสรีภาพที่ได้รับการรับรองไว้ภายใต้บ้านทศ มาตรา 4 ดังกล่าวที่คนต่างด้าวจะได้รับการคุ้มครองนั้นมีขอบเขตอย่างไร เนื่องจากสิทธิเสรีภาพที่ได้รับการรับรองตามมาตรา 4 ดังกล่าวมีความหมายรวมถึงทั้งสิทธิมนุษยชนกับสิทธิพลเมืองรวมอยู่ด้วย ส่งผลให้ท้ายที่สุดแล้วการพิจารณาว่าบุคคลต่างด้าวจะได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพียงใด ย่อมต้องไปพิจารณาสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพที่ได้รับการรับรองไว้ภายใต้หมวด 3 มาประยุกต์ใช้กับมาตรา 4 ได้บ้าง เนื่องจากบทบัญญัติในหมวดที่ 3 ไม่ได้มีการจัดหมวดหมู่ระหว่างสิทธิมนุษยชนไว้ส่วนหนึ่งกับ สิทธิพลเมืองว่าอีกคนหนึ่งให้เห็นอย่างชัดเจนจนสามารถเป็นที่เข้าใจได้ว่าบทบัญญัติที่อาจได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญ

นอกจากนั้นการที่รัฐธรรมนูญได้รับรองให้บุคคลเป็นผู้ทรงสิทธิในสิทธิและเป็นผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพทุกมาตราที่ได้รับรองไว้ภายใต้หมวดที่ 3 ทำให้เกิดความยุ่งยากในการพิจารณาว่าบทบัญญัติมาตราใดเป็นสิทธิมนุษยชน ในบทบัญญัติมาตราใดเป็นสิทธิพลเมือง อันแตกต่างกันไปจากรัฐธรรมนูญของต่างประเทศที่ได้รับการรับรองให้คนต่างด้าวสามารถเป็นผู้ทรงสิทธิในสิทธิและเป็นผู้ทรงสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองได้ โดยจะรับรองให้ “บุคคล” ซึ่งมีความหมายรวมทั้งพลเมืองของรัฐและคนต่างด้าวเป็นผู้ทรงสิทธิในมาตรานี้รับรองสิทธิมนุษยชน และรับรองให้เฉพาะแต่ “พลเมือง” ผู้เป็นสิทธิในมาตราที่รับรองสิทธิพลเมือง จากปัญหาดังกล่าวผู้เขียนได้เสนอแนวทางการรับรองสิทธิเสรีภาพให้แก่คนต่างด้าวไว้ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหมวดเดียวกันกับที่รัฐธรรมนูญ ได้รับรองสิทธิเสรีภาพให้แก่บุคคลสัญชาติไทย โดยกำเนิดชื่อหมวดของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพ ไว้อย่างกว้างๆ ว่า “สิทธิและเสรีภาพ” และให้เป็นบทบัญญัติภายใต้ส่วนดังกล่าวเป็น 2 ส่วนคือส่วนที่ 1 สิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพเพื่อรับรองสิทธิเสรีภาพที่มีสาระสำคัญประสิทธิมนุษยชนโดยกำหนดให้บุคคลเป็นผู้ทรงสิทธิในทุกมาตราที่รับรองไว้ภายใต้ส่วนที่ 1 นี้สำหรับสิทธิมนุษยชนที่มีสาระสำคัญเป็นสิทธิพลเมืองนั้นให้รับรองไว้ภายใต้ส่วนที่ 2 สิทธิพลเมือง โดยกำหนดให้คนไทยผู้เป็นผู้เป็นผู้ทรงสิทธิในทุกมาตราที่รับรองไว้ภายใต้ส่วนที่ 2 เพื่อกำหนดขอบเขตได้อย่างชัดเจนว่าคนต่างด้าวได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพรัฐธรรมนูญฉบับที่ได้รับการรับรองไว้ภายใต้บทบัญญัติส่วนที่ 1 สิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพตามนั้นนอกจากนั้นแล้วเพื่อให้การรับรองสิทธิเสรีภาพให้แก่คนต่างด้าวในระดับของรัฐธรรมนูญสามารถพลวัตไปได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเพื่อขจัดปัญหาในกรณีที่เกิดช่องว่างใดๆ ในการให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่คนต่างด้าวโดยรัฐธรรมนูญ ผู้เขียนเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรหลักที่เข้ามาแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญมีบทบาทในการสร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทำนองเดียวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสได้สร้างหลักเกณฑ์พื้นฐานและการให้การ

ยอมรับโดยหลักการของสาธารณรัฐออกมาให้การรับรองสิทธิเสรีภาพให้แก่คนต่างด้าวได้อย่าง สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

นายวีรวัฒน์ อิศรานุวรรณ (2557) ศึกษาเรื่อง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนไร้สัญชาติและไร้รัฐภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พบว่า คนไร้สัญชาติ และคนไร้รัฐยังคงถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างไรเหตุผล ถูกกดขี่ข่มเหงและเอารัดเอาเปรียบในหลากหลายรูปแบบอย่างไรไม่มีมนุษยธรรม อีกทั้งยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และเพียงพอในระดับที่มนุษย์พึงมีพึงได้ เพื่อให้สามารถมีชีวิตได้อย่างปกติ เนื่องจากยังมีปัญหาในเชิงนโยบายจากภาครัฐ การมีอคติทางชาติพันธุ์ที่ครอบงำความคิดและทัศนคติของผู้คนต่อคนไร้สัญชาติและคนไร้รัฐ โดยเฉพาะจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและขาดความร่วมมืออย่างจริงจังในทางระหว่างประเทศ

จึงมีความคาดหวังที่จะศึกษาถึงสภาพปัญหาที่คนไร้สัญชาติและคนไร้รัฐยังคงถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทั้งๆ ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติรับรองไว้และประเทศไทยก็ได้เข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่สนับสนุนให้มนุษย์มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางสังคม เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุและที่มาของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนไร้สัญชาติและคนไร้รัฐ เพื่อนำไปหาบทสรุปที่จะสามารถนำไปใช้แก้ไข และทำให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญสามารถนำไปใช้ได้จริง และปัญหาการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนไร้สัญชาติและคนไร้รัฐก็จะได้หมดสิ้นไปด้วย

สงกรานต์ จันทะคาด (2558) ศึกษาเรื่อง ““ไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” : คนไร้สัญชาติที่เป็นยิ่งกว่าพลเมือง” พบว่า การกลายเป็นคนต่างด้าวในรัฐไทยของ “ไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” ไม่ได้เกิดขึ้นจากผลในทางกฎหมายสัญชาติและกฎหมายคนเข้าเมืองเท่านั้น หากแต่มีความเชื่อมโยงกับบริบททางการเมืองของรัฐไทยและรัฐลาวในยุคสงครามเย็น และการนิยามความเป็นพลเมืองโดยรัฐไทย ภายใต้แนวคิดชาตินิยมที่มุ่งเน้นความมั่นคงของรัฐชาติ การเป็นสมาชิกที่ดีของรัฐ การแสดงออกถึงความเป็นไทยตามที่รัฐกำหนด รวมถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ ปัจจัยเหล่านี้เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ผู้คนข้ามเขตแดนรัฐชาติไทยดังเช่น “ไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” กลายเป็น “คนอื่น” หรือเป็น “พลเมืองบางส่วน” ผู้ซึ่งไม่มีสิทธิในเรื่องต่างๆ อย่างสมบูรณ์เหมือนคนไทย สำหรับการต่อสู้เรียกร้องสิทธิความเป็นพลเมืองไทย ศึกษาผ่านแนวคิด “ชุมชนปฏิบัติ” พบว่า “กลุ่มไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” เป็นชุมชนปฏิบัติของผู้เรียกร้องความเป็นพลเมืองไทยทางกฎหมาย ผ่านปฏิบัติการการแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองทางสังคมและวัฒนธรรม จากจุดเริ่มต้นของการมีความทุกข์ร่วมกันจากการไร้สัญชาติ ร่วมกันเรียนรู้และร่วมลงแรงปฏิบัติการผ่านกิจกรรมการแสดงออกถึงสิทธิหน้าที่ต่อสังคม การพัฒนาศักยภาพ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ รวมถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อเอื้อให้กิจกรรมต่างๆ สำเร็จลุล่วง เพื่อบรรลุถึงความปรารถนาและการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

ปฏิบัติการต่างๆ ดังกล่าวได้ยกระดับการรวมตัวของกลุ่ม ให้กลายเป็น ‘ชุมชน’ ที่พวกเขาพร้อมกันสร้างขึ้น ซึ่งนอกจากจะมุ่งหมายการได้สิทธิการเป็นพลเมืองไทยตามกฎหมายแล้ว ชุมชนนี้ยังได้กลายเป็นพื้นที่แห่งการปรับตัวและเผชิญปัญหาต่างๆ ของสมาชิก การศึกษาพบว่า การดำเนินกิจกรรมที่มุ่งหมายพัฒนาศักยภาพของสมาชิกให้เกิดความมั่นคงและความยั่งยืนในการดำรงชีวิต ทำให้กลุ่ม “ไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” แม้อยู่ในสถานะไร้สัญชาติ แต่ก็ไม่ได้มีชีวิตที่เปลือยเปล่า (naked life) เนื่องจากพวกเขายังสามารถดำเนินชีวิตและดูแลตนเองได้ภายใต้พื้นที่ที่เรียกว่า “ชุมชนไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” รวมทั้งได้รับการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่น จากการปฏิบัติการที่สอดคล้องกับเงื่อนไขการเป็นสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นที่พวกเขาอาศัยอยู่

เมื่อพิจารณาความเป็น “ชุมชนไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” ผ่านกรอบแนวคิดเรื่อง “ความเป็นพลเมือง” พบว่าคนกลุ่มนี้กลายเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น (active citizen) จากการที่ต้องมีปฏิบัติการต่างๆ อันสอดคล้องกับเงื่อนไขการเป็นสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการยอมรับของชุมชนและการร่วมกิจกรรมของกลุ่มเพื่อสร้างสิทธิ สร้างศักยภาพ และความยั่งยืนแก่สมาชิก ในขณะที่เดียวกันการเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นของ “ไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” ทำให้พวกเขามีความเป็นพลเมืองหลากหลายชั้นหลายระดับ (multi-layered citizenship) จากการเป็นสมาชิกที่มีหน้าที่ต่อทั้งชุมชน สังคมและรัฐชาติ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายกับหน่วยทางสังคมการเมืองต่างๆ ที่จะเอื้อประโยชน์ให้กับกระบวนการของกลุ่ม ข้อค้นพบที่สำคัญของการศึกษา คือ ปฏิบัติการต่างๆ ที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่ม “ไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” นี้ได้ทำให้พวกเขาซึ่งเป็นคนไร้สัญชาติ กลายเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นในการแสดงออกซึ่งสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองมากกว่าคนที่มีสัญชาติไทยที่มีสถานะความเป็นพลเมืองไทยตามกฎหมาย

ผลการศึกษา นำไปสู่ข้อเสนอของงานวิจัยที่ว่าปรากฏการณ์ “ไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” คือปรากฏการณ์ที่สมาชิกกลุ่มกำลังเสนอการปรับเปลี่ยนแนวคิดความเป็นพลเมืองของรัฐไทย คือในขณะที่รัฐมุ่งเน้นการให้สัญชาติไทยบนพื้นฐานเรื่องความมั่นคงของรัฐ (และอำนาจรัฐ) และความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์เป็นสำคัญ แต่ “ชุมชนไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” กลับแสดงให้เห็นว่า ความเป็นพลเมืองมีความเชื่อมโยงกับประเด็นความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง (belonging) ซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนกับตัวสมาชิกกลุ่มและการมีสิทธิหน้าที่ต่อกลุ่มหรือชุมชน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของ “ชุมชนไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ” ที่จะเป็นพลเมืองในรูปแบบอื่นๆ ดังเช่นการเป็นพลเมืองทางสังคมและวัฒนธรรมและการเป็นพลเมืองในชุมชนท้องถิ่นของพวกเขาเอง ความพยายามเหล่านี้ทำให้พวกเขามีความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น (active citizen) และมีความเป็นพลเมืองหลากหลายแบบ (multi-layered citizenship) ซึ่งทำให้พวกเขาเป็นผู้นิยามความหมายของความเป็นพลเมือง ที่แตกต่างจากการกำหนดนิยามของรัฐฝ่ายเดียว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ ที่ถูกเลือกปฏิบัติของคนไทยพลัดถิ่นในประเทศไทย (ศึกษกรณีนคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา) โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร (Document Study) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางราชการ หนังสือ เอกสารทางการศึกษา บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบ อ้างอิงและเป็นแนวทางในการศึกษา
2. ศึกษาจากข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา จำนวน 20 คน ในเขตพื้นที่ ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่ได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และได้รับการพิจารณาให้เลขประจำตัว 13 หลัก จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่ได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 จำนวน 20 คน ในเขตพื้นที่ ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เอกสาร และการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1.1 ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองท้องที่และผู้ปกครองท้องถิ่น และคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่ได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 ในเขตพื้นที่ ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ให้รับทราบ และขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อวางแผนในการศึกษาต่อไป

3.1.2 ติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.1.3 นัดหมาย วัน เวลา สถานที่และการอำนวยความสะดวกอื่นๆ

3.1.4 จัดการสัมภาษณ์ เพื่อพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ประสพการณ์ ให้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ในเรื่องที่ต้องการศึกษา

3.1.5 นำผลการสัมภาษณ์ที่ได้รับมาสรุปให้ครบถ้วน ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบประเด็นต่างๆ ที่ตั้งไว้ หากพบ ขาดประเด็นหรือไม่ชัดเจนประเด็นไหนต้องลงไปสัมภาษณ์อีกจนกว่าได้ประเด็นและผลการศึกษาที่ครบถ้วนตามต้องการ

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจาก หนังสือ ตำรา เอกสาร บทความ แนวคิดทฤษฎี งานสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดไว้มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “สิทธิ และเสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทยของคนไทยพลัดถิ่นในรัฐไทย : ศึกษากรณีคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา โดยการสัมภาษณ์คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่ได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5)พ.ศ.2555 จำนวน 20 คน ในเขตพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด และผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ก่อนได้รับสัญชาติไทย

คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา เมื่อต้องอยู่ในสถานะคนต่างด้าว/คนไร้รัฐ/คนไร้ ส่งผลให้ประชากรกลุ่มนี้ถูกละเมิดสิทธิในทั้งทางตรงคือ การทำร้ายหรือเลือกปฏิบัติอย่างชัดเจนทางโครงสร้าง ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางกฎหมายและระเบียบต่างๆ และมิติทางวัฒนธรรม ได้แก่ การสร้างภาพลักษณ์เหมารวมว่าเป็นคนเถื่อน สกปรก ไร้ความรู้ ทั้งหมดนี้ถูกผลิตซ้ำด้วยวาทกรรมเรื่องภัยอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ บนอคติที่ว่ากลุ่มคนเหล่านี้คือผู้สร้างปัญหา มิใช่ผู้ประสบปัญหาที่รัฐควรเข้ามาจัดการช่วยเหลือ แนวทางการจัดการที่ดำเนินการมาจึงขาดมิติเรื่องการปกป้องและคุ้มครองสิทธิ เพราะมองว่ามีใช้คนของรัฐ ทำให้สภาพการดำรงชีวิตของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติต้องเผชิญกับการถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานนานาประการ

จากปัญหาการละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของคนไทยพลัดถิ่น/คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ จึงมีการเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาลักษณะนี้มาโดยตลอด ครอบคลุมทั้งเรื่องของสถานะบุคคล สิทธิมนุษยชน สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ควบคู่กับความมั่นคงของประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ กฎหมาย และมติคณะรัฐมนตรี อันนำมาสู่ “ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2548 ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ด้านที่ 1 ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะ ด้านที่ 2 ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐาน ด้านที่ 3 ยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ ด้านที่ 4 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ เพื่อแก้ไขปัญหาคคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ใน

สังคมไทยภายใต้แนวคิดการจัดการปัญหาความมั่นคงในมิติใหม่ นั่นคือ “คำนึงถึงความสมดุลของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และความมั่นคงของชาติควบคู่กัน” ในที่นี้ขอบเขตสิทธิ และเสรีภาพ ของคนไทยพลัดถิ่น (คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา) ก่อนได้รับสัญชาติไทย ได้มีการกล่าวถึงในยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล ด้านที่ 2 ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนของทางราชการ แต่ยังไม่มีความถูกต้องตามกฎหมาย หรือคำร้องขอสถานะอยู่ระหว่างการพิจารณา หรือภาครัฐอยู่ระหว่างการพิจารณากำหนดนโยบาย ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยดำเนินการให้คนเหล่านี้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในส่วนของการรับบริการด้านสาธารณสุข และการเข้ารับการศึกษ โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ สำหรับสิทธิในเรื่องอื่นๆ การทำงาน การเดินทางให้ดำเนินการเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบต่อสถานภาพในการดำรงชีวิต และ (2) กลุ่มที่ไม่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติควบคุมโดยในเบื้องต้น สมควรให้สิทธิขั้นพื้นฐานเท่าที่จำเป็นตามหลักมนุษยธรรม อย่างไรก็ตามในภายหลัง เมื่อคนกลุ่มนี้ได้รับการสำรวจและจัดทำทะเบียนแล้ว และตรวจพบว่ามิใช่คนสัญชาติไทยที่ชัดเจนในประเทศต้นทาง ให้ดำเนินการส่งกลับ แต่ในกรณีไม่สามารถส่งกลับได้ หรืออยู่ระหว่างกระบวนการกำหนดสถานะหรืออยู่ระหว่างการประสานประเทศต้นทาง เพื่อตรวจสอบสถานะและภูมิลำเนา ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้สิทธิขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกันกับกลุ่มแรก

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สิทธิ และเสรีภาพ ที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับก่อนได้สัญชาติไทย เพื่อให้เข้าถึงสิทธิที่พึงได้ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคุ้มครองดูแลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ คือสิทธิ และเสรีภาพตามหลักสิทธิมนุษยชน ใน 2 ระดับ ระดับแรกคือ สิทธิประจำตัวมนุษย์ทุกคน ดิดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย ความมั่นคงในชีวิตไม่ถูกรบกวน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า ความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น ระดับที่สองคือ สิทธิที่ต้องได้รับการรับรองโดยกฎหมายหรือการคุ้มครองจากรัฐบาล ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำ การได้สัญชาติ การศึกษาขั้นพื้นฐาน บริการทางด้านสาธารณสุข หรือการแสดงออกทางวัฒนธรรมได้อย่างอิสระ เป็นต้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ **การแก้ไขปัญหบุคคลที่ไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร** โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้นายทะเบียนสามารถจัดทำทะเบียนราษฎรให้กับคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติได้ เหมือนประชาชนไทยทั่วไป ดังต่อไปนี้ ประการที่หนึ่ง การรับแจ้งการเกิดหรือจดทะเบียนการเกิดและออกสูติบัตรให้กับคนที่เกิดในราชอาณาจักรไทยทุกคน ไม่ว่าบิดามารดาของเด็กจะเป็นคนต่างด้าวประเภทใด มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่ก็ตาม ประการที่สอง การจัดทำทะเบียนประวัติ ตามมติคณะรัฐมนตรีและตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และประการที่สาม การจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทาง

ทะเบียน **สิทธิอาศัยในประเทศไทย** เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ซึ่งมีสถานะเป็นคนที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้อย่างถูกต้อง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ออกมติคณะรัฐมนตรีให้สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้โดยถูกต้อง โดยการผ่อนผันให้กลุ่มคนเหล่านี้ซึ่งมีสถานะเป็นคนที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ได้สิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราวในระหว่างรอการดำเนินการในเรื่องต่างๆ เช่น การดำเนินการให้สถานะบุคคลหรือรอการส่งกลับประเทศเดิมตามข้อตกลงระหว่างประเทศ เป็นต้น หรือการให้บุคคลที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามมติคณะรัฐมนตรี ได้รับสถานะเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย (ขอใบสำคัญถิ่นที่อยู่) **สิทธิได้รับการพิจารณากำหนดสถานะเป็นบุคคลสัญชาติไทย** ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาสัญชาติให้คนไทยพลัดถิ่น (คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา) ได้อย่างแท้จริง โดยการพิจารณาให้สัญชาติไทยโดยการเกิด และเพื่อให้เป็นไปตามหลักสืบสายโลหิต ได้กำหนดให้บุตรได้สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วย

ประการต่อมา สิทธิ และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ที่คนกลุ่มนี้ควรได้รับตามหลักสิทธิมนุษยชน ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ จึงกำหนดนโยบายผ่านมติคณะรัฐมนตรีให้กลุ่มคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติในประเทศไทย ได้รับสิทธิที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตดังต่อไปนี้ **ด้านการรักษาพยาบาล** มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2553 และ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ.2558 อนุมัติให้กระทรวงสาธารณสุข รับผิดชอบการรักษาพยาบาลคนไร้รัฐไร้สัญชาติกลุ่มที่รัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหสถานและสิทธิของบุคคล และกลุ่มที่อยู่ระหว่างการพิสูจน์สัญชาติของนายทะเบียนเพื่อการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน โดยรัฐบาลอุดหนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายต่อหัวให้ทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นต้นมา **ด้านการศึกษา** มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2548 เกี่ยวกับการศึกษา 2 ประการ คือให้โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง รับผิดชอบที่ไม่มีสัญชาติไทยทุกคนเข้าศึกษาเล่าเรียน เมื่อเรียนจบแล้วจะต้องออกหลักฐานรับรองผลการเรียนให้ทุกราย และรัฐบาลอุดหนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายต่อหัวให้เท่ากับเด็กสัญชาติไทยสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน **ด้านการประกอบอาชีพ** มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ.2559 เห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว ให้คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติที่รัฐบาล มีนโยบายแก้ไขปัญหสถานและสิทธิของบุคคล ทำงานได้ทุกประเภทงาน **ด้านสิทธิอาศัยและการเดินทาง** รัฐบาลได้ผ่อนผันให้บุคคลกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เป็นการชั่วคราว เพื่อรอการกำหนดสถานะหรือส่งกลับประเทศเดิมตามข้อตกลงระหว่างประเทศ โดยกำหนดให้อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ การเดินทางออกนอกเขตจังหวัดดำเนินการได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอท้องที่ที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาและหากมีเหตุจำเป็นตามกฎหมายก็สามารถย้ายเปลี่ยนแปลงจังหวัดได้ **ด้านการก่อตั้งครอบครัว** ปัญหาที่เกิดขึ้น

ส่วนใหญ่คือ การจดทะเบียนสมรส กับการรับบุตรบุญธรรม โดยมักจะถูกนายทะเบียนปฏิเสธการดำเนินการ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือสั่งการเพื่อซักซ้อมความเข้าใจเรื่องดังกล่าวแล้วว่า นายทะเบียนสามารถจดทะเบียนสมรสให้กับบุคคลดังกล่าวได้ตามกฎหมาย อีกทั้งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีคำวินิจฉัยแจ้งไปยังกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สรุปว่าคณะกรรมการรับบุตรบุญธรรมสามารถอนุญาตให้จดทะเบียนรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยเป็นบุตรบุญธรรมได้

สอดคล้องกับข้อมูลสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

นายทักษิณ ส้ารวน (2560, 2 ธันวาคม) เรื่องของสิทธิ เสรีภาพ ขณะที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าเปรียบเสมือนบุคคลชั้นสองในสังคม สิทธิ เสรีภาพทั้งหมดอยู่ภายใต้การควบคุมตามกฎหมายและกติกาสังคม ทำให้รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจมาก เพราะข้าพเจ้าก็คือคนเชื้อสายไทยคนหนึ่งเหมือนกันแต่สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับเพียงแคสิทธิมนุษยชนเท่านั้น สำหรับสิทธิ เสรีภาพเมื่อได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 แล้ว ข้าพเจ้าทราบดีว่าจะทำให้มีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ เช่นปวงชนชาวไทยทุกประการ เพราะว่าพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ ข้าพเจ้าเป็นคนหนึ่งที่ผลักดันให้เกิดขึ้น ดังนั้นจึงทราบและเข้าใจเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี

นายกอบ ผลาเกตุ (2560, 13 ธันวาคม) ในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ ข้าพเจ้าไม่ทราบว่ามีสิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทยกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไรบ้าง แต่ความรู้สึกของข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีสิทธิ เสรีภาพ ของคนไทยเกาะกง ถูกละเมิดสิทธิ และเสรีภาพ และถูกเลือกปฏิบัติ และสิทธิ เสรีภาพที่ได้รับ คือ เรื่องการรักษาพยาบาล การศึกษาของบุตร เสรีภาพการเดินทางออกนอกเขตอำเภอจะต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ ที่ทราบเพราะร่วมประชุมหมู่บ้านและในที่ประชุมมีเจ้าหน้าที่มาพูดชี้แจงให้ฟังทำให้ทราบ นอกนั้นข้าพเจ้าไม่แน่ใจ สำหรับสิทธิที่อยากได้มากที่สุดคือการได้สัญชาติ

นายไพเราะ ส้างวาล (2560, 2 ธันวาคม) เรื่องของสิทธิ เสรีภาพ เมื่อยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าเปรียบเสมือนไม่ใช่คนไทย สิทธิ เสรีภาพที่ได้รับถูกเลือกปฏิบัติ ที่ได้รับเพียงแคสิทธิความเป็นมนุษย์ที่ทราบคือ เรื่องสิทธิในการศึกษา การประกอบอาชีพ สิทธิในการพิจารณาให้ได้รับสัญชาติไทย สิทธิในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ และสิทธิการรักษาพยาบาล เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สิทธิ เสรีภาพ คงมีเหมือนคนไทยทุกประการ

นายสวย บุญนาค (2560, 13 ธันวาคม) ความรู้สึกเมื่อยังไม่ได้รับสัญชาติไทย สิทธิ เสรีภาพ ข้าพเจ้าเปรียบเสมือนเป็นส่วนเกินในสังคมถูกเลือกปฏิบัติและถูกละเมิดความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับคือ เสรีภาพเดินทางออกนอกเขตจังหวัดเมื่อได้รับอนุญาต สัญชาติไทยโดยการเกิด ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 แล้ว ข้าพเจ้าทราบดีว่าจะทำให้มีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ เช่นปวงชนชาวไทยทุกประการ

ประเด็นที่ 2 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา เนื่องจากการจำกัดขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของภาครัฐ

เมื่อคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา อยู่ในสถานะคนไร้รัฐ/คนไร้สัญชาติ ผลกระทบที่ตามมาก็คือ การถูกละเมิดสิทธิ เสรีภาพนานาประการ อีกทั้งยังประสบกับปัญหาความด้อยโอกาสในสิทธิการเข้าถึงบริการของรัฐด้านต่างๆ แม้ว่าภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรระหว่างประเทศ ฯลฯ หันมาใส่ใจและร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ถึงปัจจุบันเป็นเวลามากกว่า 10 ปี โดยมีเป้าหมายร่วมกันที่จะจัดการปัญหาสถานะและสิทธิคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติในประเทศไทย อย่างเป็นระบบต่อเนื่องมาโดยตลอดดังที่ได้กล่าวไปแล้ว แต่ปรากฏว่าในความเป็นจริงยังพบปัญหาอีกมากมายที่คนไทยพลัดถิ่น/คนไร้รัฐ/คนไร้สัญชาติ ต้องพบเจอและมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในสังคมดังต่อไปนี้ ประการหนึ่ง การถูกบังคับให้กลายเป็นผู้พลัดถิ่นในประเทศ จากการที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่นในบ้านเกิดเมืองนอนหรือแผ่นดินแม่ของตน เนื่องจากการการปักปันเขตแดนระหว่างสยามประเทศกับประเทศกัมพูชาในอดีต ทำให้บุคคลเชื้อสายไทยเหล่านี้เมื่อได้ทราบความว่าตนเองไม่ใช่ชาวสยามอีกต่อไปแล้ว ก็จึงรู้สึกเศร้าเสียใจเป็นอย่างมาก บ้างก็พากันทิ้งบ้านเรือน สวนไร่นา ของตนเองและอพยพกลับเข้ามาอยู่ในดินแดนสยาม แต่ส่วนมากก็ยังรู้สึกผูกพันและเสียด้ายบ้านเรือนและทรัพย์สินของตนเอง จึงไม่อพยพออกจากพื้นที่ ที่สำคัญมากไปกว่านั้นก็คือชาวบ้านยังไม่มีภาพของความเป็นพรมแดนรัฐชาติชัดเจนมากนักว่าในอนาคตเส้นพรมแดนที่ถูกปักปันดังกล่าวบนแผนที่จะกลายมาเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของพวกเขาและลูกหลานสักเพียงใด หลังจากการเข้ายึดครองของฝรั่งเศสและกัมพูชา คนกลุ่มนี้จึงตัดสินใจอพยพข้ามพรมแดนอย่างบากลำบากกลับเข้ามาในพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ครอบคลุมทั้งตำบลไม่รู้ต ตำบลคลองใหญ่ และตำบลหาดเล็ก โดยการเดินเท้าและเดินเรือมายังประเทศไทย เมื่อต้องกลายเป็นคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ จึงมีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจว่าตนเองเป็นบุคคลชั้นสองในสังคม ทั้งๆที่ ตนเองมีอัตลักษณ์เหมือนคนไทยทุกประการ และมีคำพูดประโยคหนึ่งที่มีมักจะได้ยินเสมอๆ จากคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง เวลาที่พวกเขาเราเรื่องราวที่ผ่านมาของตนเองว่า คนไทยเกาะกง อยู่เขมรเรียกว่า "ไทย" อยู่ไทยเค้าเรียกว่า "เขมร" ซึ่งคำพูดประโยคนี้ถือเป็นข้อความที่แสดงความรู้สึกน้อยใจ และบ่งบอกถึงความเป็นคนอื่นบนแผ่นดินแม่ของบรรพบุรุษพวกเขาได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

นายทักษิณ ส้ารวน (2560, 2 ธันวาคม) ผลกระทบที่เกิดขึ้น ในเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทยรู้สึกว้าขำพเจ้า และคนเชื้อสายไทยจากเกาะกงเหมือนประชากรแฝง ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย สิทธิ หน้าที่ บางส่วนจะถูกจำกัดด้วยกฎหมาย เช่นไม่สามารถซื้ออสังหาริมทรัพย์ (บ้าน, ที่ดินฯ) ได้ หรือไม่สามารถออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมได้ หากจำเป็นต้อง ขอ

อนุญาตจากท่านผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ถึงอย่างไรก็ตามพวกเราก็เข้าใจได้ว่าเป็นเรื่องความมั่นคง แต่สำหรับข้าพเจ้ามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเรื่องสัญชาติของบิดาและมารดาของข้าพเจ้าที่เสียชีวิตไปแล้วว่าเมื่อข้าพเจ้าได้รับสัญชาติไทยแล้ว ในทางปฏิบัติบิดามารดาที่เสียชีวิตไปแล้วก็เป็นคนไทยเกาะงเหมือนกับข้าพเจ้าก็ควรได้รับสัญชาติไทยเช่นเดียวกัน แต่ทางข้อกฎหมายไม่สามารถพิจารณาให้สัญชาติไทยกับบิดาและมารดาของข้าพเจ้าได้ ซึ่งพวกเราคนไทยพลัดถิ่นก็จะผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือเพิ่มเติมประเด็นนี้ในกฎกระทรวงต่อไป ส่วนหน้าที่หรือสิ่งที่ข้าพเจ้าปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ คือการจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมวันพ่อ วันแม่ วันตรารดล้าลึก ฯลฯ ทุกปี และร่วมกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง

นางสาวสำรวย หอยสังข์ (2560, 10 ธันวาคม) ผลกระทบก่อนได้รับสัญชาติไทย ในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ มีความยากลำบากในการเดินทางออกนอกเขตอำเภอและจังหวัด เพราะต้องขออนุญาต หากไปโดยไม่ขออนุญาตถ้าเจ้าหน้าที่ตรวจพบก็จะถูกจับ มีอยู่ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องเดินทาง ไปจังหวัดตราดเรื่องการศึกษาของบุตร จึงไม่ได้ไปขออนุญาตและไปถูกทหารจับที่เขาล้าน (เขตรอยต่ออำเภอคลองใหญ่กับอำเภอเมืองตราด) และเรื่องอื่นๆ ก็ลำบากไปหมด

ประการที่สอง การขาดความมั่นคงเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เมื่ออยู่ในสถานะคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ/ คนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย จึงไม่มีสิทธิในการครอบครองที่ดิน เพราะกฎหมายที่ดินของไทยรับรองสิทธิในการถือครองของคนต่างด้าวภายใต้เงื่อนไขจำกัด เรื่องที่ดินทำกินจึงเป็นปัญหาสำคัญ คนกลุ่มนี้จึงไม่มีที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพ เป็นเหตุให้ต้องไปบุกรุกสร้างบ้านเรือนอยู่ตามริมน้ำ หรือในทะเล เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพการประมงเมื่ออาศัยอยู่โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย สิ่งก็ตามมาก็คือการถูกภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบังคับหรือรื้อถอน คนกลุ่มนี้จึงต้องประสบกับความยากลำบากในการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่อย่างไม่รู้จบ อีกทั้งยังขาดแคลนสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา ส่งผลให้กระทบต่อความรู้สึกทางด้านจิตใจทำให้คนกลุ่มนี้รู้สึกด้อยค่า และถูกเหยียดหยามในเกียรติของตนเองเป็นที่ถูกดูแคลนจากสังคมรอบข้าง อันเป็นการทำลายคุณค่าในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

นายต๋อน บัวแก้ว (2560, 10 ธันวาคม) สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าไม่ได้รับสิทธิใดๆ เลย ทะเบียนเรือ ทะเบียนบ้าน เป็นชื่อของเราก็ไม่ได้ และข้าพเจ้าคิดว่าสิ่งที่เห็นหน้าที่ๆ ควรทำ คือการจงรักภักดีต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

นางสนอ วรรณรัตน์ (2560, 2 ธันวาคม) ผลกระทบต่อ สิทธิ เสรีภาพ ก่อนที่ข้าพเจ้าจะได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าพบเจอกับความยากลำบากเหมือนคนไม่มีสัญชาติ ไม่กล้าแสดงออกอะไร การเดินทางออกนอกเขตอำเภอไม่ว่าจะไปด้วยสาเหตุใดก็ต้องขออนุญาตเดินทางเรื่องนี้รู้สึกน้อยเนื้อ

ต่ำใจมาก จะขอบ้านเลขที่ จะซื้อรถยนต์ก็ซื้อไม่ได้ ในส่วนของหน้าที่ข้าพเจ้าคิดว่าจะต้องทำ คือ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

นางสาวน้ำผึ้ง สุขสวัสดิ์ (2560, 2 ธันวาคม) ผลกระทบต่อ สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับ สัญชาติไทย ข้าพเจ้ารู้สึกมีความยากลำบาก จะซื้อรถ ซื้อบ้าน ซื้อเรือ เป็นชื่อของเราก็ไม่ได้ เพราะเรา ยังไม่ได้สัญชาติไทย และหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญข้าพเจ้าไม่ทราบ แต่สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่า เป็นหน้าที่ คือการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การไม่ทำผิดกฎหมาย

ประการที่สาม ความยากลำบากในการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาล ก่อนมีการ ประกาศนโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้าใน พ.ศ. 2545 คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลข 6 และ 7 มีสิทธิที่จะซื้อบัตรสุขภาพของผู้มีรายได้น้อยจาก โรงพยาบาลใกล้บ้าน ใน “โครงการสวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาล สำหรับผู้มีรายได้น้อย และผู้ที่สังคมช่วยเหลือเกื้อกูล” (สปร.) ราคา 300 - 500 บาทต่อครอบครัว (รัฐสมทบ 500 และ 1,000 บาท) สามารถใช้สิทธิรักษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่เมื่อเกิดโครงการบัตรทอง (หรือชื่อเดิมคือ โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค) สิทธิดังกล่าวให้เฉพาะบุคคลที่มีสัญชาติไทยเท่านั้น ดังนั้นคนกลุ่มนี้จึง ถูกริบสิทธิที่เคยมีอยู่เดิมไป อย่างไรก็ตามนโยบายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในระดับ จังหวัดนั้น ยอมรับสิทธินี้บนพื้นฐานของความมีมนุษยธรรม กล่าวคือ หากคนกลุ่มนี้ รวมถึงไร้รัฐ/ไร้ สัญชาติ แรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้จดทะเบียนเจ็บป่วย ก็สามารถเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลของรัฐได้ แต่ต้องจ่ายค่ารักษาเอง ถ้าไม่สามารถจ่ายค่ารักษาได้จริงๆ หรือจ่ายได้บางส่วนทางโรงพยาบาลอาจ พิจารณาใช้เงินอุดหนุนสำหรับช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยมาชดเชยได้ ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๓ เรื่อง การให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขึ้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหา สถานะและสิทธิ โดย “อนุมัติให้สิทธิขึ้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขซึ่งครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ และการควบคุมป้องกันโรค กับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2553 เป็นต้นไป โดยมอบให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ดำเนินการและเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ.2558 เห็นชอบในหลักการการให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขึ้นพื้นฐาน ด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิเพิ่มเติม ประกอบด้วยบุคคลที่มีปัญหาสถานะและ สิทธิรวมถึงบุตรที่กระทรวงมหาดไทยได้ขึ้นทะเบียน โดยมีเลขประจำตัว 13 หลักเรียบร้อยแล้ว โดย รัฐบาลอุดหนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายต่อหัวให้ทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 เป็นต้นมา แต่ในทางปฏิบัติ คนกลุ่มนี้รู้สึกว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอาจไม่เต็มใจต่อการให้บริการต่อคนชายขอบแบบพวกเขา เช่น รักษาจริงแต่ไม่ได้ยาที่ดีมีคุณภาพ เพราะเจ้าหน้าที่รู้สึกว่าเป็นภาระเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

นางเซ หงส์บิน (2560, 13 ธันวาคม) ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าลำบาก อดๆ อยากๆ ไม่มีอะไรจะกิน ที่ลำบากที่สุดคือ ข้าพเจ้าปัจจุบันอายุมากแล้ว โรคภัยไข้เจ็บก็เข้ามา

เบียดเบียนเป็นสารพัดโลก แต่เมื่อไปหาหมอที่โรงพยาบาลคลองใหญ่ ข้าพเจ้ารู้สึกว่ายาบาลและหมอ ไม่สนใจให้บริการซักเท่าไร จะให้ความสำคัญกับคนไทยมากกว่า ที่พบบ่อยคือรอนานกว่าจะได้พบหมอ แต่ก็ยังดีที่ไม่ต้องเสียค่ารักษาเอง

ประการที่สี่ **ความยากลำบากในการเข้าถึงการศึกษา** รัฐไทยมีนโยบายชัดเจนมากที่สุดในเรื่องสิทธิในการเรียนหนังสือของคนไร้สัญชาติ เมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิด้านอื่นๆ คือ ให้โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่งรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยทุกคนเข้าศึกษาเล่าเรียน และรัฐบาลอุดหนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายต่อหัวเท่ากับเด็กสัญชาติไทยสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม จากข้อเท็จจริงปรากฏว่าลูกหลานของคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนของรัฐได้ สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากยังมีผู้บริหารของโรงเรียนจำนวนมากไม่ยอมรับเด็กเหล่านี้เข้าเรียน เพราะกลัวว่าจะเกิดปัญหาต่างๆ สาเหตุ อีกส่วนหนึ่งมาจากพ่อแม่ของเด็กไร้รัฐเองที่ขาดความตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษา หรือเพราะความยากจนไม่สามารถซื้อเสื้อผ้านักเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

นางสาวยุพิน บุญนาค (2560, 10 ธันวาคม) ข้าพเจ้ารู้สึกว่ายาบาล สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย การเดินทางเพื่อไปศึกษาในตัวจังหวัด ต้องขออนุญาตออกนอกเขตอำเภอตลอด ซึ่งลำบากมากหากไม่ขอเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ตรวจพบก็ถูกจับและส่งตัวกลับ

ประการที่ห้า **การทำงานและได้รับการคุ้มครองแรงงานตามกฎหมายไทย** คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ หรือบุคคลที่มีปัญหาสถานะบุคคล มีสิทธิทำงานตามกฎหมายไทย แต่จะถูกจำกัดให้ทำงานได้เฉพาะบางอาชีพเท่านั้น ดังปรากฏการรับรองสิทธิในมาตรา 13 แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ระบุถึงเรื่องการจ้างงานคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทย ว่าคือบุคคลต่อไปนี้

- (1) คนต่างชาตินที่รอกการเนรเทศ
- (2) แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน 3 ประเทศ ที่ได้ขึ้นทะเบียนรับเลขประจำตัว 13 หลักขึ้นต้นเลข '00'
- (3) บุคคลที่ถูกถอนสัญชาติ แต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามประกาศคณะปฏิวัติ หรือกฎหมายอื่น ส่วนใหญ่คือชนกลุ่มน้อยที่มีเลขประจำตัว 13 หลัก ขึ้นต้นเลข '6'
- (4) บุคคลที่เกิดในประเทศไทย แต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามประกาศคณะปฏิวัติหรือกฎหมายอื่นส่วนใหญ่คือลูกชนกลุ่มน้อย ขึ้นทะเบียนได้เลขประจำตัว 13 หลัก ขึ้นต้นเลข '7'
- (5) บุคคลที่เกิดในประเทศไทย แต่ไม่ได้รับสัญชาติไทย ส่วนใหญ่คือคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ หากขึ้นทะเบียนบุคคลจะได้รับเลขประจำตัว 13 หลักขึ้นต้นเลข '0'

ทั้งนี้ บางส่วนในกลุ่มที่ 3, 4 และ 5 สามารถทำงานได้ 27 อาชีพ คือ อาชีพช่าง กรรมกร และงานขายปลีกสินค้า ส่วนกลุ่มที่ 1 และ 2 สามารถทำงานได้เฉพาะงานกรรมกร ใช้แรงงาน และงานคนรับใช้ในบ้านเท่านั้น โดยทุกกลุ่มต้องขออนุญาตทำงานกับสำนักงานจัดหางานจังหวัด ที่สถาน

ประกอบการตั้งอยู่เห็นได้ว่า กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวนี้ ไม่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของคนไร้รัฐที่จบการศึกษาในระดับสูง คือ ไม่สามารถทำงานตามวุฒิการศึกษาที่จบมาได้ ไม่ว่าจะป็นวิศวกร ครู/อาจารย์แพทย์ สถาปนิก นักวิจัย นักแปล นักคอมพิวเตอร์ เจ้าของกิจการ เป็นต้น สำหรับการคุ้มครองการจ้างงานนั้น โดยหลักการแล้ว คนทำงานในประเทศไทย ไม่ว่าจะป็นคนไทย คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน พ.ศ. 2541 อย่างเท่าเทียมกัน กฎหมายนี้ประกันค่าแรงงานขั้นต่ำ จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน ความปลอดภัยในการทำงาน และระเบียบที่คุ้มครองการใช้แรงงานเด็กและผู้หญิง และมีระบบผู้ตรวจแรงงานให้มีการจ้างงานที่เป็นไปตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ มักได้ค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงมาตรฐานต้องทำงานยาวนานมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

นายสมบัติ สวัสดิ์มงคล (2560, วันที่ 2 ธันวาคม) สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าจะทำอะไรซักอย่างก็ทำไม่ได้ติดขัดไปหมด การทำงานก็ถูกจำกัดทำได้เพียงบางอาชีพซึ่งส่วนใหญ่คืออาชีพรับจ้าง เนื่องจากไม่มีสัญชาติไทย ค่าแรงรายวันที่ได้รับก็ถูกกว่าคนไทย ส่วนหน้าที่ๆ ข้าพเจ้ายึดถือและปฏิบัติมาโดยตลอด คือ การช่วยเหลือประเทศชาติ จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ การเข้าร่วมการประชุมหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน

ประการที่หก การห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ควบคุม

แม้เสรีภาพในการเดินทางจะเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน แต่สำหรับคนไร้สัญชาติมีข้อจำกัดในการเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม ซึ่งหมายถึงเขตจังหวัดที่อยู่อาศัย หรือที่ทำงาน หรือที่เรียนหนังสือ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมและการอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม ไม่มีอิสระในการเดินทางไปไหนมาไหน ดังเช่นผู้มีสัญชาติไทย หากต้องการเดินทางออกนอกพื้นที่ ด้วยเหตุผลความจำเป็นต่างๆ ได้แก่ เพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นพยานศาล ได้รับหมายเรียกจากพนักงานสอบสวน มีหนังสือเรียกตัวจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อการรักษาพยาบาล หรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น ต้องยื่นขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาอนุญาตซึ่งก็ใช้เวลาค่อนข้างนานกว่าจะรู้ว่าได้รับอนุญาตหรือไม่ โดยในทางปฏิบัติ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ถึง 4 หน่วยงาน คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน(หากเป็นคนทำงาน) หรือกระทรวงศึกษาธิการ (หากเป็นนักเรียน/นักศึกษา) และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าการจำกัดการออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม ของคนกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากในการเดินทางที่ขาดซึ่งเสรีภาพ และกระทบกับการดำรงชีวิต ทำให้เห็นช่องว่างที่ถูกเอาเปรียบและถูกหลอกลวงจากผู้ไม่ประสงค์ดี สอดคล้องกับข้อมูลสำคัญที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

นางสาวสำราญ หอยสังข์ (2560, 10 ธันวาคม) ผลกระทบก่อนได้รับสัญชาติไทย ในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ มีความยากลำบากในการเดินทางออกนอกเขตอำเภอและจังหวัด เพราะต้องขอ

อนุญาต หากไปโดยไม่ขออนุญาตถ้าเจ้าหน้าที่ตรวจพบก็จะถูกจับ มีอยู่ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องเดินทาง ไปจังหวัดตราดเรื่องการศึกษาของบุตร จึงไม่ได้ไปขออนุญาตและไปถูกทหารจับที่เขาล้าน (เขตรอยต่ออำเภอคลองใหญ่กับอำเภอเมืองตราด) และเรื่องอื่นๆ ก็ลำบากไปหมด

นางอำลา สมพร (2560, 13 ธันวาคม) เรื่องของ สิทธิ เสรีภาพ เมื่อยังได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้ารู้สึกเหนื่อยมากจะทำอย่างไรจะได้สัญชาติไทย การจะไปไหนก็ต้องขออนุญาตออกนอกพื้นที่ ซื่อรณมอเตอร์ไซค์ก็ไม่ได้ เหมือนตายทั้งเป็น แต่เรื่องของหน้าที่หรือสิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รักษาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

นางเสนอ วรรณรัตน์ (2560, 10 ธันวาคม) ผลกระทบต่อ สิทธิ เสรีภาพ ก่อนที่ข้าพเจ้าจะได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าพบเจอกับความยากลำบากเหมือนคนไม่มีสัญชาติ ไม่กล้าแสดงออกอะไร การเดินทางออกนอกเขตอำเภอไม่ว่าจะไปด้วยสาเหตุใดก็ต้องขออนุญาตเดินทางเรื่องนี้รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจมาก จะขอบ้านเลขที่ จะซื้อรถยนต์ก็ซื้อไม่ได้ ในส่วนของหน้าที่ข้าพเจ้าคิดว่าจะต้องทำ คือ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

นางสาวปริยานุช บัวแก้ว (2560, 10 ธันวาคม) สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าพบว่าเดินทางไปไหนลำบาก ถ้าต้องการเดินทางออกนอกเขตอำเภอต้องขออนุญาต หากไม่ขอเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ตรวจพบก็ถูกจับและส่งตัวกลับ อีกประการหนึ่งคือการถูกดูหมิ่นจากคนไทย ในพื้นที่ว่าไม่ใช่คนไทย สำหรับหน้าที่ๆ คนไทยเกาะกงให้ความสำคัญ คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความจงรักภักดีซึ่งปฏิบัติมาโดยตลอด

ประเด็นที่ 3 แนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจน สิทธิ เสรีภาพ ที่คนเชื้อสายไทยจาก เกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์เมื่อได้ สัญชาติไทย

ท่ามกลางการถูกละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง รัฐไทยก็เปิดกว้างให้กับบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชากรกลุ่ม การรวมตัวเป็นเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานราชการ นักวิชาการ และนักการเมืองเพื่อเสนอนโยบายและ ยุทธศาสตร์ ที่กระตุ้นให้ภาครัฐหันมาใส่ใจกับปัญหาการละเมิดสิทธิบุคคลกลุ่มนี้มากขึ้น เครือข่าย ดังกล่าวนี้นี้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงในสำนักงานสภามันคงแห่งชาติ ที่ทำงานด้านสถานะและ สิทธิของบุคคลชายขอบ ผลักดันแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติอย่าง เป็นระบบ จนนำไปสู่การเกิด “ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล” ตามมติ คณะรัฐมนตรี 18 มกราคม 2548 เพื่อแก้ไขปัญหาคคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ในสังคมไทย ภายใต้แนวคิด การจัดการปัญหาความมั่นคงในมิติใหม่ นั่นคือ คำนึงถึงความสมดุลของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และ

ความมั่นคงของชาติควบคู่กัน โดยรายละเอียดของยุทธศาสตร์มี 4 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะ ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐานแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ ยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ รายละเอียดตามที่ได้กล่าวไปแล้ว

ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดำเนินการมาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี ซึ่งมีเป้าหมายที่จะจัดการสถานะและสิทธิของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ปัญหาเรื่องของการถูกเลือกปฏิบัติในฐานะบุคคลชั้นสองของสังคม และเพื่อแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ให้สำเร็จเป็นรูปธรรมสำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสมบูรณ์คือการกำหนดสถานะความเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ โดยการพิจารณาให้สัญชาติไทย ที่ผ่านมาก็คือการให้สัญชาติไทยแก่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง โดยการแปลงสัญชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี และพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับแก้ไขปัจจุบันคือ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 ซึ่งดำเนินการอยู่ในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ตั้งแต่กฎหมายมีผลบังคับ (22 มีนาคม 2555) ถึงปัจจุบัน โดยการพิจารณาให้สัญชาติไทยโดยการเกิดแก่บุคคลกลุ่มนี้ ที่ยังไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น และได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่ง และมีวิถีชีวิตเป็นคนไทย โดยได้รับการสำรวจตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และเพื่อให้เป็นไปตามหลักสืบสายโลหิตตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ จึงกำหนดให้บุตรของคนไทยพลัดถิ่นที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยพระราชบัญญัตินี้ ที่ไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น หรือได้สัญชาติไทยแล้วก็ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วย

เมื่อคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับการแปลงสัญชาติเป็นสัญชาติไทย และได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นจากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นตามพระราชบัญญัติชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 แล้วก็จะเป็นผู้มีสัญชาติไทย และในฐานะประชากรรัฐไทยตามรัฐธรรมนูญก็จะมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ก่อให้เกิดสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาก็สามารถพิจารณาให้สัญชาติไทยกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกงในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่เป็นจำนวนมาก และภาครัฐก็ยังคงเร่งรัดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน เพื่อคืนสัญชาติไทยให้บุคคลกลุ่มนี้ ในฐานะประชากรรัฐไทยตามรัฐธรรมนูญก็จะมีสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ก่อให้เกิดสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเช่นคนไทยทุกประการ

สอดคล้องกับข้อมูลสำคัญที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้

นายทักษิณ สารวน (2560, 10 ธันวาคม) สิทธิ เสรีภาพ หลังได้รับสัญชาติไทยแล้ว รู้สึกว่า สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับเหมือนกับคนไทยทุกประการ เมื่อได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 แล้ว ทำให้มีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ เช่นปวงชนชาวไทยทุกประการ เพราะว่าพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ ข้าพเจ้าเป็นคนหนึ่งที่ผลักดันให้เกิดขึ้น ดังนั้นจึงทราบและเข้าใจเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี

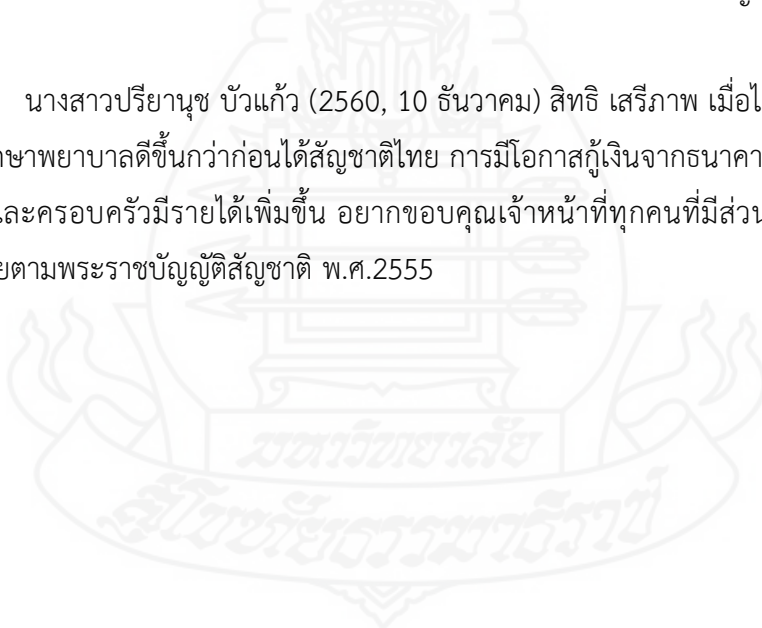
นายกอบ ผลาเกตุ (2560, 13 ธันวาคม) รู้สึกดีใจมากที่ได้รับสัญชาติไทย รอคอยมานานมาก จากที่จะไปไหนต้องขออนุญาตนายอำเภอ ทุกวันนี้มีอิสระและเสรีภาพที่จะไปไหนก็ได้ตามต้องการ และก็ได้รับสิทธิต่างๆ ในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์คนหนึ่ง

นายไพเราะ สังกวาล (2560, 2 ธันวาคม) สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว มีสิทธิเสรีภาพ เท่าเทียมคนไทยทุกประการ เช่น ซื้อรถ ขอบ้านเลขที่ ทำทะเบียนเรือ ฯลฯ การรักษาพยาบาล เมื่อยามเจ็บป่วยก็รู้สึกว่าได้รับบริการดีขึ้นด้วย ไม่รู้สึกว่าตนเองและครอบครัวเป็นชนชั้นสองในสังคม

นางอำลา สมพร (2560, 13 ธันวาคม) สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สบายใจ มีสิทธิในการที่จะเดินทางไปไหน โดยสะดวก เหมือนตายแล้วเกิดใหม่ ก่อนได้รับสัญชาติไทยข้าพเจ้ารู้สึกน้อยใจในชีวิตในเมื่อเราเป็นคนไทยคนหนึ่ง บรรพบุรุษเป็นคนไทยแท้ๆ แต่ถูกกีดกันในสิทธิต่างๆ

นางบรรทม สมหมาย (2560, 10 ธันวาคม) สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว ทำให้ข้าพเจ้าได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลที่ดี จะเดินทางไปไหนก็ไม่ต้องขออนุญาต ไม่มีอะไรจะดีใจเท่านี้อีกแล้ว สำหรับการได้รับสัญชาติไทยลำบากมากมีขั้นตอนมากต้องหาเอกสารและคนมารับรอง และต้องเล่าเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมาซึ่งจำได้บ้างไม่ได้บ้าง ทำให้เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้วดีใจมากที่สุด

นางสาวปริยานุช บัวแก้ว (2560, 10 ธันวาคม) สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สิทธิการรักษาพยาบาลดีขึ้นกว่าก่อนได้สัญชาติไทย การมีโอกาสกู้เงินจากธนาคารเพื่อมาทำธุรกิจ ทำให้ตนเองและครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น อยากขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกคนที่มีส่วนทำให้ข้าพเจ้าได้รับสัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2555

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ประเด็นที่หนึ่ง ขอบเขตสิทธิ และเสรีภาพ ของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ก่อนได้รับสัญชาติไทย

ผลจากการศึกษาพบว่าคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา คือ "คนไร้สัญชาติ" การเป็นคนไทยแต่เมื่อไม่มีสัญชาติไทย แม้จะมีหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นสิทธิที่บุคคลพึงมีอยู่ แต่กำเนิด แต่คนกลุ่มนี้ก็ไม่มีสิทธิและเสรีภาพ สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ในฐานะประชากรรัฐไทยตามรัฐธรรมนูญ คนกลุ่มนี้จึงมีสถานะเป็นคนต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับประเทศเดิม หรือรอการกำหนดสถานะ เมื่อคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชาอยู่ในสถานะคนต่างด้าว/คนไร้รัฐ/คนไร้สัญชาติ การปฏิบัติต่อคนกลุ่มนี้ รัฐไทยไม่เคยมีนโยบายที่เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนเพื่อการจัดระบบ โดยแนวทางการจัดการที่ดำเนินการมาจึงขาดมิติเรื่องการปกป้องและคุ้มครองสิทธิ เพราะมองว่ามีใช้คนของรัฐ ทำให้สภาพการดำรงชีวิตของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติต้องเผชิญกับการถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานนานาประการ

จากปัญหาการละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง นำมาสู่ “ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2548 ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน ด้านที่ 1 ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะ ด้านที่ 2 ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐาน ด้านที่ 3 ยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ ด้านที่ 4 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สิทธิ และเสรีภาพ ที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชาได้รับก่อนได้สัญชาติไทย เพื่อให้เข้าถึงสิทธิที่พึงได้ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคุ้มครองดูแลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ คือสิทธิ และเสรีภาพตามหลักสิทธิมนุษยชน ใน 2 ระดับ ระดับแรกคือ สิทธิประจำตัวมนุษย์ทุกคน ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ระดับที่สองคือ สิทธิที่ต้องได้รับการรับรองโดยกฎหมายหรือการคุ้มครองจากรัฐบาล สรุปได้ดังต่อไปนี้ ประการที่หนึ่ง การแก้ไขปัญหาบุคคลที่ไม่มีเอกสารทะเบียนราษฎร การจัดทำทะเบียนประวัติตามมติคณะรัฐมนตรีและตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และการจัดทำบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และบัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ประการที่สอง สิทธิอาศัยในประเทศไทย เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ซึ่งมีสถานะเป็นคนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย สามารถอาศัย

อยู่ในประเทศไทยได้อย่างถูกต้อง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ประการที่สามสิทธิได้รับการพิจารณากำหนดสถานะเป็นบุคคลสัญชาติไทย ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2508 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 โดยการพิจารณาให้สัญชาติไทยโดยการเกิด และเพื่อให้เป็นไปตามหลักสืบสายโลหิต ได้กำหนดให้บุตรได้สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วย ประการต่อมา สิทธิ และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ที่คนกลุ่มนี้ควรได้รับตามหลักสิทธิมนุษยชน ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ดังต่อไปนี้ ด้านการรักษาพยาบาล ด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านสิทธิอาศัยและการเดินทาง และด้านการก่อตั้งครอบครัว

1.2 ประเด็นที่สอง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา เนื่องจากการจำกัดขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของภาครัฐ

จากการที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา อยู่ในสถานะคนไร้รัฐ/คนไร้สัญชาติ ผลกระทบที่ตามมาก็คือ การถูกละเมิดสิทธิ เสรีภาพนานาประการ อีกทั้งยังประสบกับปัญหาความด้อยโอกาสในสิทธิการเข้าถึงบริการของรัฐด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ ประการหนึ่ง การถูกบังคับให้กลายเป็นผู้พลัดถิ่นในประเทศ จากการที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่นในบ้านเกิดเมืองนอนหรือแผ่นดินแม่ของตน เนื่องจากการการปักปันเขตแดนระหว่างสยามประเทศกับประเทศกัมพูชาในอดีต เมื่อต้องกลายเป็นคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ทั้งๆที่ ตนเองมีอัตลักษณ์เหมือนคนไทยทุกประการ ประการที่สอง การขาดความมั่นคง เรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เนื่องจากไม่มีสิทธิในการครอบครองที่ดิน เพราะกฎหมายที่ดินของไทยรับรองสิทธิในการถือครองของคนต่างด้าวภายใต้เงื่อนไขจำกัด คนกลุ่มนี้จึงไม่มีที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพ เป็นเหตุให้ต้องไปบุกกรุกสร้างบ้านเรือนอยู่ตามริมน้ำ หรือในทะเล เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพการประมง เมื่ออาศัยอยู่โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย สิ่งที่ตามมาคือการถูกภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบังคับหรือรื้อถอน คนกลุ่มนี้จึงต้องประสบกับความยากลำบากในการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่อย่างไม่รู้จบ อีกทั้งยังขาดแคลนสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา ประการที่สาม ความยากลำบากในการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาล ซึ่งมีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๓ เรื่อง การให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ โดย “อนุมัติให้สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขซึ่งครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ และการควบคุมป้องกันโรค กับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2553 เป็นต้นไป โดยมอบให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ดำเนินการ และเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ.2558 เห็นชอบในหลักการการให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิเพิ่มเติม โดยรัฐบาลอุดหนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายต่อหัวให้ทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา แต่ในทางปฏิบัติคนกลุ่มนี้รู้สึกว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอาจไม่เต็มใจต่อการให้บริการต่อคนชายขอบ

แบบพวกเขา เช่น รักษาจริงแต่ไม่ได้ยาที่ดีมีคุณภาพ เพราะเจ้าหน้าที่รู้สึกว่าเป็นภาระเพิ่มขึ้น ประการที่สี่ ความยากลำบากในการเข้าถึงการศึกษา คือให้โรงเรียนและสถานศึกษาทุกแห่ง รับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยทุกคนเข้าศึกษาเล่าเรียน และรัฐบาลอุดหนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายต่อหัวเท่ากับเด็กสัญชาติไทยสำหรับการศึกษขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม จากข้อเท็จจริงปรากฏว่าลูกหลานของคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนของรัฐได้ สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากยังมีผู้บริหารของโรงเรียนจำนวนมากไม่ยอมรับเด็กเหล่านี้เข้าเรียน เพราะกลัวว่าจะเกิดปัญหาต่างๆ สาเหตุอีกส่วนหนึ่งมาจากพ่อแม่ของเด็ก ไร้รัฐเองที่ขาดความตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษา หรือเพราะความยากจนไม่สามารถซื้อเสื้อผ้านักเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ประการที่ห้า การทำงานและได้รับการคุ้มครองแรงงานตามกฎหมายไทย คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ หรือบุคคลที่มีปัญหาสถานะบุคคล มีสิทธิทำงานตามกฎหมายไทย แต่จะถูกจำกัดให้ทำงานได้เฉพาะบางอาชีพเท่านั้น และอย่างไรก็ตาม คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ มักได้ค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงมาตรฐานต้องทำงานยาวนานมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ประการที่หก การห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ควบคุม สำหรับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกงมีข้อจำกัดในการเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม ซึ่งหมายถึงเขตจังหวัดที่อยู่อาศัย หรือที่ทำงาน หรือที่เรียนหนังสือ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมและการอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม ไม่มีอิสระในการเดินทางไปไหนมาไหน ดังเช่นผู้มีสัญชาติไทย หากต้องการเดินทางออกนอกพื้นที่ ด้วยเหตุผลความจำเป็นต่างๆ ได้แก่ เพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นพยานศาล ได้รับหมายเรียกจากพนักงานสอบสวน มีหนังสือเรียกตัวจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อการรักษาพยาบาล หรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น ต้องยื่นขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาอนุญาต จะเห็นได้ว่าการจำกัดการออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม ของคนกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากในการเดินทางที่ขาดซึ่งเสรีภาพ และกระทบกับการดำรงชีวิต ทำให้เห็นช่องว่างที่ถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกหลอกลวงจากผู้ไม่ประสงค์ดี

1.3 ประเด็นที่สาม แนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจน สิทธิ เสรีภาพ ที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์เมื่อได้สัญชาติไทย

จากการศึกษาพบว่าก่อน พ.ศ. 2548 ประเทศไทยไม่เคยมีนโยบายที่เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนที่จะจัดระบบคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ จากการละเมิดสิทธิของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ภาครัฐจึงหันมาใส่ใจกับปัญหาการละเมิดสิทธิบุคคลกลุ่มนี้ ผลักดันแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติอย่างเป็นระบบจนนำไปสู่การเกิด “ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล” ตามมติคณะรัฐมนตรี 18 มกราคม 2548 เพื่อแก้ไขปัญหาคคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติในสังคมไทย ภายใต้แนวคิดการจัดการปัญหาความมั่นคงในมิติใหม่ นั่นคือ คำนึงถึงความสมดุลของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และความมั่นคงของชาติควบคู่กัน รายละเอียดของยุทธศาสตร์มี 4 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์

การกำหนดสถานะ ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐานแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ ยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ โดยสิทธิ และเสรีภาพ ของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้กล่าวถึงในยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล ด้านที่ 2 ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐาน ที่กำหนดนโยบาย ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยดำเนินการให้คนเหล่านี้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในส่วนของบริการด้านสาธารณสุข และการเข้ารับการศึกษา โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ สำหรับสิทธิในเรื่องอื่นๆ การทำงาน การเดินทางให้ดำเนินการเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบต่อสถานภาพในการดำรงชีวิต และพิจารณาให้สิทธิขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เข้าถึงสิทธิที่พึงได้ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคุ้มครองดูแลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามหลักสิทธิมนุษยชน และเพื่อแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ให้สำเร็จเป็นรูปธรรม สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสมบูรณ์ คือการกำหนดสถานะความเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ โดยการพิจารณาให้สัญชาติไทย ตามพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับแก้ไขปัจจุบันคือ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 ซึ่งดำเนินการอยู่ในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ตั้งแต่กฎหมายมีผลบังคับ (22 มีนาคม 2555) ถึงปัจจุบัน โดยการพิจารณาให้สัญชาติไทยโดยการเกิดแก่บุคคลกลุ่มนี้ ที่ยังไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น และได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งและมีวิถีชีวิตเป็นคนไทย โดยได้รับการสำรวจตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และเพื่อให้เป็นไปตามหลักสืบสายโลหิตตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ จึงกำหนดให้บุตรของคนไทยพลัดถิ่นที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยพระราชบัญญัตินี้ที่ไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น หรือได้สัญชาติไทยแล้วก็ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วย ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาสามารถพิจารณาให้สัญชาติไทยกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกงในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่เป็นจำนวนมาก เพื่อคืนสัญชาติไทยให้บุคคลกลุ่มนี้ในฐานะประชากรรัฐไทยตามรัฐธรรมนูญซึ่งก่อให้เกิดสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ก่อให้เกิดสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองเช่นคนไทยทุกประการ

2. อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาสิทธิ และเสรีภาพ ที่ถูกเลือกปฏิบัติของคนไทยพลัดถิ่นในรัฐไทย (ศึกษากรณีคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา) อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

2.1 ประเด็นที่หนึ่ง ขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ก่อนได้รับสัญชาติไทย

คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา อยู่ในสถานะคนต่างด้าว/คนไร้รัฐ/คนไร้สัญชาติ การปฏิบัติต่อคนกลุ่มนี้รัฐไทยไม่เคยมีนโยบายที่เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนเพื่อการจัดระบบ นโยบายการจัดการก็คือ นโยบายการจัดการคนเข้าเมืองผิดกฎหมายเพื่อความมั่นคงของรัฐ หน่วยงานสำคัญที่รับผิดชอบในเชิงนโยบายก็คือ ‘สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)’ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการป้องกันและเสริมสร้างความมั่นคงของชาติทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ส่งผลให้บุคคลกลุ่มนี้ถูกละเมิดสิทธิทั้งทางตรง และมิติทางวัฒนธรรม จากปัญหาการละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของคนไทยพลัดถิ่น/คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ นำมาสู่ “ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล” ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2548

สรุปได้ว่า สิทธิ และเสรีภาพ ที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับก่อนได้สัญชาติไทย ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย ความมั่นคงในชีวิตไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า ความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น ระดับที่สองคือ สิทธิที่ต้องได้รับการรับรองโดยกฎหมายหรือการคุ้มครองจากรัฐบาล

สอดคล้องกับ แนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ ก่อนที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกงได้รับสัญชาติไทย จัดเป็นชนกลุ่มน้อยซึ่งทางราชการอนุญาตให้พักอาศัยอยู่ในประเทศไทย เป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ ทำให้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการ อาทิเช่น สถานะบุคคล ไม่สามารถซื้อที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ไม่ได้รับอนุญาตให้ออกนอกพื้นที่ควบคุมกรณีมีความจำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาล การทำงานและการได้รับการคุ้มครองแรงงานตามกฎหมายไทย การเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามสิ่งหนึ่งที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกงได้รับในฐานะเป็นความเป็นมนุษย์ก็คือการได้รับการคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ประการที่หนึ่งสิทธิพลเมือง มีสิทธิในชีวิต ร่างกาย มีเสรีภาพ และได้รับสิทธิที่กฎหมายให้การรับรอง เช่น การได้รับการศึกษา การรับบริการทางด้านสาธารณสุข สิทธิทางการเมือง เป็นต้น

สอดคล้องกับ (สุนัย ทะคำสอน, 2559) แนวคิดของความคุ้มครองตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กล่าวคือ สิทธิพลเมืองหรือสิทธิทางแพ่ง คือความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ที่มอบให้พลเมืองทุกคนตามกฎหมาย สิทธิพลเมืองนั้นเป็นสิทธิที่แยกออกจากสิทธิมนุษยชนและสิทธิธรรมชาติ กล่าวคือสิทธิพลเมืองเป็นสิทธิที่มอบให้โดยชาติและมีอยู่ภายในเขตแดนนั้น ในขณะที่สิทธิมนุษยชนหรือสิทธิธรรมชาตินั้นเป็นสิทธิที่มีอยู่แต่กำเนิดโดยธรรมชาติสิทธิพลเมืองนี้ถูกกำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นสนธิสัญญา พหุภาคีซึ่งสมัชชาใหญ่สหประชาชาติรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519 ภายใต

หลักการสิทธิพลเมืองสิทธิทางการเมือง และสิทธิมนุษยชนซึ่งกล่าวถึงสิทธิในด้านต่าง ๆ คือ สิทธิในการมีชีวิตอยู่ เสรีภาพจากการถูกทรมาน การห้ามบุคคลมิให้ตกอยู่ในภาวะเยี่ยงทาส การห้ามบุคคลมิให้ถูกจับกุมตามอำเภอ การปฏิบัติต่อผู้ถูกกีดรอนเสรีภาพอย่างมีมนุษยธรรม การห้ามบุคคลถูกจำคุกด้วยเหตุที่ไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญาได้เสรีภาพในการโยกย้ายถิ่นฐาน ความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย การห้ามมิให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาย้อนหลัง สิทธิการได้รับรองเป็นบุคคลตามกฎหมาย การห้ามแทรกแซงความเป็นส่วนตัว การคุ้มครองเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก การห้ามโฆษณาชวนเชื่อเพื่อสงครามหรือก่อให้เกิดความเกลียดชังทางเชื้อชาติ สิทธิที่จะชุมนุมอย่างสันติ การรวมกันเป็นสมาคม สิทธิของชายหญิงที่อยู่ในวัยที่เหมาะสมในการมีครอบครัวการคุ้มครองสิทธิเด็ก และการที่พลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ การรับรองว่าบุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมาย และได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน การรับรองสิทธิของชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนาและภาษาภายในรัฐ

2.2 ประเด็นที่สอง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา เนื่องจากการจำกัดขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของภาครัฐ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา เมื่ออยู่ในสถานะคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ คือ ประการที่หนึ่งการถูกบังคับให้กลายเป็นผู้พลัดถิ่นในประเทศ จากการที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่นในบ้านเกิดเมืองนอนหรือแผ่นดินแม่ของตน เนื่องจากการการปิดกั้นเขตแดนระหว่างสยามประเทศกับประเทศกัมพูชาใน ประการที่สองการขาดความมั่นคงเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ คนกลุ่มนี้จึงไม่มีที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพ เป็นเหตุให้ต้องไปบุกรุกสร้างบ้านเรือนอยู่ตามริมน้ำหรือในทะเล เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพการประมง สิ่งก็ตามมาก็คือการถูกภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบังคับหรือรื้อถอน ประการที่สาม ความยากลำบากในการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาล เมื่อเกิดโครงการบัตรทอง (หรือชื่อเดิมคือ โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค) สิทธิดังกล่าวให้เฉพาะบุคคลที่มีสัญชาติไทยเท่านั้น อย่างไรก็ตามนโยบายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในระดับจังหวัด ยอมรับสิทธินี้บนพื้นฐานของความมีมนุษยธรรม กล่าวคือ หากคนกลุ่มนี้ เจ็บป่วย ก็สามารถเข้ารับรักษาในสถานพยาบาลของรัฐได้ แต่ต้องจ่ายค่ารักษาเอง ถ้าไม่สามารถจ่ายค่ารักษาได้จริงๆ หรือจ่ายได้บางส่วน ต่อมาคณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๓ เรื่อง การให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขึ้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ และเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ.2558 เห็นชอบในหลักการการให้สิทธิ (คืนสิทธิ) ขึ้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขกับบุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ แต่ในทางปฏิบัติคนกลุ่มนี้รู้สึกว่าการเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอาจไม่เต็มใจต่อการให้บริการต่อคนชายขอบแบบพวกเขา เช่น รักษาจริงแต่ไม่ได้ยาที่ดีที่สุด มีคุณภาพ เพราะเจ้าหน้าที่รู้สึกว่าเป็นภาระเพิ่มขึ้น ประการที่สี่ ความยากลำบากในการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งพบว่า ลูกหลานของคนกลุ่มนี้ส่วน

ใหญ่ยังไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนของรัฐได้ สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากยังมีผู้บริหารของโรงเรียนจำนวนมากไม่ยอมรับเด็กเหล่านี้เข้าเรียน เพราะกลัวว่าจะเกิดปัญหาต่างๆ สาเหตุ อีกส่วนหนึ่งมาจากพ่อแม่ของเด็กไร้รัฐเองที่ขาดความตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษา หรือเพราะความยากจนไม่สามารถซื้อเสื้อผ้านักเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ประการที่ห้า การทำงานและได้รับการคุ้มครองแรงงานตามกฎหมายไทย คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ หรือบุคคลที่มีปัญหาสถานะบุคคล มีสิทธิทำงานตามกฎหมายไทย แต่จะถูกจำกัดให้ทำงานได้เฉพาะบางอาชีพเท่านั้น และโดยหลักการแล้ว คนทำงานในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นคนไทย คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน พ.ศ. 2541 อย่างเท่าเทียมกัน กฎหมายนี้ประกันค่าแรงงานขั้นต่ำ จำนวนชั่วโมงการทำงานต่อวัน ความปลอดภัยในการทำงาน และระเบียบที่คุ้มครองการใช้แรงงานเด็กและผู้หญิง และมีระบบผู้ตรวจแรงงานให้มีการจ้างงานที่เป็นไปตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม คนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ มักได้ค่าแรงต่ำกว่าค่าแรงมาตรฐานต้องทำงานยาวนานมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ประการที่หก การห้ามเดินทางออกนอกพื้นที่ควบคุม หากมีความจำเป็นหรือต้องการเดินทางออกนอกพื้นที่ ต้องมีเหตุผลความจำเป็นดังต่อไปนี้ เพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นพยานศาล ได้รับหมายเรียกจากพนักงานสอบสวน มีหนังสือเรียกตัวจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อการรักษาพยาบาลหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น และต้องยื่นขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาอนุญาตซึ่งก็ใช้เวลาค่อนข้างนานกว่าจะรู้ว่าได้รับอนุญาตหรือไม่ ทำให้เป็นช่องว่างที่ถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกหลอกลวงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ไม่ประสงค์ดี

สอดคล้องกับ (UNHCR. 1997, p. 225) สัญชาติเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความมั่นคงของมนุษย์ ทำให้บุคคลมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ในทางนิติศาสตร์สัญชาติเป็นข้อกำหนดในกฎหมายที่จะผูกพันบุคคลไว้กับรัฐหรือประเทศที่บุคคลมีสัญชาติ ที่สำคัญคือสัญชาติก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายของประเทศที่บุคคลมีสัญชาติ (นิวัติ วุฒิ, 2555, น. 28) ในขณะที่หากเป็นคนไร้สัญชาติจะไม่ได้รับสิทธิ และความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ ตามสิทธิพลเมืองที่ควรได้รับสิทธิพลเมืองนี้ถูกจำกัด เมื่อคนไทยพลัดถิ่นเป็นคนไร้สัญชาติจึงไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย (นิวัติ วุฒิ, 2555, น. 31 - 32) อาทิเช่น 1. เป็นคนต่างด้าว 2. ไม่อาจเข้าสู่กระบวนการพิสูจน์สัญชาติเพราะไม่มีประวัติ 3. ไม่อาจเข้าถึงสิทธิต่างๆ 4. ไม่อาจเข้าถึงหลักประกันสิทธิมนุษยชน 5. ไม่มีเสรีภาพในการเดินทาง 6. ไม่อาจทำงานได้โดยเปิดเผย 7. ไม่มีหลักประกันสุขภาพ 8. ไม่อาจเข้าถึงการคุ้มครองแรงงาน 9. ไร้สิทธิทางการเมือง 10. การเข้ารับราชการทำไม่ได้ เป็นต้น

สอดคล้องกับ (วันทนา ไสสะอาด, 2553, น. 72) การเป็นคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติอย่างคนไทยพลัดถิ่นมีปัญหาในการเข้าถึงสิทธิต่างๆ เช่นสิทธิในการถือครองอสังหาริมทรัพย์ พวกเขาถูกจำกัดสิทธิในการถือครองที่ดินโดยประมวลกฎหมายที่ดินอันนำไปสู่ความยากลำบากที่จะมีที่อาศัย

ส่วนสิทธิในการศึกษา คณะรัฐมนตรีได้กำหนดเป็นนโยบายด้านการศึกษาในรูปของมติ คณะรัฐมนตรี โดยได้ให้ความเห็นชอบให้เปิดโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กในวัยเรียนทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย แม้จะเป็นคนไร้สัญชาติโดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเชื้อชาติ ภาษา หรือข้อจำกัดใดๆ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐาน วัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียน นักศึกษา เข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2535 โดยในระเบียบนี้ได้ให้สิทธิเด็กทุกคนให้สามารถเข้าศึกษาได้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา แต่สิทธิการศึกษานี้ถูกจำกัดพื้นที่ให้เรียนในพื้นที่ควบคุม และในการศึกษาระดับอุดมศึกษาถูกจำกัดเฉพาะมหาวิทยาลัยบางแห่งเท่านั้น (สุวรรณี เข็มเจริญ, 2547, น. 50-59) จากสองสิทธิที่กล่าวมาแล้ว จึงเห็นได้ว่าคนไทยพลัดถิ่นถูกจำกัดสิทธิพลเมืองเพราะการเป็นคนต่างด้าวและเป็นคนไร้สัญชาติ

สอดคล้องกับ (ปีนธเนศ แก้วรุ่งฟ้า, 2556) สิทธิพลเมืองคือสิทธิที่รัฐธรรมนูญมุ่งจะให้ความคุ้มครองแก่พลเมืองของรัฐกล่าวคือเฉพาะแต่พลเมืองของรัฐเท่านั้นที่จะทรงสิทธิในสิทธิและเสรีภาพประเภทนี้ภายในรัฐได้ สิทธินี้ผูกพันอยู่กับสถานะความเป็นพลเมืองของรัฐเป็นสำคัญอย่างไรก็ตาม แนวความคิดว่าด้วยการเป็นพลเมืองของรัฐก็มีความเป็นพลวัตไปตามยุคสมัย กล่าวคือสังคมในอดีตอย่างเช่นยุคกรีกหรือยุคโรมันก็มีแนวความคิดว่าด้วยความเป็นพลเมืองของรัฐที่แตกต่างกันไป จากความเป็นพลเมืองของรัฐตามแนวความคิดที่ยอมรับกันในรัฐสมัยใหม่ ซึ่งแนวความคิดว่าด้วยความเป็นพลเมืองในยุคกรีกและยุคโรมัน นั้นบุคคลที่มีสถานะเป็นพลเมืองของรัฐจะมีความหมายที่แคบกว่าแนวความคิดของรัฐสมัยใหม่ที่ได้ผูกพันกับเชื้อชาติมากนัก และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ใช้ความแตกต่างในด้านชนชั้นทางสังคมเป็นเกณฑ์ตัดสินให้พลเมืองของรัฐให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิพลเมืองระดับที่แตกต่างหากแต่กลับให้ความสัมพันธ์กับสัญชาติเป็นสำคัญ ดังนั้นแนวความคิดว่าด้วยสิทธิพลเมืองมีพัฒนาการความเป็นมาทางประวัติศาสตร์อย่างไรจึงเป็นประเด็นอันควรที่ต้องทำความเข้าใจต่อไป

2.3 ประเด็นที่สาม แนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจน สิทธิ เสรีภาพ ที่คนเชื้อสายไทย จากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ได้รับในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์เมื่อได้สัญชาติไทย

นโยบายการจัดการคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติในอดีตที่ผ่านมาคือ นโยบายการจัดการคนเข้าเมืองผิดกฎหมายเพื่อความมั่นคงของ ส่งผลให้ประชากรกลุ่มนี้ถูกละเมิดสิทธิในหลายมิติ แนวทางการจัดการที่ดำเนินการมาจึงขาดมิติเรื่องการปกป้องและคุ้มครองสิทธิ เพราะมองว่ามีโทษของรัฐ ทำให้สภาพการดำรงชีวิตของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติต้องเผชิญกับการถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน นานาประการ และประสบกับปัญหาความด้อยโอกาสในสิทธิการเข้าถึงบริการของรัฐด้านต่างๆ จากการละเมิดสิทธิของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ภาครัฐจึงหันมาใส่ใจกับปัญหาการละเมิดสิทธิบุคคลกลุ่มนี้มาก ผลักดันแนวทางการแก้ไขปัญหาสถานะบุคคลของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติอย่างเป็นระบบจนนำไปสู่การเกิด “ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล” ตามมติคณะรัฐมนตรี 18 มกราคม

2548 เพื่อแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติในสังคมไทย ภายใต้แนวคิดการจัดการปัญหาความมั่นคงในมิติใหม่ นั่นคือ คำนึงถึงความสมดุลของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และความมั่นคงของชาติควบคู่กัน รายละเอียดของยุทธศาสตร์มี 4 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์การกำหนดสถานะ ยุทธศาสตร์การให้สิทธิขั้นพื้นฐานแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ ยุทธศาสตร์การดำเนินการเชิงรุกและเชิงสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาใหม่ และยุทธศาสตร์การบริหาร และพิจารณาให้สิทธิขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เข้าถึงสิทธิที่พึงได้ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคุ้มครองดูแลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามหลักสิทธิมนุษยชน และเพื่อแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ให้สำเร็จเป็นรูปธรรม สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสมบูรณ์คือการกำหนดสถานะความเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ โดยการพิจารณาให้สัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับแก้ไขปัจจุบันคือ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 โดยการพิจารณาให้สัญชาติไทยโดยการเกิดแก่บุคคลกลุ่มนี้ ที่ยังไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น และได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งและมีวิถีชีวิตเป็นคนไทย โดยได้รับการสำรวจตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และเพื่อให้เป็นไปตามหลักสืบสายโลหิตตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ จึงกำหนดให้บุตรของคนไทยพลัดถิ่นที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยพระราชบัญญัตินี้ที่ไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศอื่น หรือได้สัญชาติไทยแล้วก็ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วย เพื่อคืนสัญชาติไทยให้บุคคลกลุ่มนี้ ในฐานะประชากรรัฐไทย ตามรัฐธรรมนูญซึ่งก่อให้เกิดสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ก่อให้เกิดสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เช่นคนไทยทุกประการ

สอดคล้องกับ (กฤตยา อาชวนิจกุล, น. 2554) ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล : ความก้าวหน้าทางบวกต่อคนไร้รัฐ กล่าวคือ ในท่ามกลางการละเมิดสิทธิของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ รัฐไทยก็เปิดกว้างให้กับบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชากรกลุ่มนี้ องค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านนี้มีหลายระดับด้วยกัน ตั้งแต่องค์กรระหว่างประเทศ ที่มีโครงการและเงินทุนเข้ามาดำเนินการจำนวนมาก องค์กรส่วนกลาง องค์กรระดับท้องถิ่น และองค์กรชุมชนของแรงงานเอง ซึ่งต่างทำงานในประเด็นที่สนใจแตกต่างกันไป ได้แก่ สิทธิที่ทำกิน สิทธิสุขภาพ สิทธิการศึกษา สิทธิแรงงาน และสิทธิในสถานะบุคคล เป็นต้น โดยเปรียบเทียบแล้ว มีองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านสิทธิสุขภาพมากกว่าสิทธิด้านอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประเด็นสิทธิสุขภาพมีความอ่อนไหวในทางการเมืองน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ และเป็นประเด็นที่มีทุนสนับสนุนสม่ำเสมอ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับสิทธิด้านเอดส์และอนามัยเจริญพันธุ์ สิ่งที่ควรกล่าวถึงคือ การรวมตัวเป็นเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานราชการ นักวิชาการ และนักการเมือง เพื่อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ ที่กระตุ้นให้ภาครัฐหันมาใส่ใจกับปัญหาการละเมิดสิทธิคนไร้รัฐบุคคลมากขึ้น เครือข่ายดังกล่าวนี้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงในสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติที่ทำงานด้านสถานะ และสิทธิของบุคคลชายขอบ (ได้แก่) ชนกลุ่มน้อย คนไร้รัฐ ไร้รากเหง้า และ

แรงงานข้ามชาติ) ผลักดันแนวทางการแก้ไขปัญหสถานะบุคคลของคนไร้รัฐไร้สัญชาติอย่างเป็นระบบ จนนำไปสู่การเกิด ‘ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิบุคคล’ ตามมติคณะรัฐมนตรี 18 มกราคม 2548 เพื่อแก้ไขปัญหาคคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ ในสังคมไทย ภายใต้แนวคิดการจัดการปัญหา ความมั่นคงในมิติใหม่ นั่นคือ คำนึงถึงความสมดุลของสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และความมั่นคงของ ชาติควบคู่กัน

สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 กล่าวคือ เหตุผลใน การประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขปัญหาสัญชาติให้คนไทยพลัดถิ่น ซึ่งเป็นคนเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็นคนในบังคับของประเทศอื่นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอาณาเขต ของราชอาณาจักรไทย โดยให้สัญชาติไทยโดยการเกิดแก่บุคคลดังกล่าวที่ยังไม่ได้ถือสัญชาติของ ประเทศอื่น และได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในประเทศไทยเป็นระยะเวลาหนึ่งและมีวิถีชีวิตเป็นคนไทย โดยได้รับการสำรวจตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่ คณะรัฐมนตรีกำหนด และเพื่อให้เป็นไปตามหลักสืบสายโลหิตตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ จึง กำหนดให้บุตรของคนไทยพลัดถิ่น ที่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดโดยพระราชบัญญัตินี้ที่ไม่ได้ถือสัญชาติ ของประเทศอื่น หรือได้สัญชาติไทยแล้ว ก็ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดด้วยจึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

3. ข้อเสนอแนะ

คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา คือบุคคลเชื้อสายไทยที่ต้องกลายเป็น "คนไร้สัญชาติ" คือคนสยามหรือคนไทยที่เกิดบนแผ่นดินของสยามประเทศก่อนการปักปันเขตแดน แม้ว่าการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับประเทศกัมพูชาจะทำให้ชาวบ้านต้องกลายเป็นคนไทยเกาะ กงในปัจจุบัน แต่มีเพียงสิ่งเดียวที่เส้นเขตแดนไม่สามารถตัดขาดหรือกีดขวางได้ คือ อัตลักษณ์ และ ประวัติศาสตร์ร่วม (histoire commune) เป็นสิ่งที่ยึดโยงคนเชื้อสายไทยจากเกาะกงเข้าไว้ด้วยกันได้ อย่างเหนียวแน่นที่สุด เพราะพวกเขาเหล่านี้ผ่านช่วงชีวิตที่ต้องประสบกับการตกเป็นคนอื่นบน แผ่นดินอื่นมาด้วยกัน พบเห็นและมีประสบการณ์ที่ต้องอยู่ภายใต้รัฐบาลเจ้าสีหนุที่ห้ามพูด อ่าน หรือ มีหนังสือไทยไว้ในบ้านด้วยกัน ผ่านการต่อสู้เพื่อปลดแอกตนเองมาด้วยกัน ผ่านการพลัดพรากจากคน ที่รัก ความอดอยาก และการอพยพข้ามพรมแดนอย่างยากลำบากโดยการเดินเท้า และเดินเรือมายัง ประเทศไทย มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวคนเชื้อชาติไทยจากเกาะกงเข้าไว้ด้วยกัน มีภาษาไทย ที่ออกเสียงด้วยสำเนียงเหมือนคนไทย มีความเชื่อทางศาสนาที่นับถือศาสนาพุทธ การมี ประวัติศาสตร์ร่วมกัน จึงมีคำพูดประโยคหนึ่งที่มีจะได้ยินเสมอๆจากคนเชื้อสายไทยจากเกาะกงเวลา ที่พวกเขาเราเรื่องราวที่ผ่านมาจากตนเองว่า คุณไทยเกาะกง อยู่เขมรเรียกว่า "ไทย" อยู่ไทยเค้า

เรียกว่า "เขมร" ซึ่งคำพูดประโยคนี้อาจเป็นข้อความที่แสดงความรู้สึกน้อยใจ และบ่งบอกถึงความเป็นคนอื่นบนแผ่นดินอื่นและแผ่นดินแม่ของบรรพบุรุษพวกเขาได้เป็นอย่างดี

การเป็นคนไทยแต่เมื่อไม่มีสัญชาติไทยจึงไม่มี สิทธิ และเสรีภาพ สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง เช่นประชากรรัฐไทย ผลกระทบที่ตามมาคือการถูกเลือกปฏิบัติ การจำกัดสิทธิ และเสรีภาพ การละเมิดสิทธิ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดำเนินการมาเป็นเวลามากกว่า 10 ปี ซึ่งมีเป้าหมายที่จะจัดการสถานะและสิทธิของคนไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ แต่ปรากฏว่าในความเป็นจริงยังพบปัญหาอีกมากมายที่คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ต้องพบเจอและกระทบต่อการดำรงชีวิตในสังคม ในฐานะบุคคลชั้นสองของสังคม ดังนั้นเพื่อให้คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ได้รับการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ตามหลักสิทธิมนุษยชน และหลักสากลที่พึงได้รับ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

3.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิขั้นพื้นฐาน เป็นหลักในการแก้ไขปัญหา เพราะจะทำให้คนเชื้อสายไทยจากเกาะกงสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานในฐานะที่เป็นมนุษย์ เนื่องจากคนกลุ่มนี้อยู่ในภาวะที่เสี่ยงจะมีภัยต่อชีวิต ร่างกาย และจิตใจ ดังนั้นภาครัฐต้องมีการกำหนดมาตรการหรือสร้างหลักประกันที่จำเป็นเพื่อปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อให้เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานโดยชอบธรรมได้จริง ไม่เพียงแต่มองว่าคนกลุ่มนี้เป็นผู้สร้างปัญหา หรืออันตรายต่อความมั่นคงของประเทศเพียงด้านเดียว ควรนำหลักความมั่นคงของมนุษย์มาพิจารณาประกอบด้วยเพื่อให้เกิดความสมดุลทางด้านความมั่นคงอย่างเหมาะสม

3.2 สร้างทัศนคติที่มีต่อคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ให้เกิดขึ้นในสังคมทุกระดับ โดยเริ่มจากการให้ความรู้ความเข้าใจว่าคนกลุ่มนี้คือใคร มีสถานะทางสังคมอย่างไร สิทธิ เสรีภาพ ตามหลักสิทธิมนุษยชน และที่กฎหมายได้ให้การคุ้มครองมีอะไรบ้าง เพื่อมิให้เกิดอคติทางชาติพันธุ์ ทำให้คนกลุ่มนี้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ ไม่โดนดูถูกเหยียดหยาม เช่นที่ผ่านมา ทำให้การอยู่ร่วมกันระหว่างคนไทยกับคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ไม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการหวาดระแวง และมุ่งลดการกระทำที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

3.3 พัฒนาศักยภาพและการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้านการพิสูจน์สถานะบุคคล เพื่อให้ถูกต้องตรงตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนด เนื่องจากเป็นปัญหาที่ซับซ้อน จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาและทำความเข้าใจเป็นอย่างมาก และต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเป็นผู้รับผิดชอบ

3.4 ส่งเสริมให้คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิต่างๆ ของตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือการถูกล่อลวงให้เข้าไปสู่

กระบวนการที่ผิดกฎหมายทั้งหลาย และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดสถานะบุคคลแก่คนไทยพลัดถิ่น

3.5 ภาครัฐควรติดตามประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา สิทธิ สถานะบุคคล รวมถึงการประสานการแก้ไขปัญหาคณะรัฐมนตรีร้องเรียนของคนไทยพลัดถิ่น จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะทางกฎหมายที่พบว่ามีความจำเป็น หรือเป็นปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิ สถานะ บุคคล แก่คนไทยพลัดถิ่นเพื่อเสนอต่อสภานิติบัญญัติ รัฐบาล และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.6 เพื่อให้การแก้ไขปัญหาคคนไทยพลัดถิ่น/คนเชื้อสายไทยจากเกาะกงประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน นโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาคการไร้รัฐ/ไร้สัญชาติ จะต้องอาศัยกฎหมายและนโยบายรัฐที่เปิดโอกาส ให้ดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ และจะต้องไม่มีผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติทั้งในด้านความมั่นคงของชาติ และสิทธิมนุษยชนด้วย รวมทั้ง นโยบาย มาตรการและแนวทางดังกล่าวควรเอื้ออำนวยสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกขู่กล่าวหาว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับความสะดวกได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). การจัดระบบคนไร้รัฐในบริบทประเทศไทย. สืบค้นจาก <http://www2.ipsr.mahidol.ac.th./ConferenceVII/Download/2011-Artical-06.Pdf>.
- กฤษณา บุญราช. (2560). สถานการณ์และแนวทางแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทย. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/article/news_599580
- กองส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2560). ชุดความรู้สิทธิมนุษยชน สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ สนธิสัญญาหลักระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยภาคี. สืบค้นจาก http://www.rlpd.go.th./rlpdnew/images/rlpd_1/HR/nhr.pdf.
- เทศบาลเมืองบัวใหญ่. (2559). กฎกระทรวงการพิสูจน์และการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น พ.ศ.2555. สืบค้นจาก http://www.buayaicity.go.th/tabien/clip_khonthaipuatin_001.pdf.
- ประทีป นทีทวีวัฒน์. (2551). นโยบายการแก้ไขปัญหาคคนไร้สัญชาติ : ปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ. (ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก http://digi.library.tu.ac.th/Thesis/po/0604/13APPENDIX_A.pdf.
- ปิ่นธเนศ แก้วรุ่งฟ้า. (2556). การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ของคนต่างด้าวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 : ศึกษากรณีสิทธิมนุษยชนกับสิทธิพลเมือง. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พิงรัก ริยะชัน. (2549). การศึกษาปัญหาและความต้องการของคนไทยพลัดถิ่น อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2555). พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555. (2555, 21 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 129 ตอนที่ 28ก หน้า 1-3
- วีรวัฒน์ อิศรานูวรรธน. (2557). ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนไร้สัญชาติและไร้รัฐภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สงกรานต์ จันทะคาด. (2558). *ไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ : คนไร้สัญชาติที่เป็นยิ่งกว่าพลเมือง.*

(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สถาพร เกียรติภูณโณ. (2560). *สิทธิมนุษยชนกับคนไทยพลัดถิ่น.* สืบค้นจาก

http://elibrary.constitutionalcourt.or.th/document/documents/documents/Individual_Study_61.pdf.

สุนัย ทะคำสอน. (2559). “สิทธิพลเมืองของคนไทยพลัดถิ่น.” *วารสารมนุษยศาสตร์และ*

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 35(1),(มกราคม-กุมภาพันธ์), 288-295.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา ที่ได้รับการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น จากคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่นให้ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิดตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 จำนวน 20 คน ในพื้นที่ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ดังนี้

1. นายทักษิณ สำนวน อายุ 45 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 267/2 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือแต่พออ่านออกเขียนได้ อาชีพประมง รายได้เฉลี่ย 30,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2559 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 13 สิงหาคม 2559 เวลา 13.30 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 2 ธันวาคม 2560 เวลา 09.10 น.

2. นายกอบ ผลาเกตุ อายุ 47 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 255/8 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือแต่พออ่านออกเขียนได้ อาชีพประมง รายได้เฉลี่ย 30,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2559 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 13 สิงหาคม 2559 เวลา 15.10 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 13 ธันวาคม 2560 เวลา 13.15 น.

3. นางสมมิตร กองแก้ว อายุ 50 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 6/8 หมู่ที่ 3 ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ แม่บ้าน รายได้เฉลี่ย 6,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2556 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 13 สิงหาคม 2559 เวลา 15.10 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 10 ธันวาคม 2560 เวลา 10.05 น.

4. นางสาวสำรวย หอยสังข์ อายุ 43 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 255/3 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ แม่บ้าน รายได้เฉลี่ย 6,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2557 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 13 สิงหาคม 2559 เวลา 15.55 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 10 ธันวาคม 2560 เวลา 11.55 น.

5. นายต๋อน บัวแก้ว อายุ 56 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 255 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ ประมง รายได้เฉลี่ย 9,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2558 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 13 สิงหาคม 2559 เวลา 16.45 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 10 ธันวาคม 2560 เวลา 11.55 น.

6. นายไพเราะ สังวาลย์ อายุ 53 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 257 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพ ประมง รายได้เฉลี่ย 9,000

บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2556 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 14 สิงหาคม 2559 เวลา 09.45 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 2 ธันวาคม 2560 เวลา 09.50 น.

7. นายสมบัติ สวัสดิ์มงคล อายุ 43 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 256 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ ประมง รายได้เฉลี่ย 10,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2557 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 14 สิงหาคม 2559 เวลา 10.20 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 2 ธันวาคม 2560 เวลา 10.25 น.

8. นางอำลา สมพร อายุ 49 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 151/9 หมู่ที่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ ค้าขาย รายได้เฉลี่ย 20,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2556 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 14 สิงหาคม 2559 เวลา 11.00 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 13 ธันวาคม 2560 เวลา 13.55 น.

9. นางแสงจันทร์ บัวแก้ว อายุ 46 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ รับจ้าง รายได้เฉลี่ย 5,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2557 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 14 สิงหาคม 2559 เวลา 11.40 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 13 ธันวาคม 2560 เวลา 14.25 น.

10. นายสุรพล เจริญผล อายุ 34 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 226 หมู่ที่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพ รับจ้าง รายได้เฉลี่ย 20,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2556 สัมภาษณ์วันที่ 14 สิงหาคม 2559 เวลา 12.45 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 2 ธันวาคม 2560 เวลา 11.00 น.

11. นางเสนอ วรณรัตน์ อายุ 56 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 244 หมู่ที่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ แม่บ้าน รายได้เฉลี่ย 2,500 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2556 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 14 สิงหาคม 2559 เวลา 12.45 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 10 ธันวาคม 2560 เวลา 12.45 น.

12. นางเซ หงษ์บิน อายุ 97 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 243 หมู่ที่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ แม่บ้าน รายได้เฉลี่ย 3,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2556 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 14 สิงหาคม 2559 เวลา 13.20 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 13 ธันวาคม 2560 เวลา 14.50 น.

13. นางบรรทม สมหมาย อายุ 57 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 257 หมู่ที่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ ค้าขาย รายได้เฉลี่ย 10,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2556 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 14 สิงหาคม 2559 เวลา 14.10 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 10 ธันวาคม 2560 เวลา 13.15 น.

14. นางสนอ วรรณรัตน์ อายุ 53 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 226 หมู่ที่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพ แม่บ้าน รายได้เฉลี่ย 10,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2556 สัมภาษณ์ครั้งแรก วันที่ 14 สิงหาคม 2559 เวลา 14.50 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 2 ธันวาคม 2560 เวลา 11.35 น.

15. นางรัศมี สุขสวัสดิ์ อายุ 49 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพ ค้าขาย รายได้เฉลี่ย 30,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2556 สัมภาษณ์ครั้งแรก วันที่ 14 สิงหาคม 2559 เวลา 15.30 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 2 ธันวาคม 2560 เวลา 12.50 น.

16. นางสาวปรียานุช บัวแก้ว อายุ 28 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 244. หมู่ที่ 5 ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพ แม่บ้าน รายได้เฉลี่ย 5,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2556 สัมภาษณ์ครั้งแรก วันที่ 27 สิงหาคม 2559 เวลา 10.30 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 10 ธันวาคม 2560 เวลา 14.00 น.

17. นางสาวน้ำผึ้ง สุขสวัสดิ์ อายุ 31 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 234 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพ แม่บ้าน รายได้เฉลี่ย 15,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2557 สัมภาษณ์ครั้งแรก วันที่ 27 สิงหาคม 2559 เวลา 11.20 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 2 ธันวาคม 2560 เวลา 13.40 น.

18. นายสร้าง บุญนาค อายุ 46 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 247/4 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียน หนังสือ อาชีพ ประมง รายได้เฉลี่ย 10,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2559 สัมภาษณ์ครั้งแรก วันที่ 27 สิงหาคม 2559 เวลา 12.30 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 13 ธันวาคม 2560 เวลา 15.20 น.

19. นายสววย บุญนาค อายุ 67 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 260/2 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสืออาชีพ แม่บ้าน รายได้เฉลี่ย 5,000 บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2557 สัมภาษณ์ครั้งแรกวันที่ 27 สิงหาคม 2559 เวลา 13.15 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 13 ธันวาคม 2560 เวลา 15.45 น.

20. นางสาวยุพิน บุญนาค อายุ 20 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 260/2 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ระดับการศึกษา ปวส.2 อาชีพ นักเรียน รายได้เฉลี่ย - บาท/เดือน ได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2559 สัมภาษณ์ ครั้งแรกวันที่ 27 สิงหาคม 2559 เวลา 14.05 น. สัมภาษณ์ครั้งที่สองวันที่ 10 ธันวาคม 2560 เวลา 14.40 น.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ประเด็นที่หนึ่ง ขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของคนไทยพลัดถิ่น (คนเชื้อสายไทยจาก เกาะกง ประเทศกัมพูชา) ก่อนได้รับสัญชาติไทย

1. นายทักษิณ สำนวน กล่าวว่า เรื่องของสิทธิ เสรีภาพ ขณะที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าเปรียบเสมือนบุคคลชั้นสองในสังคม สิทธิ เสรีภาพทั้งหมดอยู่ภายใต้การควบคุมตามกฎหมาย และกติกาสังคมทำให้รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจมาก เพราะข้าพเจ้าก็คือคนเชื้อสายไทยคนหนึ่งเหมือนกันแต่ สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับเพียงแคสิทธิมนุษยชนเท่านั้น สำหรับสิทธิ เสรีภาพเมื่อได้รับสัญชาติไทยโดยการ เกิด ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 แล้ว ข้าพเจ้าทราบดีว่าจะทำให้มีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ เช่นปวงชนชาวไทยทุกประการ เพราะว่าพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ ข้าพเจ้า เป็นคนหนึ่งที่เกิดผิดให้เกิดขึ้น ดังนั้นจึงทราบและเข้าใจเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี

2. นายกอบ ผลาเกตุ กล่าวว่า ในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าสิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทยกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไรบ้าง แต่ความรู้สึกของข้าพเจ้ารู้สึกท้อแท้สิทธิ เสรีภาพ ของคนไทยเกาะกง ถูกละเมิดสิทธิ และเสรีภาพ และถูกเลือกปฏิบัติ และสิทธิ เสรีภาพ ที่ ได้รับ คือ เรื่องการรักษาพยาบาล การศึกษาของบุตร เสรีภาพการเดินทางออกนอกเขตอำเภอจะต้อง ขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ ที่ทราบเพราะร่วมประชุมหมู่บ้านและในที่ประชุมมีเจ้าหน้าที่มาพูดชี้แจงให้ ฟังทำให้ทราบ นอกนั้นข้าพเจ้าไม่แน่ใจ สำหรับสิทธิที่อยากได้มากที่สุดคือการได้สัญชาติ

3. นางสมมิตร กองแก้ว กล่าวว่า ก่อนจะได้รับสัญชาติไทย สิทธิ เสรีภาพ ที่ข้าพเจ้า ได้รับ เมื่ออยู่ในสถานะคนไทยพลัดถิ่นเป็นเพียงสิทธิมนุษยชนเท่านั้นและถูกเลือกปฏิบัติในหลายเรื่อง เช่น การรักษาพยาบาล การได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติ แต่ลำบากมากเรื่องของการจำกัดการเดินทางออกนอกเขตจังหวัด ส่วนเมื่อข้าพเจ้าได้รับสัญชาติไทยแล้ว ข้าพเจ้าทราบว่าทำให้มี สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ เช่น มีสิทธิไปออกเสียงเลือกตั้งหรือช่วยเหลือพัฒนาหมู่บ้าน ไม่นิ่งเฉย เมื่อมี โอกาส ส่วนหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ซึ่งบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ข้าพเจ้า ไม่ทราบเลย

4. นางสาวสำรวย หอยสังข์ กล่าวว่า ข้าพเจ้าทราบว่าสิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับการคุ้มครอง ก่อนได้รับสัญชาติไทยเท่าที่ทราบ คือ เรื่องสิทธิในการศึกษา การประกอบอาชีพ สิทธิในการพิจารณา ให้ได้รับสัญชาติไทย สิทธิในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ และสิทธิการรักษาพยาบาล เมื่อได้รับ สัญชาติไทยแล้ว สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับเหมือนคนไทยทุกประการ รู้สึกดีใจมากที่เป็นคนไทยโดย สมบูรณ์

5. นายต๋อน บัวแก้ว กล่าวว่า ก่อนจะได้รับสัญชาติไทย สิทธิ เสรีภาพ คือ การ รักษาพยาบาล การได้รับการจัดทำประวัติและสัญชาติไทย เสรีภาพในการเดินทางออกนอกเขต จังหวัดแต่ต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ ที่รู้มีเพียงเท่านี้ ส่วนเมื่อข้าพเจ้าได้รับสัญชาติไทยแล้ว

ข้าพเจ้าทราบว่าจะทำให้มี สิทธิ เสรีภาพ เช่น มีสิทธิไปออกเสียงเลือกตั้ง และที่บัญญัติไว้ในร่าง รัฐธรรมนูญ

6. นายไพเราะ สัจฉาญ กล่าวว่า เรื่องของสิทธิ เสรีภาพ เมื่อยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าเปรียบเสมือนไม่ใช่คนไทย สิทธิ เสรีภาพที่ได้รับถูกเลือกปฏิบัติ ที่ได้รับเพียงแคสิทธิความเป็นมนุษย์ ที่ทราบคือ เรื่องสิทธิในการศึกษา การประกอบอาชีพ สิทธิในการพิจารณาให้ได้รับสัญชาติไทย สิทธิในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ และสิทธิการรักษาพยาบาล เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สิทธิ เสรีภาพ คงมีเหมือนคนไทยทุกประการ

7. นายสมบัติ สวัสดิ์มงคล กล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่ทราบว่ามีสิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย กฎหมายบัญญัติไว้อย่างไรบ้างแต่ที่รู้หรือพบเจอในชีวิต คือ เรื่องการรักษาพยาบาล เสรีภาพการเดินทางออกนอกเขตอำเภอแต่ต้องได้รับอนุญาต และเรื่องของการได้รับสัญชาติไทย ที่ทราบเพราะมีเจ้าหน้าที่มาพูดชี้แจงให้ฟังทำให้ทราบ สำหรับสิทธิที่ยอยากได้มากที่สุดคือการได้สัญชาติ และเมื่อได้รับสัญชาติไทยน่าจะมีสิทธิ เสรีภาพ เหมือนคนไทยทุกประการ

8. นางอำลา สมพร กล่าวว่า ก่อนจะได้รับสัญชาติไทย ขณะที่ข้าพเจ้ายังเป็นคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง สิทธิ เสรีภาพ บางเรื่องถูกละเมิดและถูกเลือกปฏิบัติ ที่ได้รับ เช่น การรักษาพยาบาล การได้รับการจัดทำประวัติมีเลขประจำตัวเหมือนคนไทย การเดินทางออกนอกเขตจังหวัด ส่วนเมื่อข้าพเจ้าได้รับสัญชาติไทยแล้ว ข้าพเจ้าทราบว่าจะทำให้มี สิทธิ เสรีภาพ เหมือนคนไทยจะทำอะไรหรือไปไหนก็มีความสะดวกสบาย

9. นางแสงจันทร์ บัวแก้ว กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ ตามกฎหมาย ข้าพเจ้าไม่ทราบเพราะอ่านหนังสือไม่ออก ทราบเพียงว่า คือ เรื่องสิทธิเมื่อเจ็บป่วย มีสิทธิได้รับการรักษา การประกอบอาชีพ ได้รับสัญชาติไทย และเมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับเหมือนคนไทยทุกประการ ทั้งนี้กว่าจะได้สัญชาติไทยรอมานานมากเมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้วจึงดีใจมาก

10. นายสุรพล เจริญผล กล่าวว่า ข้าพเจ้าทราบว่า สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับ ที่ได้รับเพียงแคสิทธิความเป็นมนุษย์ ที่ทราบคือ เรื่องสิทธิ ในการศึกษา การประกอบอาชีพ สิทธิในการพิจารณาให้ได้รับสัญชาติไทย สิทธิในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ และสิทธิการรักษาพยาบาล เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สิทธิ เสรีภาพ คงมีเหมือนคนไทยทุกประการ

11. นางเสนอ วรรณรัตน์ กล่าวว่า ข้าพเจ้าทราบว่าสิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย คือ เรื่องการรักษาพยาบาล เสรีภาพการเดินทางออกนอกเขตอำเภอแต่ต้องได้รับอนุญาต และเรื่องของการได้รับสัญชาติไทย แต่รายละเอียดของกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร ข้าพเจ้าไม่ทราบ สาเหตุที่ทราบเพราะสอบถามจากคนไทยพลัดถิ่นด้วยกัน และเมื่อได้รับสัญชาติไทยน่าจะมีสิทธิ เสรีภาพ เหมือนคนไทยทุกประการ

12. นางเซ หงษ์บิน กล่าวว่า ขณะที่ข้าพเจ้าเป็นคนไทยเกาะกง ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย เมื่อข้าพเจ้าเป็นคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง สิทธิ เสรีภาพ ถูกเลือกปฏิบัติ สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับ ตัวอย่างเช่น การรักษาพยาบาล ส่วนเมื่อข้าพเจ้าได้รับสัญชาติไทยแล้ว ข้าพเจ้าทราบว่าคิดจะทำให้ มี สิทธิ เสรีภาพ เหมือนคนไทย

13. นางบรรทม สมหมาย กล่าวว่า เสรีภาพ ตามกฎหมาย ข้าพเจ้าไม่ทราบ ที่ทราบคือ เรื่องสิทธิการได้รับการศึกษาเมื่อเจ็บป่วย การประกอบอาชีพ การได้รับสัญชาติไทย หรือเดินทางออกนอกเขตพื้นที่จังหวัดได้ และเมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับเหมือนคนไทยทุกประการ เมื่อได้รับสัญชาติไทยดีใจมาก

14. นางเสนอ วรณรัตน์ กล่าวว่า ว่า ข้าพเจ้าทราบว่า สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับ ที่ได้รับ เพียงแค่สิทธิ เสรีภาพ ขึ้นพื้นฐานและถูกละเมิดด้วยในบางเรื่อง เท่าที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ คือ เรื่องสิทธิในการรักษาพยาบาล สิทธิการศึกษา สิทธิให้ได้รับสัญชาติไทย สิทธิในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สิทธิ เสรีภาพ คงมีเหมือนคนไทยทุกประการ

15. นางรัศมี สุขสวัสดิ์ กล่าวว่า ข้าพเจ้าทราบว่าสิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย เท่าที่ทราบ คือ เรื่องสิทธิในการรักษาเมื่อป่วยไข้ การศึกษาของบุตรหลาน ได้รับการจัดทำบัตรประจำตัวมีเลขประจำตัว และเมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับเหมือนคนไทยทุกประการ

16. นางสาวปรียานุช บัวแก้ว กล่าวว่า ข้าพเจ้าทราบว่าสิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย คือเรื่องของการได้รับสัญชาติไทย การมีเอกสารแสดงตัวตน เรื่องการรักษาพยาบาล เสรีภาพการเดินทาง แต่รายละเอียดของกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร ข้าพเจ้าไม่ทราบ สาเหตุที่ทราบเพราะสอบถามจากคนไทยพลัดถิ่นด้วยกัน และเมื่อได้รับสัญชาติไทยน่าจะมีสิทธิ เสรีภาพ เหมือนคนไทยทุกประการ

17. นางสาวนำผึ้ง สุขสวัสดิ์ กล่าวว่า เรื่องของ สิทธิ เสรีภาพ ตามกฎหมาย ข้าพเจ้าไม่ทราบเพราะอ่านหนังสือไม่ออก ทราบเพียงว่า คือ เรื่องสิทธิการรักษาพยาบาล สิทธิได้รับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย การได้รับสัญชาติไทย และเมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับเหมือนคนไทยทุกประการ ทั้งนี้กว่าจะได้สัญชาติไทยรอมานานมาก

18. นายสร้าง บุญนาค กล่าวว่า ในเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ ข้าพเจ้าไม่ทราบว่ากฎหมายบัญญัติไว้อย่างไรบ้าง แต่ที่ว่าสิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับ คือ เรื่องการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย การเดินทางออกนอกเขตอำเภอจะต้องขออนุญาตจากนายอำเภอ ที่ทราบเพราะมีเจ้าหน้าที่มาพูดชี้แจงให้ ฟังทำให้ทราบ นอกนั้นข้าพเจ้าไม่แน่ใจ

19. นายสววย บุญนาค กล่าวว่า ความรู้สึกเมื่อยังไม่ได้รับสัญชาติไทย สิทธิ เสรีภาพ ข้าพเจ้าเปรียบเสมือนเป็นส่วนเกินในสังคมถูกเลือกปฏิบัติและถูกละเมิดความเป็นมนุษย์ สิทธิ

เสรีภาพ ที่ได้รับคือ เสรีภาพเดินทางออกนอกเขตจังหวัดเมื่อได้รับอนุญาต สัญชาติไทยโดยการเกิด ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 แล้ว ข้าพเจ้าทราบดีว่าจะทำให้มีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ เช่นปวงชนชาวไทยทุก

20. นางสาวยุพิน บุญนาค กล่าวว่า ก่อนจะได้รับสัญชาติไทย ขณะที่ข้าพเจ้ายังเป็นคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับ คือ การรักษาพยาบาล การมีเลขประจำตัวเหมือนคนไทย การเดินทางออกนอกเขตจังหวัดได้ และสามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ ส่วนเมื่อข้าพเจ้าได้รับสัญชาติไทยแล้ว ข้าพเจ้าทราบดีว่าจะทำให้มี สิทธิ เสรีภาพ เหมือนคนไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่คนไทยเกาะกงทุกคนรอมานาน

ประเด็นที่สอง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ คนไทยพลัดถิ่น (คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา) เนื่องจากการจำกัดขอบเขต สิทธิ และเสรีภาพ ของภาครัฐ

1. นายทักษิณ สารวน กล่าวว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้น ในเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทยรู้สึกว้าข้าพเจ้า และคนเชื้อสายไทยจากเกาะกงเหมือนประชากรแฝง ไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมด้วย สิทธิ หน้าที่ บางส่วนจะถูกจำกัดด้วยกฎหมาย เช่นไม่สามารถซื้ออสังหาริมทรัพย์ (บ้าน, ที่ดินฯ) ได้ หรือไม่สามารถออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมได้ หากจำเป็นต้องขออนุญาตจากท่านผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ถึงอย่างไรก็ตามพวกเราที่เข้าใจได้ว่าเป็นเรื่องความมั่นคง แต่สำหรับข้าพเจ้ามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเรื่องสัญชาติของบิดาและมารดาของข้าพเจ้าที่เสียชีวิตไปแล้ว ว่าเมื่อข้าพเจ้าได้รับสัญชาติไทยแล้ว ในทางปฏิบัติบิดามารดาที่เสียชีวิตไปแล้วก็เป็นคนไทยเกาะกงเหมือนกับข้าพเจ้าก็ควรได้รับสัญชาติไทยเช่นเดียวกัน แต่ทางข้อกฎหมายไม่สามารถพิจารณาให้สัญชาติไทยกับบิดาและมารดาของข้าพเจ้าได้ ซึ่งพวกเราคนไทยพลัดถิ่นก็จะผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือเพิ่มเติมประเด็นนี้ในกฎกระทรวงต่อไป ส่วนหน้าที่หรือสิ่งที่ข้าพเจ้าปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ คือการจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมวันพ่อ วันแม่ วันตรารดล่ำลึง ฯลฯ ทุกปี และร่วมกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง

2. นายกอบ ผลาเกตุ กล่าวว่า สำหรับ ผลกระทบ สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าไม่มีสิทธิเหมือนคนไทย ถึงแม้โดยสายเลือดข้าพเจ้าคือคนเชื้อสายไทย และสิ่งที่ข้าพเจ้าถือว่าเป็นหน้าที่และได้ทำขณะยังเป็นคนไทยพลัดถิ่น คือ ความจงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยยึดถือมาตลอดอีกด้วย

3. นางสมมิตร กองแก้ว กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ไม่มีสิทธิอะไรเลย และสิ่งที่ข้าพเจ้าถือว่าเป็นหน้าที่ๆจะต้องปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือไม่ก็ตามเมื่ออยู่บนแผ่นดินไทยแล้วคือ ปกป้องบ้านเมืองของเราให้สงบสุข

4. นางสาวสำรวย หอยสังข์ กล่าวว่า ผลกระทบก่อนได้รับสัญชาติไทย ในเรื่องของสิทธิเสรีภาพ มีความยากลำบากในการเดินทางออกนอกเขตอำเภอและจังหวัด เพราะต้องขออนุญาตหากไปโดยไม่ขออนุญาตถ้าเจ้าหน้าที่ตรวจพบก็จะถูกจับ มีอยู่ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องเดินทาง ไปจังหวัดตราดเรื่องการศึกษาของบุตร จึงไม่ได้ไปขออนุญาตและไปถูกทหารจับที่เขาล้าน (เขตรอยต่อ อำเภอคลองใหญ่กับอำเภอเมืองตราด) และเรื่องอื่นๆ ก็ลำบากไปหมด

5. นายต๋อน บัวแก้ว กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าไม่ได้รับสิทธิใดๆ เลย ทะเบียนเรือ ทะเบียนบ้าน เป็นชื่อของเราก็ไม่ได้ และข้าพเจ้าคิดว่าสิ่งที่เป็นอย่างที่ควรทำ คือการจงรักภักดีต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

6. นายไพเราะ สัจจวาลย์ กล่าวว่า ผลกระทบที่มีต่อเรื่องของ สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย หรือสมัยที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ขณะนั้นถือบัตรคนเชื้อสายไทยจากเกาะกง (รหัส 63, 64) จะทำอะไรก็ทำไม่ได้ สิทธิ เสรีภาพอะไรก็ไม่มี จะไปไหนก็ต้องขออนุญาต ยกเว้นสิทธิรักษาพยาบาล

7. นายสมบัติ สวัสดิ์มงคล กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าจะทำอะไรซักอย่างก็ทำไม่ได้ติดขัดไปหมด การทำงานก็ถูกจำกัดทำได้เพียงบางอาชีพซึ่งส่วนใหญ่คืออาชีพรับจ้าง เนื่องจากไม่มีสัญชาติไทย ค่าแรงรายวันที่ได้รับก็ถูกกว่าคนไทย ส่วนหน้าที่ๆ ข้าพเจ้ายึดถือและปฏิบัติมาโดยตลอด คือ การช่วยเหลือประเทศชาติ จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ การเข้าร่วมการประชุมหรือกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน

8. นางอำลา สมพร กล่าวว่า เรื่องของ สิทธิ เสรีภาพ เมื่อยังได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้ารู้สึกเหนื่อยมากจะทำอย่างไรจะได้สัญชาติไทย การจะไปไหนก็ต้องขออนุญาตออกนอกพื้นที่ ซ็อร์ดมอเตอร์ไซค์ก็ไม่ได้ เหมือนตายทั้งเป็น แต่เรื่องของหน้าที่หรือสิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

9. นางแสงจันทร์ บัวแก้ว กล่าวว่า ผลกระทบเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ก่อนที่จะได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สะดวกจะไปไหนก็ไม่สะดวก อีกทั้งหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามที่ข้าพเจ้าบอกอย่างไม่ทราบ และสิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

10. นายสุรพล เจริญผล กล่าวว่า ผลกระทบเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ที่ข้าพเจ้าพบเจอก่อนได้รับสัญชาติไทย คือ สมัยที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย รู้สึกถูกลิดรอนสิทธิ แต่ก็ไม่เสียใจเพราะรู้ว่าเรามีสิทธิแค่ไหน และสิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เป็นสิทธิของคนไทยทุกคนการเสียสละช่วยเหลือสังคม

11. นางเสนอ วรรณรัตน์ กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ สมัยที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้ากลัวไม่กล้าไปไหนเพราะถ้าไปกลัวถูกเจ้าหน้าที่จับ แต่สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่คือ การจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

12. นางเช หงษ์บิน กล่าวว่า ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าลำบาก อดๆ อยากๆ ไม่มีอะไรจะกิน ที่ลำบากที่สุดคือ ข้าพเจ้าปัจจุบันอายุมากแล้ว โรคมัยไซ้เจ็บก็เข้ามาเบียดเบียนเป็นสารพัดโลก แต่เมื่อไปหาหมอที่โรงพยาบาลคลองใหญ่ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพยาบาลและหมอ ไม่สนใจให้บริการซักเท่าไร จะให้ความสำคัญกับคนไทยมากกว่า ที่พบบ่อยคือรอนานกว่าจะได้พบหมอ แต่ก็ยังดีที่ไม่ต้องเสียค่ารักษาเอง

13. นางบรรทม สมหมาย กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้ารู้สึกว่า ไม่มีสิทธิทางการเมืองใดๆ เลย การเดินทางออกนอกเขตอำเภอไม่ว่าจะไปด้วย สาเหตุใดก็ต้องขออนุญาตเดินทาง และอื่นๆ อีกมากมาย แต่สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

14. นางสนอ วรรณรัตน์ กล่าวว่า ผลกระทบต่อ สิทธิ เสรีภาพ ก่อนที่ข้าพเจ้าจะได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าพบเจอกับความยากลำบากเหมือนคนไม่มีสัญชาติ ไม่กล้าแสดงออกอะไร การเดินทางออกนอกเขตอำเภอไม่ว่าจะไปด้วยสาเหตุใดก็ต้องขออนุญาตเดินทางเรื่องนี้รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจมาก จะขอบ้านเลขที่ จะซื้อรถยนต์ก็ซื้อไม่ได้ ในส่วนของหน้าที่ข้าพเจ้าคิดว่าจะต้องทำ คือ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์

15. นางรัศมี สุขสวัสดิ์ กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าไม่สามารถซื้อบ้าน รถยนต์ หรือซื้อเรือได้ ต้องอาศัยเอาชื่อคนไทยใส่แทน ส่วนหน้าที่เมื่อข้าพเจ้าถือปฏิบัติ คือ รักษาดี ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รักประเทศไทย และไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามหน้าที่

16. นางสาวปริญญ ชั่วแก้ว กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้าพบว่าเดินทางไปไหนลำบาก ถ้าต้องการเดินทางออกนอกเขตอำเภอต้องขออนุญาต หากไม่ขอเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ตรวจพบก็ถูกจับและส่งตัวกลับ อีกประการหนึ่งคือการถูกดูหมิ่นจากคนไทยในพื้นที่ว่าไม่ใช่คนไทย สำหรับหน้าที่ๆ คนไทยเกาะก่งให้ความสำคัญ คือ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความจงรักภักดีซึ่งปฏิบัติมาโดยตลอด

17. นางสาวนำผึ้ง สุขสวัสดิ์ กล่าวว่า ผลกระทบต่อ สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย ข้าพเจ้ารู้สึกมีความยากลำบาก จะซื้อรถ ซื้อบ้าน ซื้อเรือ เป็นชื่อของเราก็ไม่ได้ เพราะเรายังไม่ได้สัญชาติไทย และหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญข้าพเจ้าไม่ทราบ แต่สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ คือการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การไม่ทำผิดกฎหมาย

18. นายสร้าง บุญนาค กล่าวว่า ผลกระทบที่มีต่อ สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย คือสมัยที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย รู้สึกถูกกีดกันสิทธิ จะซื้อเรือก็ไม่สามารถใช้ชื่อตัวเองชื่อได้ แต่ก็ไม่เสียใจเพราะรู้ว่าเรามีสิทธิแค่ แต่สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ คือ การเสียสละช่วยเหลือสังคม และไม่กระทำผิดกฎหมาย

19. นายสววย บุญนาค กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย สำหรับข้าพเจ้าแล้ว มีความลำบากในทุกๆเรื่อง และสิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ คือ จงรักภักดีต่อแผ่นดิน

20. นางสาวยุพิน บุญนาค กล่าวว่า ข้าพเจ้ารู้สึก ว่า สิทธิ เสรีภาพ ก่อนได้รับสัญชาติไทย การเดินทางเพื่อไปศึกษาในตัวจังหวัด ต้องขออนุญาตออกนอกเขตอำเภอตลอด ซึ่งลำบากมากหากไม่ขอเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ตรวจพบก็ถูกจับและส่งตัวกลับ

ประเด็นที่สาม สิทธิ เสรีภาพ ที่คนไทยพลัดถิ่น (คนเชื้อสายไทยจากเกาะกง ประเทศกัมพูชา) ได้รับในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์เมื่อได้สัญชาติไทยแล้ว

1. นายทักษิณ สารวน กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ หลังได้รับสัญชาติไทยแล้ว รู้สึกว่า สิทธิ เสรีภาพ ที่ได้รับเหมือนกับคนไทยทุกประการ เมื่อได้รับสัญชาติไทยโดยการเกิด ตามพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2555 แล้ว ทำให้มีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ เช่นปวงชนชาวไทยทุกประการ เพราะว่าพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับนี้ ข้าพเจ้าเป็นคนหนึ่งที่ผลักดันให้เกิดขึ้น ดังนั้นจึงทราบและเข้าใจเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี

2. นายกอบ ผลาเกตุ กล่าวว่า รู้สึกดีใจมากที่ได้รับสัญชาติไทย รอคอยมานานมาก จากที่จะไปไหนต้องขออนุญาตนายอำเภอ ทุกวันนี้มีอิสระและเสรีภาพที่จะไปไหนก็ได้ตามต้องการ และก็ได้รับสิทธิต่างๆ ในฐานะพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์คนหนึ่ง

3. นางสมมิตร กองแก้ว กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ หลังได้รับสัญชาติไทยทราบว่า มีสิทธิ เหมือนคนไทยทุกประการ และก็อยากไปใช้สิทธิต่างๆ ที่มี เพราะรอมานานมาก เช่น ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือช่วยเหลือพัฒนาหมู่บ้าน ไม่นิ่งเฉย เมื่อมีโอกาส

4. นางสาวสำรวย หอยสังข์ กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ หลังได้รับสัญชาติไทย รู้สึกสะดวกในทุกๆเรื่อง มีสิทธิ เสรีภาพ อยากเดินทางไปไหนก็ไปได้อย่างอิสระ ซื้อที่ดิน เรือ หรือรถเป็นชื่อตนเองได้ไม่ต้องอาศัยใคร รู้สึกดีใจมากที่เป็นคนไทยโดยสมบูรณ์

5. นายต๋อน บัวแก้ว กล่าวว่า ความเป็นคนไทยเกาะกง มีเพียงสิทธิ เสรีภาพ เท่าที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้เท่านั้น แต่เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว มีสิทธิขึ้นทะเบียนเรือ มีสิทธิที่จะมีชื่อในทะเบียนบ้าน ที่ดีใจที่สุดคือมีอิสระในการเดินทาง

6. นายไพเราะ สังวาลย์ กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว มีสิทธิ เสรีภาพ เท่าเทียมคนไทยทุกประการ เช่น ซื้อรถ ขอบ้านเลขที่ ทำทะเบียนเรือ ฯลฯ การ

รักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วยก็รู้สึกว่าได้รับบริการดีขึ้นด้วย ไม่รู้สึกว่าตนเองและครอบครัวเป็นชนชั้นสองในสังคม

7. นายสมบัติ สวัสดิมงคล กล่าวว่า เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว มีสิทธิในการที่จะเดินทางไปไหนโดยเสรี มีสิทธิขอบ้านเลขที่ และสะดวกสบายขึ้น รู้สึกดีใจมากที่ได้สัญชาติไทยเสียที่ ข้าพเจ้าจะทำหน้าที่ของคนไทยโดยสมบูรณ์ให้ดีที่สุด และจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

8. นางอำลา สมพร กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สบายใจ มีสิทธิในการที่จะเดินทางไปไหน โดยสะดวก เหมือนตายแล้วเกิดใหม่ ก่อนได้รับสัญชาติไทยข้าพเจ้ารู้สึกน้อยใจในชีวิตในเมื่อเราเป็นคนไทยคนหนึ่ง บรรพบุรุษเป็นคนไทยแท้ๆ แต่ถูกกีดกันในสิทธิต่างๆ

9. นางแสงจันทร์ บัวแก้ว กล่าวว่า ดีใจมากที่สุดในชีวิต เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว ตายไปก็ไม่เสียชาติเกิดแล้ว รอคอยมานานมากจริงๆ ส่วนสิทธิ เสรีภาพ ที่อยากได้และได้แล้วคือสามารถเดินทางออกนอกเขตอำเภอได้โดยไม่ต้องขออนุญาต

10. นายสุรพล เจริญผล กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว เรามีสิทธิเต็มที่ จะไปไหนหรือทำอะไร ก็สะดวกสบายไปหมด

11. นางเสนอ วรณรัตน์ กล่าวว่า หลังจากได้รับสัญชาติไทยแล้ว ก็มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และสามารถเดินทางไปไหนได้อย่างอิสระ สามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ขอตะเบียนบ้าน ทะเบียนเรือได้ จะได้หาเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

12. นางเซ หงษ์ปิ่น กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สบายใจอยากกินอะไรก็ได้กิน มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สมัยที่ยังไม่ได้สัญชาติไทย อยากไปใช้สิทธิแต่ใช้ไม่ได้ เคยไปนั่งเฝ้าคูหาเลือกตั้งมองเขามาเลือกตั้งกันอยู่จนนับคะแนนเสร็จ

13. นางบรรทม สมหมาย กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว ทำให้ข้าพเจ้าได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลที่ดี จะเดินทางไปไหนก็ไม่ต้องขออนุญาต ไม่มีอะไรจะดีใจเท่านี้อีกแล้ว สำหรับการได้รับสัญชาติไทยลำบากมากมีขั้นตอนมากต้องหาเอกสารและคนมารับรองและต้องเล่าเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมาซึ่งจำได้บ้างไม่ได้บ้าง ทำให้เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้วดีใจมากที่สุด

14. นางสนอ วรณรัตน์ กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว รู้สึกสะดวกขึ้นทุกเรื่อง จะเดินทางไปไหนก็สะดวก

15. นางรัศมี สุขสวัสดิ์ กล่าวว่า เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว มีสิทธิทุกอย่าง สิทธิที่ไม่เคยได้ก็ได้รับ ข้าพเจ้าดีใจมากเหมือนคนไทยเกาะกุงทุกคนที่ได้รับสัญชาติไทย และจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และช่วยเหลือหมู่บ้านในทุกเรื่องเมื่อมีโอกาส

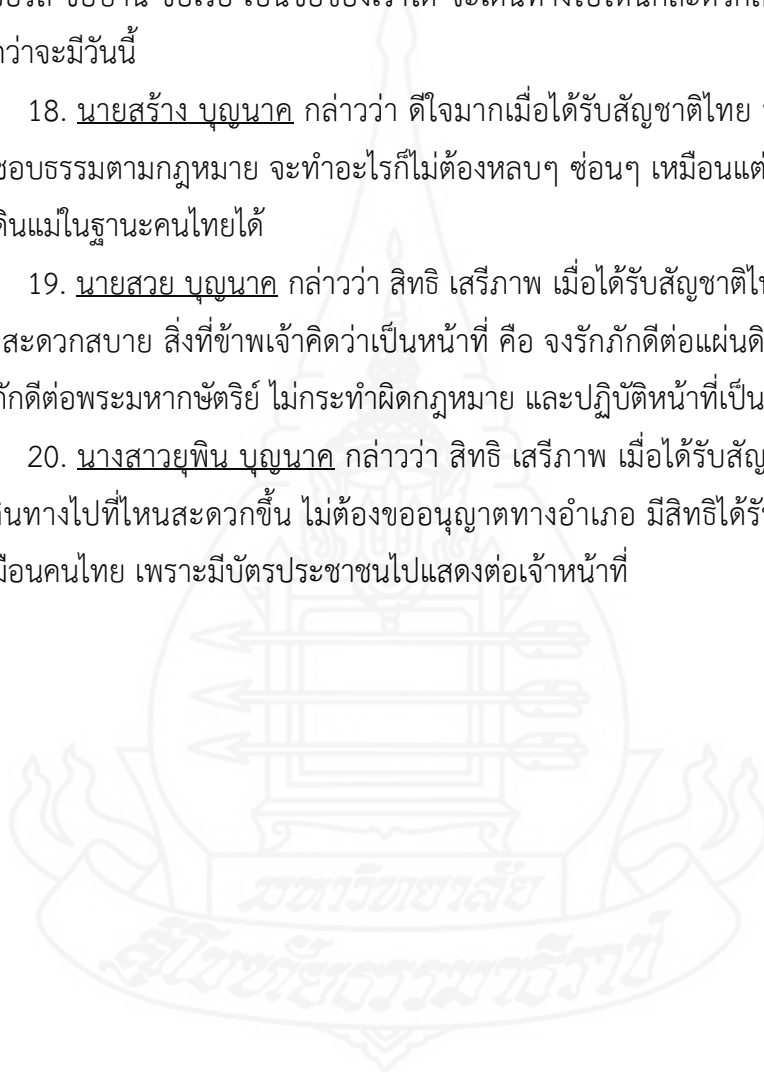
16. นางสาวปริยานุช บัวแก้ว กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สิทธิ การรักษาพยาบาลดีขึ้นกว่าก่อนได้สัญชาติไทย การมีโอกาสกู้เงินจากธนาคารเพื่อมาทำธุรกิจ ทำให้ตนเองและครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น อยากขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกคนที่มีส่วนทำให้ข้าพเจ้าได้รับ สัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ.2555

17. นางสาวนำผึ้ง สุขสวัสดิ์ กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สามารถ ซื้อรถ ซื้อบ้าน ซื้อเรือ เป็นชื่อของเราได้ จะเดินทางไปไหนก็สะดวกสบาย รอคอยมาเป็น เวลานานกว่าจะมีวันนี้

18. นายสร้าง บุญนาค กล่าวว่า ดีใจมากเมื่อได้รับสัญชาติไทย ทำให้ข้าพเจ้ามีสิทธิ เต็มที่โดยชอบธรรมตามกฎหมาย จะทำอะไรก็ไม่ต้องหลบๆ ซ่อนๆ เหมือนแต่ก่อน อยู่บนแผ่นดิน ไทย แผ่นดินแม่ในฐานคนไทยได้

19. นายสวดย บุญนาค กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว สบายใจ จะ ทำอะไรก็ สะดวกสบาย สิ่งที่ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นหน้าที่ คือ จงรักภักดีต่อแผ่นดิน เหนือสิ่งอื่นใดคือ การจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ไม่กระทำความผิดกฎหมาย และปฏิบัติหน้าที่เป็นพลเมืองดี

20. นางสาวยุพิน บุญนาค กล่าวว่า สิทธิ เสรีภาพ เมื่อได้รับสัญชาติไทยแล้ว ทำให้ ข้าพเจ้าเดินทางไปไหนสะดวกขึ้น ไม่ต้องขออนุญาตทางอำเภอ มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจาก ภาครัฐเหมือนคนไทย เพราะมีบัตรประชาชนไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ - นามสกุล	นายคณัย ยามช่วง
วัน เดือน ปีเกิด	22 กรกฎาคม 2521
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สถานที่ทำงาน	ที่ทำการปกครองจังหวัดตราด (กลุ่มงานความมั่นคง) ศาลากลางจังหวัดตราด
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ

